

FAITHFUL MEN · ISANG AKLATAN NG MGA KLASIKONG
KRISTIYANO

Mga Aral sa Sulat sa mga Taga-Roma

Lectures on the Epistle to the Romans

H. A. Ironside

Isinalin sa Tagalog mula sa orihinal na Ingles

Faithful Men

PlymouthBrethren.org · KEE Philippine Missions

Orihinal na pamagat sa Ingles: *Lectures on the Epistle to the Romans*, ni H. A. Ironside.

Orihinal na edisyon: Loizeaux Brothers, Inc., New York; sixth edition, 1944.

Salin sa Tagalog, 2026. Ang mga sipi mula sa Kasulatan ay isinalin mula sa edisyong Ingles ng aklat na ito; ang mga talata ay maaaring basahin sa Ang Dating Biblia.

Faithful Men, mula sa PlymouthBrethren.org at KEE Philippine Missions. Libreng basahin at ibahagi; huwag ipagbili.

“Ang mga bagay na iyong narinig sa akin sa harap ng maraming saksi, ay ipagkatiwala mo sa mga taong tapat, na makapagtuturo naman sa iba.” (2 Timoteo 2:2)

Paunang Salita

Ang aklat na ito ay binubuo ng mga Tala ng mga Aral tungkol sa Sulat sa mga Taga-Roma, halos kung paano ito ibinigay sa mga estudyante ng Moody Bible Institute sa Chicago, Ill., ng Evangelical Theological College sa Dallas, Tex., at sa iba't ibang Bible Conference sa buong Estados Unidos at Canada nitong mga nakaraang taon.

Inilalabas ang mga ito ngayon sa nakalimbag na anyo bilang tugon sa taimtim na pakiusap ng marami na nakarinig sa mga ito; at sa pag-asang gagamitin ito ng Diyos upang pagpalain ang marami na hindi naaabot ng salitang binibigkas.

Mas malaki ang utang na loob ng sumulat kaysa sa kanyang inaakala sa mga manunulat at mangangaral na nauna nang dumaan sa ganito ring landas. Hindi niya inaangkin na bago o sarili niya ang lahat ng ito. Ito ay katotohanan ng Diyos—hindi ng sinumang guro—at dahil dito, ipinagkakatiwala ito sa Kanyang pag-iingat para sa Kanyang kaluwalhatian.

H. A. Ironside.

Hulyo 30, 1927.

Unang Bahagi: Doktrinal

Ang Katuwiran ng Diyos na Inihayag sa Ebanghelyo
Mga Kabanata 1-8

Aral 1: Ang Paksa at ang Pagsusuri

Walang duda na ang Sulat sa mga Taga-Roma ang pinakamaayos at pinakamalinaw na paglalahad ng plano ng Diyos para sa pagtubos sa sangkatauhan na minabuti ng Diyos na ibigay sa atin. Kahit isantabi pa natin ang usapin ng pagkakasi ng Diyos, maaari nating ituring ito na isang akdang may kahanga-hangang talino at lalim, na nagpapahiya sa pinakamagagaling na pilosopiyang naisip kailanman ng isip ng tao.

Kapansin-pansin na hindi isang mangingisdang walang pinag-aralan o isang taga-probinsiya ng Galilea ang pinili ng Espiritu Santo upang ilahad ang Kanyang plano ng pagtubos sa buong kadakilaan at karilagan nito. Pumili Siya ng isang taong malawak ang pananaw sa mundo: isang mamamayang Romano, pero isang Hebreo na mula sa mga Hebreo; isang taong ang pinag-aralan ay pinagsama ang kaalaman sa karunungan ng mga Griego at Romano, kasama ang kasaysayan, relihiyon, pilosopiya, tula, agham at musika, at kasabay nito ay malapit na pagkakilala sa Judaismo, kapwa bilang kapahayagan mula sa Diyos at bilang kalipunan ng mga tradisyon ng mga rabbi at mga idinagdag nila sa banal na ipinagkatiwala—ang KAUTUSAN, ang mga PROPETA, at ang mga AWIT. Ang taong ito, na isinilang sa ipinagmamalaking sentro ng pag-aaral, ang Tarsus sa Cilicia, at pinalaki sa paanan ni Gamaliel sa Jerusalem, ang piniling sisidlan upang ipakilala sa lahat ng bansa, para sa pagsunod ng pananampalataya, ang Ebanghelyo ng kaluwalhatian ng mapagpalang Diyos, na napakaganda ang pagkakalahad sa walang kamatayang sulat na ito.

Maliwanag na isinulat ito sa kung saang bahagi ng paglalakbay mula Macedonia papuntang Jerusalem, at malamang, ayon sa sinasabi ng tradisyon, sa Corinto.

Nang paalis na siya sa Europa papuntang Palestina upang dalhin sa mga Cristianong Judio—mga kapatid niya ayon sa laman at sa Panginoon—ang tulong na inihanda ng mga kapulungan ng mga Hentil, buong pananabik na bumaling ang kanyang puso sa Roma, ang “walang hanggang lungsod,” ang reyna ng sinaunang mundo, kung saan, kahit walang tuwirang ministryo ng isang apostol, ay may naitatag nang iglesyang Cristiano. Kilala na siya ng ilan sa mga kaanib nito, at sa iba naman ay estranghero pa siya, pero nananabik siya sa kanilang lahat bilang tunay na ama kay Cristo, at taimtim niyang hinahangad na ibahagi sa kanila ang mahalagang kayamanang ipinagkatiwala sa kanya. Ipinahiwatig na ng Espiritu na kalooban ng Diyos na makadalaw siya sa Roma, pero hindi pa niya alam kung kailan at sa anong kalagayan. Kaya isinulat niya ang paliwanag na ito ng plano ng Diyos, at ipinadala ito sa pamamagitan ng isang babaeng maka-Diyos, si Phebe, isang diakonesa ng kapulungan sa Cenchrea, na kinailangang pumunta sa Roma dahil sa negosyo. Dalawa ang layunin ng sulat: ipakilala siya sa mga Cristiano roon, at ihatid sa kanila ang kahanga-hangang paglalahad ng katuwiran ng Diyos na inihayag sa Ebanghelyo, ayon sa patotoong ipinagkatiwala kay Pablo. Isipin ninyo ang biyayang nagtiwala ng walang katulad na sulat na ito sa mahinang kamay ng isang babae sa panahong gaya noon! Ang buong Iglesya ng Diyos sa lahat ng siglo ay may utang na loob kay Phebe, at walang katapusang papuri sa Diyos na nagbantay sa kanya, dahil sa pag-iingat sa napakahalagang sulat na ligtas niyang naihatid sa kamay ng matatanda sa Roma, at sa pamamagitan nila ay nakarating sa atin.

Ang paksa ng Sulat ay ang Katuwiran ng Diyos. Isa ito sa tatlong kinasihang paliwanag na sama-samang nagbibigay sa atin ng napakayamang pagpapaliwanag sa isang napakaikling talata ng Lumang Tipan. Matatagpuan ang talatang ito sa Habakuk, kabanata 2, talata 4: “Ang matuwid ay mabubuhay sa kanyang pananampalataya.” Sa tatlong beses na pagsipi nito sa Bagong Tipan, anim na salita lamang ito sa Ingles, dahil wala na ang salitang “kanyang.” Ang tatlong sulat na tinutukoy ay ang Roma, Galacia at Hebreo, at bawat isa sa mga ito ay nakasalig sa talatang ito.

Ang Roma ay lalo nang tungkol sa unang dalawang salita. Ang mensahe nito ay, “ANG MATUWID ay mabubuhay sa pananampalataya,” na sumasagot sa tanong na itinaas sa aklat ni Job, “Paanong ang tao ay magiging matuwid sa harap ng Diyos?”

Ipinapaliwanag naman ng Galacia ang dalawang salita sa gitna, “Ang matuwid ay MABUBUHAY sa pananampalataya.” Ang pagkakamali ng mga taga-Galacia ay ang pag-aakalang kahit nagsisimula tayo sa pananampalataya, nagiging ganap naman tayo sa pamamagitan ng mga gawa. Pero ipinakita ng apostol na nabubuhay tayo sa pamamagitan ng mismong pananampalatayang iyon na sa pamamagitan nito ay inaring-ganap tayo. “Nang kayo’y nagsimula sa Espiritu, ngayon ba’y pinasasakdal kayo sa laman?”

Ang Hebreo naman ang tumatalakay sa huling dalawang salita, “Ang matuwid ay mabubuhay SA PANANAMPALATAYA.” Binibigyang-diin nito ang likas at kapangyarihan ng pananampalataya mismo, na tanging sa pamamagitan nito lumalakad ang mananampalatayang inaring-ganap. Siyanga pala, isa ito sa mga dahilan kung bakit, matapos kong suriing

mabuti ang maraming argumento laban sa pagiging si Pablo ang sumulat ng Hebreo, wala akong kaduda-duda na tama na ito ay iniuugnay sa iyon ding sumulat ng Roma at Galacia; at ito ay pinatitibay ng patotoo ni apostol Pedro sa kanyang ikalawang sulat, kabanata 3:15, 16, sapagkat sa mga Hebreong nagbalik-loob sumusulat si Pedro, at sa kanila rin sumulat si Pablo.

Ang Sulat sa mga Taga-Roma ay madaling mahahati sa tatlong malalaking bahagi. Ang Mga Kabanata 1-8 ay DOKTRINAL, at ipinapakita sa atin ang KATUWIRAN NG DIYOS NA INIHAYAG SA EBANGHELYO. Ang Mga Kabanata 9-11 ay AYON SA MGA KAPANAHUNAN NG PAKIKITUNGO NG DIYOS, at ipinapakita sa atin ang KATUWIRAN NG DIYOS NA KAAYON NG KANYANG MGA PARAAN SA BAWAT DISPENSASYON. Ang Mga Kabanata 12-16 ay PRAKTIKAL, at inilalahad ang KATUWIRAN NG DIYOS NA NAGBUBUNGA NG PRAKTIKAL NA KATUWIRAN SA MANANAMPALATAYA. Makikita ninyo na bawat isa sa mga bahaging ito ay natural na nahahati sa mas maliliit na bahagi, at ang mga ito naman ay sa mga seksiyon at mas maliliit pang seksiyon.

Sa paghaharap ko ng sumusunod na balangkas, iminumungkahi ko lamang ito. Maaaring makaisip ang masipag na estudyante ng mas angkop na pangalan para sa bawat bahagi, at baka mas madali para sa kanya na hatiin ang mga talata ayon sa ibang pagkakaayos, pero iminumungkahi ko ang sumusunod na pagsusuri bilang isang tila simple at nagbibigay-liwanag para sa akin:

UNANG BAHAGI. DOKTRINAL, mga kab. 1-8:

Ang Katuwiran ng Diyos na Inihayag sa Ebanghelyo.

UNANG HATI. Mga Kab. 1:1–3:20: Ang pangangailangan ng Ebanghelyo.

Seksiyon A. Kab. 1:1-7: Pagbati.

Seksiyon B. Kab. 1:8-17; Panimula.

Maliit na Seksiyon (a) tt. 8-15: Ang Pangangasiwa ng Apostol.

Maliit na Seksiyon (b) tt. 16,17: Ang Paksa ay Inihayag.

Seksiyon C. Mga Kab. 1:18–3:20: Ang Kawalang-Diyos at Kawalang-Katuwiran ng Buong Sangkatauhan ay Pinatunayan, o, Ang Pangangailangan ng Ebanghelyo.

Maliit na Seksiyon (a). Kab. 1:18-32: Ang Kalagayan ng mga Hentil na Lubhang Napasama—ang Mundo ng mga Barbaro.

Maliit na Seksiyon (b). Kab. 2:1-16: Ang Kalagayan ng mga Edukadong Hentil, ang mga Moralista.

Maliit na Seksiyon (c). Kab. 2:17-29: Ang Kalagayan ng mga Relihiyosong Judio.

Maliit na Seksiyon (d). Kab. 3:1-20: Ang Buong Paratang Laban sa Buong Sanlibutan.

IKALAWANG HATI. Mga Kab. 3:21–5:11: Ang Ebanghelyo at ang Usapin ng ating mga KASALANAN.

Seksiyon A. Kab. 3:21-31: Pag-aaring-Ganap sa Biyaya sa Pamamagitan ng Pananampalataya Batay sa Natapos nang Pagtubos.

Seksiyon B. Kab. 4: Ang Patotoo ng Kautusan at ng mga Propeta.

Maliit na Seksiyon (a) tt. 1-6: Ang Pag-aaring-Ganap kay Abraham.

Maliit na Seksiyon (b) tt. 7, 8: Ang Patotoo ni David.

Maliit na Seksiyon (c) tt. 9-25: Para sa Buong Sangkatauhan sa
lisang Prinsipyo.

Seksiyon C. Kab. 5:1-5: Kapayapaan sa Diyos: Ang Batayan at
mga Bunga Nito.

Seksiyon D. Kab. 5:6-11; Ang Pagbubuod.

IKATLONG HATI. Mga Kab. 5:12—8:39: Ang Ebanghelyo at ang
KASALANANG Nananahan sa Atin.

Seksiyon A. Kab. 5:12-21: Ang Dalawang Lahi at ang Dalawang
Ulo.

Seksiyon B. Kab. 6: Ang Dalawang Panginoon — ang Kasalanan
at ang Katuwiran.

Seksiyon C. Kab. 7: Ang Dalawang Asawa, ang Dalawang
Kalikasan, at ang Dalawang Batas.

Seksiyon D. Kab. 8: Ang Tagumpay ng Biyaya.

Maliit na Seksiyon (a) tt. 1-4: Walang Hatol; Kay Cristo.

Maliit na Seksiyon (b) tt. 5-27: Ang Espiritu ni Cristo sa
Mananampalataya.

Maliit na Seksiyon (c) tt. 28-34: Ang Diyos ay Panig sa atin.

Maliit na Seksiyon (d) tt. 35-39: Walang Paghihiwalay.

IKALAWANG BAHAGI. Ayon sa mga Kapanahunan ng
Pakikitungo ng Diyos. Mga Kab. 9-11: Ang Katuwiran ng Diyos
na Kaayon ng Kanyang mga Paraan sa Bawat Dispensasyon.

UNANG HATI. Kab. 9: Ang Nakaraang Pakikitungo ng Diyos sa
Israel sa Biyayang Pumipili.

IKALAWANG HATI. Kab. 10: Ang Kasalukuyang Pakikitungo ng Diyos sa Israel sa Pagdidisiplina Bilang Tagapamahala.

IKATLONG HATI. Kab. 11: Ang Darating na Pakikitungo ng Diyos sa Israel Bilang Katuparan ng mga Hula sa Kasulatan.

IKATLONG BAHAGI. PRAKTIKAL. Mga Kab. 12-16: Ang Katuwiran ng Diyos na Nagbubunga ng Praktikal na Katuwiran sa Mananampalataya.

UNANG HATI. Mga Kab. 12:1–15:7: Ang Mabuti, Kalugud-lugod, at Ganap na Kalooban ng Diyos ay Inihayag.

Seksiyon A. Kab. 12: Ang Lakad ng Cristiano Kaugnay ng kanyang mga Kapwa Mananampalataya, at ng mga tao ng sanlibutan.

Seksiyon B. Kab. 13: Ang Kaugnayan ng Cristiano sa mga Pamahalaan ng Sanlibutan.

Seksiyon C. Kab. 14: Kalayaang Cristiano at Pagsasaalang-alang sa Iba.

Seksiyon D. Kab. 15:1-7: Si Cristo, ang Huwaran ng Mananampalataya.

IKALAWANG HATI. Kab. 15:8-33: Pangwakas.

IKATLONG HATI. Kab. 16:1-24. Mga Pagbati.

DAGDAG. Kab. 16:25-27: Pangwakas na Salita: Ang Hiwagang Inihayag.

Taimtim kong ipinapaalala sa estudyante kung gaano kahalaga na isaulo, kung maaari, ang balangkas na ito, o anumang katulad na pagsusuri ng sulat, bago simulan ang pag-aaral ng sulat mismo. Kapag hindi natin naitanim nang matatag sa isip ang malalaking bahagi at mga hati, nabubuksan ang pinto sa

maling pagpapaliwanag at magulong pananaw sa bandang huli. Halimbawa, marami ang hindi nakapansin na ang usapin ng pag-aaring-ganap ay naayos na sa Mga Kabanata 3-5, kaya lubha silang nalilito pagdating nila sa Kabanata 7. Pero kung malinaw na mauunawaan ang turo ng mga naunang kabanatang iyon, makikita na ang tao sa kabanata 7 ay hindi na muling nagtatanong kung tatanggapin ba ng Diyos ang isang makasalanan, kundi nababahala siya tungkol sa lakad ng isang banal sa kabanalan. Bukod pa ryan, gaano karaming kaluluwa ang halos nabaliw dahil sa pagbasa ng mga walang hanggang usapin sa kabanata 9, nang higit pa sa nais sabihin ng apostol, at pinipilit na ipasok doon ang Langit at Impiyerno na para bang ito ang pangunahing usapin doon, gayong ang tinatalakay ng Diyos ay ang malaking usapin ng dispensasyon—ang Kanyang soberanong biyayang pumipili sa Israel, at ang pansamantalang pagtakwil Niya sa kanila bilang bansa, habang sa natatanging paraan ay umaabot ang Kanyang biyaya sa mga Hentil. Binabanggit ko lamang ang mga halimbawang ito ngayon upang maitanim sa bawat estudyante ang kahalagahan ng pagkakaroon ng “huwaran ng mga salitang wagas” sa pag-aaral ng aklat na ito o ng alinmang aklat ng Biblia.

Magdadagdag pa ako ng isa o dalawang mungkahi. Mabuting magkaroon kung minsan ng mga “salitang pantanda” para maitanim ang mga bagay sa isip. May nagsabi, at tama siya, na ang Roma ay “Ang Sulat ng *Forum*.” Sa palagay ko, malaking tulong ito. Sa sulat na ito, dinadala ang makasalanan sa loob ng hukuman, ang forum, ang lugar ng paghatol, at ipinapakitang lubos siyang may sala at wala nang pag-asa. Pero sa pamamagitan ng ginawa ni Cristo, may inilatag na matuwid na batayan, na dahil dito ay maaari siyang ariing-ganap sa bawat paratang. At hindi lang doon tumitigil ang Diyos; hayagan pa

Niyang kinikilala ang makasalanang sumasampalataya bilang sarili Niyang anak, ginagawa siyang mamamayan ng isang pinagpalang lahi, at kinikilala siyang Kanyang tagapagmana. Kaya maaaring ihagis ang hamon sa lahat ng tumututol, “Ano nga ang ating sasabihin sa mga bagay na ito? Kung ang Diyos ay panig sa atin, sino ang laban sa atin?” Natatahimik ang bawat tinig, sapagkat “Ang Diyos ang nag-aaring-ganap,” at hindi ito kapalit ng pagsasantabi ng katuwiran, kundi lubos na kaayon nito. Ipinapaliwanag ng pananaw na ito kung bakit madalas tayong makakita ng mga salitang pambatas at panghukuman sa argumento ng sulat.

Minsan ay tinanong ang isang makasalanang naghihingalo kung hindi ba niya gustong maligtas. “Siyempre gusto ko,” sagot niya; “pero,” taimtim niyang dagdag, “ayokong gumawa ang Diyos ng anumang mali para lang mailigtas ako.” Sa pamamagitan ng sulat sa mga taga-Roma niya natutuhan kung paanong “ang Diyos ay maaaring maging matuwid at Siya ring nag-aaring-ganap sa sumasampalataya kay Jesus.” Natatandaan ninyo kung paano nagsalita si Socrates limandaang taon bago si Cristo. “Maaaring,” sabi niya kay Plato, “kayang patawarin ng Diyos ang mga kasalanan, pero hindi ko makita kung paano.” Ito mismo ang buong-buong tinatalakay ng Espiritu Santo sa Sulat na ito. Ipinapakita Niya sa atin na hindi inililigtas ng Diyos ang mga makasalanan kapalit ng Kanyang katuwiran. Sa ibang salita, kung maliligtas man ang sinuman, hindi iyon dahil isinantabi ang katuwiran upang magtagumpay ang awa; kundi ang awa ay nakakita ng paraan upang lubos na masiyahan ang katuwiran ng Diyos at gayunman ay ariing-ganap ang mga makasalanang may sala sa harap ng trono ng kataas-taasang Langit.

Ganito rin kahanga-hangang katotohanan ang ipinahihiwatig ni apostol Juan nang sabihin niya sa kanyang unang sulat, kabanata 1, talata 9, “Kung ipinahahayag natin ang ating mga kasalanan, Siya ay tapat at matuwid upang patawarin tayo sa ating mga kasalanan at linisin tayo sa lahat ng kalikuan.” Para sa ating mahihinang isip, bago tayo turuan ng Diyos, mas natural sanang pakinggan kung ganito ang nakasulat: “Siya ay maawain at mapagbiyaya upang magpatawad.” Bagaman ang Ebanghelyo ay sa pinakakahanga-hangang paraan ang paglalahad ng awa ng Diyos, at itinataas ang Kanyang biyaya nang higit sa anupaman, nakapagbibigay ito ng matatag na kapayapaan sa kaluluwang sumasampalataya dito dahil nakasalig ito sa matibay na pundasyon ng katuwiran. Yamang namatay na si Cristo, hindi magiging tapat ang Diyos kay Cristo ni matuwid sa makasalanang sumasampalataya kung hahatulan pa rin Niya ang nagtitiwala sa Kanya na nagdala ng ating mga kasalanan sa Kanyang sariling katawan sa ibabaw ng puno.

Kaya nga, ang katuwiran ng Diyos ang itinatanghal sa Sulat na ito sa mga Taga-Roma, gaya ng pagsigaw ni David noong unang panahon, “Iligtas (o sagipin) Mo ako sa Iyong katuwiran.” Habang binubulay-bulay ni Luther ang talatang ito, nagsimulang sumikat ang liwanag sa kanyang nadidilimang kaluluwa. Naiintindihan niya kung paanong maaari siyang parusahan ng Diyos sa Impiyerno ayon sa Kanyang katuwiran, pero nang makita niya na kaya ng Diyos na magligtas ayon sa katuwiran, saka pumasok sa kapayapaan ang kanyang kaluluwa. At di-mabilang na napakaraming tao ang nakasumpong ng ganito ring paglaya mula sa pagkalito nang, sa pamamagitan ng maluwalhating paglalahad na ito ng katuwiran ng Diyos na inihayag sa Ebanghelyo, ay nakita nila kung paanong “ang Diyos ay nakapagliligtas, at nananatiling

matuwid.” Kung hindi natin ito makikita habang pinag-aaralan natin ang sulat, nalampasan natin ang dakilang layunin kung bakit ito ibinigay ng Diyos.

Magdadagdag pa ako ng isang kaisipan, na sa palagay ko ay mahalaga, lalo na para sa mga nagsisikap na ihayag ang Ebanghelyo sa iba. Ito iyon: Sa Roma, ang Ebanghelyo ay itinuturo sa mga banal, sa halip na ipinangangaral sa mga makasalanang hindi pa ligtas. Naniniwala akong napakahalaga na makita natin ito. Para maligtas, kailangan lamang magtiwala kay Cristo. Pero para maunawaan ang ating kaligtasan, at sa gayon ay matanggap natin mula rito ang galak at pagpapalang nais ng Diyos na maging bahagi natin, kailangang ilahad sa atin ang ginawa ni Cristo. Ito ang ginawa ng Espiritu Santo sa mahalagang sulat na ito. Isinulat ito sa mga taong ligtas na upang ipakita sa kanila ang matibay na pundasyon na kinasasaligan ng kanilang kaligtasan: ang katuwiran ng Diyos. Kapag ito ay nahawakan ng pananampalataya, nawawala ang mga pag-aalinlangan at takot, at pumapasok ang kaluluwa sa matatag na kapayapaan.

Aral 2: Pagbati at Panimula

Kabanata 1:1-17.

Ngayong susuriin na natin ang sulat na ito nang talata por talata, mabuting ipaalala nating muli sa ating sarili ang mahalagang katotohanan na “Ang lahat ng Kasulatan ay hiningahan ng Diyos at mapapakinabangan.”¹ Nagsalita ang Diyos sa pamamagitan ng Kanyang Salita, at ang sulat na ito ay naglalaman ng ilan sa pinakamahahalagang mensaheng naibigay Niya kailanman sa sangkatauhan. Kaya mabuti para sa atin na lapitan ang pag-aaral nito nang may panalangin at may pusong handang suriin ang sarili, isinasantabi ang lahat ng sarili nating mga naunang palagay, at hinahayaan ang Diyos, sa pamamagitan ng kinasihang Salita, na ituwid ang ating mga kaisipan, o mas mabuti pa, palitan ang mga ito ng sarili Niyang kaisipan.

Ang unang pitong talata, gaya ng napansin na natin, ang bumubuo sa pagbati, at kailangang suriin itong mabuti. May ilang napakahahalagang katotohanang ipinararating dito sa paraang tila basta-basta lamang. Tinatawag ng sumulat, si Pablo, ang kanyang sarili na lingkod—sa literal, alipin—ni Jesu-Cristo. Pero hindi niya ibig sabihin na ang paglilingkod niya ay pagkaalipin na pinipilit, kundi ang buong-pusong pagsunod ng isang nakauunawang siya ay “binili sa isang halaga,” ang mahalagang dugo ni Cristo. May kuwento tungkol sa isang aliping Aprikano na sasaksakin na sana ng kanyang amo ng sibat, nang iharang ng isang magiting na manlalakbay na Briton ang kanyang braso upang salagin ang tama, at ang braso niya ang tinusok ng malupit na sandata. Habang bumubulwak ang dugo, hiningi niya ang alipin, sinasabing nabili na niya ito sa

pamamagitan ng kanyang paghihirap. Malungkot namang pumayag ang dating amo. Nang paalis na ang manlalakbay, nagpatirapa ang alipin sa paanan ng nagligtas sa kanya, at sumigaw, “Ang binili ng dugo ay alipin na ngayon ng anak ng habag. Paglilingkuran niya ito nang tapat.” At ipinilit niyang sumama sa mapagbigay niyang tagapagligtas, at ikinatuwa niyang paglingkuran ito sa lahat ng paraang kaya niya.

Ganito naging alipin ni Jesu-Cristo si Pablo, at ganito rin ang bawat tinubos. Pinalaya tayo upang maglingkod, at maaari nating isigaw kasama ng mang-aawit, “Oh Panginoon, tunay na ako’y Iyong lingkod; ako’y Iyong lingkod, anak ng Iyong lingkod na babae: Iyong kinalag ang aking mga tali” (Awit 116:16).

Hindi lamang naging lingkod si Pablo sa pangkalahatang kahulugan, kundi isang lingkod na may natatangi at mataas na katungkulan. Siya ay apostol na tinawag; hindi gaya ng nasa Authorized Version, “tinawag *upang maging* apostol.” Ang mga salitang “upang maging” ay naka-italiko at hindi kailangan upang mabuo ang kahulugan. Maaaring tila maliit na bagay ito para pansinin, pero ganito ring idinagdag na salita ang makikita sa talata 7, kung saan lubha itong nakaliligaw, gaya ng makikita natin pagdating natin doon.

Hindi natin kailangang isipin na si Pablo ay isa sa labindalawa. May ilang nagdududa kung tama ang pagkakahirang kay Matias, pero sa palagay ko ay maaari nating ituring ang pagpili sa kanya sa pamamagitan ng palabunutan bilang huling opisyal na gawa ng lumang kaayusan. Kinailangang ang pumalit sa lugar na iniwan ni Judas ay isang nakasama ng Panginoon at ng Kanyang mga alagad mula pa sa bautismo ni Juan. Sa gayon ay mabubuo ang bilang ng labindalawang apostol ng Kordero na (sa maluwalhating mga araw ng pagpapanibago ng mundo na

karaniwan nating tinatawag na Milenyo) uupo sa labindalawang trono at hahatol sa labindalawang lipi ng Israel. Iba ang uri ng ministeryo ni Pablo. Siya higit sa lahat ang apostol sa mga Hentil, at sa kanya ipinagkatiwala ang natatanging “pangangasiwa ng hiwaga.” Dahil dito, ang kanyang pagka-apostol ay nasa ibang antas na lubos na naiiba sa labindalawa. Nakilala nila si Cristo sa lupa, at ang kanilang ministeryo ay tiyak na nakaugnay sa kaharian at sa pamilya ng Diyos. Si Pablo naman ay unang nakakilala sa Kanya bilang ang niluwalhating Panginoong Jesus, at ang kanya ay natatanging Ebanghelyo ng kaluwalhatian.

Siya ay “ibinukod para sa Ebanghelyo ng Diyos.” Maaari nating isipin nang tama ang pagkabukod na ito mula sa iba’t ibang pananaw. Ibinukod na siya para sa kanyang natatanging ministeryo bago pa siya isilang. Gaya nina Moises, Jeremias at Juan Bautista, ibinukod siya mula pa sa sinapupunan ng kanyang ina (Galacia 1:15). Pero kailangan muna niyang matutuhan ang kahinaan at kawalang-pakinabang ng laman. Pagkatapos ay kinahabagan siya ng Diyos, at ibinukod siya mula sa karamihang walang Cristo at tinawag sa pamamagitan ng biyaya ng Diyos. Pero may higit pa rito. Sa natatanging paraan, iniligtas siya kapwa mula sa bayang Israel at mula sa mga bansang Hentil upang maging ministro at saksi ng mga bagay na kanyang nakita at narinig. At sa huli, ibinukod siya kasama ni Bernabe para sa tiyak na gawaing dalhin ang Ebanghelyo sa mga Hentil, nang sa Antioquia ang mga kapatid, ayon sa utos ng Diyos, ay nagpatong ng kamay sa kanila at pinayaon sila upang dalhin ang Ebanghelyo sa mga lupaing malayo pa. Ang Ebanghelyong ito ay tinatawag dito na “Ebanghelyo ng Diyos.” Sa talata 9 ito ay tinatawag na “Ebanghelyo ng Kanyang Anak,” at sa talata 16, “Ebanghelyo ni

Cristo,” bagaman maaaring dapat alisin ang mga salitang “ni Cristo,” dahil wala ang mga ito sa ilan sa pinakamahuhusay na manuskrito.

Ang talata 2 ay isang pasingit at ipinapakilala na ang Ebanghelyo ay ang mabuting balitang ipinangako noong panahon ng Lumang Tipan at inihula ng mga propeta sa Banal na Kasulatan. “Sa Kanya ay nagpapatotoo ang lahat ng mga propeta, na sa pamamagitan ng Kanyang pangalan ang sinumang sumasampalataya sa Kanya ay tatanggap ng kapatawaran ng mga kasalanan.” Tinuruan si Timoteo ng Banal na Kasulatan mula pa sa pagkabata, at sinabi ng apostol na ang mga ito ay “makapagtuturo sa iyo ng karunungan tungo sa kaligtasan sa pamamagitan ng pananampalataya na kay Cristo Jesus.”

Ang Ebanghelyong ito ay hindi isang bagong kautusan. Hindi ito isang kodigo ng moralidad o asal. Hindi ito isang kredo na dapat tanggapin. Hindi ito isang sistema ng relihiyon na dapat panghawakan. Hindi ito isang mabuting payo na dapat sundin. Ito ay mensaheng mula sa Diyos tungkol sa isang Persona mula sa Diyos, ang Anak ng Diyos, si Jesu-Cristo na ating Panginoon. Ang maluwalhating Persona na ito ay tunay na Tao, pero tunay ding Diyos. Siya ang Sangang tumubo mula sa ugat ni David, kaya tunay na Tao. Pero Siya rin ang Anak ng Diyos, ipinanganak ng birhen, na walang amang tao, at ito ay pinatutunayan ng Kanyang makapangyarihang mga gawa. Sa pinagpalang katotohanang ito nagpatotoo ang Espiritu ng Kabanalan nang buhayin Niya ang mga patay. Ang pananalitang “Sa pamamagitan ng pagkabuhay na muli mula sa mga patay,” ay literal na “Sa pamamagitan ng pagkabuhay na muli ng mga patay na tao.” Kasama rito, siyempre, ang Kanyang sariling

pagkabuhay na muli: pero kasama rin ang pagkabuhay na muli ng anak na babae ni Jairo, ng anak na lalaki ng balo, at ni Lazaro. Siya na kayang agawin sa kamatayan ang biktima nito ay Diyos at tao sa iisang pinagpala at kasamba-sambang Persona, karapat-dapat sa lahat ng pagsamba at papuri, ngayon at magpakailanman.

Mula sa Kanya, ang Nabuhay na Muli, tumanggap si Pablo ng biyaya (hindi lamang kabutihang hindi karapat-dapat, kundi kabutihang taliwas sa nararapat, sapagkat ang nararapat sa kanya ay ang mismong kabaligtaran) at ng pagka-apostol sa pamamagitan ng pagtawag ng Diyos, upang maipakilala niya ang Ebanghelyo sa lahat ng bansa, para sa pagsunod ng pananampalataya, alang-alang sa pangalan ni Cristo.

Kaya ang kanyang pagka-apostol ay umaabot din sa mga nasa Roma. Hanggang noon ay hindi pa niya sila nadadalaw nang personal, pero nananabik ang kanyang puso sa kanila bilang mga tinawag ni Jesu-Cristo, kaya sumulat siya “sa lahat ng nasa Roma, mga banal na tinawag.” Pansinin na sila ay mga banal sa parehong paraan na siya ay apostol, samakatuwid ay sa pamamagitan ng pagtawag ng Diyos. Hindi tayo nagiging banal dahil kumikilos tayo na parang banal, kundi dahil ginawa na tayong mga banal, dapat nating ipakita ang kabanalan.

Gaya ng nakaugalian sa kanyang mga sulat, hinahangad niya para sa kanila ang biyaya at kapayapaan mula sa Diyos na ating Ama at sa Panginoong Jesu-Cristo. Naligtas tayo sa biyaya sa simula pa lamang, at kailangan natin ng biyaya para sa napapanahong tulong sa buong paglalakbay. Dahil may kapayapaan na tayo sa Diyos sa pamamagitan ng dugo ng Kanyang krus, kailangan natin ang kapayapaan ng Diyos upang manatiling panatag ang ating mga puso habang naglalakbay

tayo patungo sa walang hanggang kapahingahan ng Sabbath na nakalaan para sa bayan ng Diyos.

Ang mga talata 8-17 ang Panimula, na nagpapaliwanag kung bakit siya sumulat.

Maliwanag na may gawain na ng Diyos na nagsimula sa Roma ilang taon bago isinulat ang sulat na ito, sapagkat ang pananampalataya ng kapulungang Cristiano roon ay pinag-uusapan na sa buong mundo, samakatuwid ay sa buong Imperyo ng Roma. Wala kahit anong katibayan na ang gawaing ito ay nakaugnay sa anumang paraan sa ministeryo ng isang apostol. Kapwa tahimik ang Kasulatan at ang kasaysayan kung sino ang nagtatag ng iglesya sa Roma. Tiyak na hindi si Pedro. Wala ni katiting na dahilan para iugnay ang pangalan niya rito. Ang pagmamalaki ng Simbahang Romano Katoliko na ito ay itinayo kay Pedro bilang bato, at na ang Obispo ng Roma ay kahalili ni San Pedro, ay pawang walang-kuwentang daldal. Wala tayong paraan para malaman kung may sinumang apostol na dumalaw sa Roma hanggang sa dalhin doon si Pablo mismo nang nakakadena.

Tila may dahilan ang Diyos sa Kanyang pangangalaga kung bakit siya nahadlangan na makapunta roon nang mas maaga. Tinatawag niya ang Diyos bilang saksi (ang Diyos na kanyang pinaglilingkuran, hindi lamang sa panlabas, kundi sa kanyang espiritu, ang panloob na pagkatao, sa Ebanghelyo ng Kanyang Anak) na hindi siya kailanman tumigil sa pananalangin para sa mga mananampalatayang iyon sa Roma mula nang una niyang mabalitaan ang tungkol sa kanila; at kasama ng kanyang mga panalangin para sa kanila ang taimtim niyang hiling na kung kalooban ng Diyos ay magkaroon siya ng pagkakataong madalaw sila, at ng maunlad na paglalakbay. Alam na alam

natin kung gaano kaiba ang naging sagot sa panalanging iyon kaysa sa maaaring inaasahan niya; at nagbibigay ito sa atin ng kaunting ideya ng karunungan ng Diyos na namamahala sa lahat sa pagsagot sa lahat ng ating mga panalangin. Walang taong may kakayahang magsabi kung ano ang maunlad at kung ano ang hindi. Ang mga daan ng Diyos ay hindi gaya ng sa atin.

Nananabik si Pablo na makita sila, umaasang magamit siya ng Diyos upang maibahagi sa kanila ang ilang espirituwal na kaloob na magpapatatag sa kanila sa katotohanan. At hindi lamang niya inisip na maging pagpapala sa kanila, kundi lubos din niyang inaasahan na sila ay magiging pagpapala sa kanya. Kapwa sila mapapalakas ang loob nang magkasama.

Maraming ulit sa mga nakaraang taon na naghandang siyang pumunta sa Roma, pero nabigo ang kanyang mga plano. Nananabik siyang magkaroon ng bunga roon gaya sa ibang mga lungsod ng mga Hentil, sapagkat itinuturing niya ang sarili na may utang sa buong sangkatauhan. Ang kayamanang ipinagkatiwala sa kanya ay hindi para sa sarili niyang kasiyahan, kundi upang maipakilala niya ito sa iba, maging mga Griego man o mga barbaro, edukado man o mangmang. At dahil batid niya ito, handa siyang ipangaral ang Ebanghelyo sa Roma gaya ng sa ibang lugar.

Nang sabihin niya sa talata 16, “Hindi ko ikinahihiya ang Ebanghelyo ni Cristo,” sa pagkaunawa ko ay higit pa ang ibig niyang sabihin kaysa sa karaniwang ibinibigay ng mga tao sa mga salitang ito. Hindi lamang na hindi siya nahihiyang tawaging Cristiano, o na lagi siyang handang buong-tapang na ipahayag ang kanyang pananampalataya kay Cristo; kundi para sa kanya, ang Ebanghelyo ay isang kahanga-hangang plano—dahil kinasihan ng Diyos—para sa pagtubos sa sangkatauhan,

isang sistema ng katotohanang inihayag ng Diyos na higit na mataas kaysa sa lahat ng pilosopiya ng mundo, na handa niyang ipagtanggol sa bawat pagkakataon. Hindi gaya ng maaaring inakala ng ilan, na hindi siya dumalaw sa Roma dahil pakiramdam niya ay hindi niya kayang iharap ang mga katotohanan tungkol kay Cristo sa kabisera ng mundo sa paraang hindi kayang sagutin at lohikal na tanggihan ng mga edukadong pilosopong dumadagsa sa malaking lungsod na iyon. Hindi siya natatakot na kaya nilang ibagsak, sa pamamagitan ng kanilang tusong pangangatwiran, ang alam niyang tanging may awtoridad na plano ng kaligtasan. Ito ay higit sa kayang abutin ng isip ng tao, pero hindi ito labag sa lohika o sa katwiran. Ito ay ganap dahil mula ito sa Diyos.

Napatunayan na nang may malinaw na katibayan na ang Ebanghelyong ito ang kapangyarihan ng Diyos na nagdudulot ng paglaya sa lahat ng sumasampalataya rito, maging ang relihiyosong Judio man o ang edukadong Griego. Ito ang kapangyarihan ng Diyos at ang karunungan ng Diyos tungo sa kaligtasan. Tinutugunan nito ang bawat pangangailangan ng isip, ng budhi, at ng puso ng tao, sapagkat dito ang katuwiran ng Diyos ay inihayag ayon sa paraan ng pananampalataya. Ito sa palagay ko ang tunay na kahulugan ng medyo mahirap na pananalitang isinalin na “mula sa pananampalataya tungo sa pananampalataya.” Ang totoo ay “mula sa pananampalataya para sa pananampalataya.” Ibig sabihin, sa prinsipyo ng pananampalataya para sa mga may pananampalataya. Sa ibang salita, hindi ito doktrina ng kaligtasan sa pamamagitan ng mga gawa, kundi isang pagpapahayag ng kaligtasang lubos na nakasalig sa prinsipyo ng pananampalataya. Ito ay ipinahayag na kay Habakuk maraming siglo na ang nakalipas nang sabihin

ng Diyos sa nababagabag na propeta, “Ang matuwid ay mabubuhay sa pananampalataya.”

Ito ang talatang batayan ng buong sulat, gaya ng nakita na natin, at gayundin ng Galacia at Hebreo.

Ibinibigay nito sa atin ang pinakadiwa ng plano ng Diyos. Ito ang naging kapahingahan ng milyun-milyon sa lahat ng siglo. Ito ang naging pundasyon ng tinatawag na Teolohiya ni Augustine. Ito ang susi na nagbukas ng pinto ng kalayaan kay Martin Luther. Ito ang naging sigaw sa labanan ng Repormasyon. At ito ang panukat ng bawat sistemang sumunod na nagsasabing ito ay mula sa Diyos. Kung mali sila rito, tiyak na mali sila sa kabuuan. Imposibleng maunawaan ang Ebanghelyo kung ang pangunahing prinsipyo nito ay hindi nauunawaan o itinatanggi. Ang pag-aaring-ganap sa pamamagitan ng pananampalataya lamang ang panukat ng tamang aral. Pero walang isip na hindi tinuruan ng Espiritu Santo ang tatanggap nito kailanman, sapagkat lubos nitong isinasantabi ang unang tao bilang nasa laman at walang pakinabang, upang ang Ikalawang Tao, ang Taong nasa mga panukala ng Diyos, ang Panginoong Jesu-Cristo, ang tanging maitaas. Ibinibigay ng pananampalataya ang lahat ng karangalan sa Kanya bilang ang Isang tumapos ng gawaing nagliligtas, at sa Kanya lamang lubos na naluwalhati ang Diyos, napanatili ang Kanyang kabanalan, at napatunayan ang Kanyang katuwiran—at iyon ay hindi sa kamatayan ng makasalanan kundi sa kaligtasan ng lahat ng sumasampalataya. Ito ay Ebanghelyong karapat-dapat sa Diyos, at naipakita na nito ang kapangyarihan nito sa pamamagitan ng nagawa nito sa mga tumanggap nito sa pananampalataya.

Aral 3: Ang Pangangailangan ng Ebanghelyo

Mga Kabanata 1:18–3:20.

Nakita na natin na ang Ebanghelyo ang naghahayag ng katuwiran ng Diyos. Ngayon naman ay ipinapakita ng apostol kung bakit kailangang-kailangan ang ganitong paghahayag. Patong-patong na patunay, sunud-sunod na ebidensiya, at talata sa talata ng Kasulatan ang inilalatag niya para ipakita ang mabigat na katotohanang ito: walang sariling katuwiran ang tao. Sa likas niyang pagkatao at sa kanyang mga gawa, hindi talaga siya karapat-dapat humarap sa Diyos na walang hanggan ang kabanalan, na ang trono ay nakatayo sa katuwiran. Ito ang ginagawa niya sa sumunod na bahagi ng sulat, kab. 1:18–3:20. Sa napakahusay na paraan, dinadala niya ang buong sanlibutan sa hukuman at ipinapakitang lahat ay nasa ilalim ng hatol, sapagkat lahat ay nagkasala. May sala ang tao, at wala na siyang pag-asa; wala siyang magagawa para maibalik ang dati niyang kalagayan. Kung walang katuwiran ang Diyos na inilaan para sa kanya, tapos na ang kaso niya.

Sa mga talata 18 hanggang 32 ng unang kabanata, tinitingnan ang kaso ng mga barbaro. “Sapagkat ang galit ng Diyos ay nahahayag mula sa langit laban sa lahat ng kawalang-galang sa Diyos at kalikuan ng mga tao, na pumipigil sa katotohanan sa pamamagitan ng kalikuan.” Ang unang grupo ay ang sanlibutan ng mga pagano. Ang ikalawa ay ang mga taong dinatnan ng isang paghahayag mula sa Diyos. Ang mga barbaro at mga pagano sa pangkalahatan ay walang takot sa Diyos. Hindi nila kilala ang tunay na Diyos, kaya sila ay “walang Diyos sa

sanlibutan.” Kaya ang kanilang pamumuhay ay inilalarawan bilang kawalan ng pagkamaka-Diyos.

Sa kabilang banda, sa Judio ipinagkatiwala ang pagkakilala sa Diyos at ang isang banal na batas ng katuwiran.

Ipinagmamalaki niya ito, pero namumuhay naman siya sa kalikuan. Hawak niya ang katotohanan (na para bang siya lang ang may karapatan dito) sa gitna ng kalikuan. Laban sa dalawang grupong ito ay nahahayag ang galit ng Diyos.

Walang maidadahilan ang mga pagano. Ang paganismo at ang pagsamba sa diyus-diyosan ay hindi mga baitang sa pag-unlad ng tao habang umaakyat daw siya mula sa putik hanggang sa pagiging parang diyos. Ang paganismo ay isang pagbagsak, hindi pag-angat. Mas marami pang alam noon ang malalaking bansang pagano kaysa ngayon. Ang pagkakilala sa Diyos na naitawid sa panahon ng baha ay kumalat sa buong sinaunang daigdig. Sa likod ng lahat ng malalaking relihiyon ng diyus-diyosan ay naroon ang dalisay na paniniwala sa iisang Diyos. Pero hindi matagalan ng tao ang ganoon kalapit na pagkakilala sa Diyos, dahil hindi sila mapalagay sa kanilang mga kasalanan. Kaya gumawa sila ng napakaraming mas mababang diyos at diyosa bilang mga tagapamagitan, at sa huli ay tuluyang nawala ang pagkakilala sa tunay na Diyos. Pero kahit ngayon, ang nilikha ay patuloy Niyang saksi: “Sapagkat ang nakikilala tungkol sa Diyos ay hayag sa kanila; sapagkat ito’y ipinakita sa kanila ng Diyos.” Ang maayos na sanlibutang ito, ang sunud-sunod na pagpapalit ng mga panahon, at ang eksaktong-eksaktong galaw ng mga bagay sa kalangitan ay nagpapatotoo sa isip ng Diyos. Ang mga bituin sa kanilang pag-ikot ay naghahayag ng kapangyarihan ng dakilang Manlilikha:

“Habang nagniningning, walang tigil ang awit, Ang Kamay na lumikha sa amin ay sa Langit.”

Kaya nga, “ang mga bagay Niyang hindi nakikita, mula pa nang lalangin ang sanlibutan, ay malinaw na nakikita, na nauunawaan sa pamamagitan ng mga bagay na ginawa, ang Kanyang walang hanggang kapangyarihan at pagka-Diyos.” Isang salita lang sa orihinal ang isinalin sa apat na salita sa Ingles: ang “mga-bagay-na-ginawa” ay *Poima*, at dito nanggaling ang salita nating *poem* o tula. Ang nilikha ay ang dakilang tula ng Diyos, bawat bahagi ay magkakatugma gaya ng mga linya at taludtod ng isang maringal na himno. Sa Efeso 2:10 ay makikita natin ulit ang salitang ito. “Tayo’y Kanyang *gawa*”—ang Kanyang tula—“na nilalang kay Cristo Jesus para sa mabubuting gawa, na inihanda ng Diyos noon pa upang ating lakaran.” Ito ang pinakadakilang tula ng Diyos: ang dakilang kuwento ng Pagtubos.

“Dakila ang tumawag ng mundo mula sa wala; Lalong dakila ang tumubos.”

Ang dalawang kahanga-hangang tulang ito ay ipinagdiriwang sa Apocalipsis 4 at 5. Sa kabanata 4, ang mga banal na nakaluklok at may korona ay sumasamba kay Cristo bilang Manlilikha. Sa kabanata 5, sinasamba nila Siya bilang Manunubos.

Sa pagsunod natin sa paliwanag ni Pablo, makikita natin sa tt. 21-23 na walang maidadahilan ang mga barbarong bansa sa kanilang kamangmangan ngayon at sa kanilang kalagayang parang hayop, “Sapagkat nang makilala nila ang Diyos, hindi nila Siya niluwalhati bilang Diyos, ni nagpasalamat man; kundi naging walang kabuluhan ang kanilang mga pag-iisip, at nagdilim ang kanilang hangal na puso. Sa pagpapanggap nilang

marurunong, sila'y naging mga hangal, at ipinagpalit nila ang kaluwalhatian ng Diyos na hindi nasisira sa isang larawang kahawig ng taong nasisira, at ng mga ibon, at ng mga hayop na may apat na paa, at ng mga gumagapang.” Pansinin ang pababang mga hakbang sa madulas na dausdusan ng pagsamba sa diyus-diyosan—una, inisip ang Diyos na parang isang huwarang tao; sunod, itinulad sa mga ibong lumilipad sa himpapawid; sunod, sa mga hayop na gumagala sa lupa; at sa huli, sa mga ahas at iba pang nakapandiring gumagapang, reptilya man o insekto. Kahit ang mga taga-Ehpto ay sumamba sa ahas at sa salagubang na scarabaeus, gayong sa likod ng buong mitolohiya ng Ehpto ay nakatago ang orihinal na paghahayag ng iisang tunay at buhay na Diyos! Napakalaking pagbagsak nito para sa isa sa pinakamaliwanag na bansa noong sinaunang panahon! At ang iba pa ay may ganito ring mga tanda ng pagbagsak at pagkasira.

Dahil pinabayaan ng tao ang Diyos, pinabayaan din sila ng Diyos. Dalawang beses nating mababasa sa mga sumunod na talata, “Sila'y ibinigay ng Diyos,” una sa karumihan at pagkatapos sa mga kahiya-hiyang pita. Isang beses naman sinabi sa atin, “Sila'y ibinigay ng Diyos sa isang mahalay na pag-iisip.” Ang mga karumal-dumal na imoralidad na inilarawan dito ay natural na bunga ng pagtalikod sa Banal. Hindi pinalabis ang larawan ng paganismo sa mga kahalayang hindi masabi, at magpapatotoo rito ang sinumang nakakakilala sa pamumuhay ng mga sumasamba sa diyus-diyosan. Ang nakakakilabot ay inuulit ngayon ang lahat ng kasamaan at karumihang ito sa makabagong mataas na lipunan, kung saan itinatakwil ng mga lalaki at babae ang Diyos. Kung ipinagpapalit ng tao ang katotohanan ng Diyos sa isang kasinungalingan, at sinasamba at pinaglilingkuran ang nilalang

sa halip na ang Manlilikha, nasisira ang buong kaayusan ng kalikasan; sapagkat kung walang takot sa Diyos, walang alam na kapangyarihang makapipigil sa masasamang hangarin ng likas na puso. Talagang likas sa mga bagay na lalabas ang laman sa pinakamasama nitong anyo kapag pinabayaan na ng Diyos ang tao na sumunod sa hilig ng kanilang mga hindi banal na pita.

Napakalungkot na larawan ng sangkatauhang malayo sa Kanya ang makikita natin sa mga huling talata. Ang kasalanan at kabulukan ay nagtatagumpay saanman. Walang katuwirang matatagpuan kapag tinalikuran ang Diyos. Hindi rin nababagabag ang tao sa kanilang mga kasalanan o nahihiya sa kanilang masasamang gawi, kundi “bagamat alam nila ang hatol ng Diyos, na ang mga gumagawa ng ganitong mga bagay ay karapat-dapat sa kamatayan, hindi lamang nila ginagawa ang mga ito, kundi natutuwa pa sila sa mga gumagawa nito.”

Na totoo pa rin hanggang ngayon ang larawan ng apostol tungkol sa paganismo ay pinatutunayan ng ginupit na balitang ito: “Minsan ay sinabi ng isang gurong Intsik sa isang misyonero na hindi raw maaaring ganoon katanda ang Biblia, sapagkat ang unang kabanata ng Roma ay naglalarawan ng ugali ng mga Intsik na para bang isinulat lamang ito ng misyonero pagkatapos niyang lubusang makilala ang mga tao. Hindi kataka-taka ang ganitong pagkakamali, pero ito ay patotoo ng isang pagano sa katotohanan ng Biblia.”

Sa unang labing-anim na talata ng sumunod na kabanata, ibang grupo naman ang ipinapakita: ang sanlibutan ng mga may pinag-aralan at pino ang kilos. Tiyak na sa gitna ng mga edukado, ng mga sumusunod sa iba't ibang sistema ng pilosopiya, ay may matatagpuang mga taong napakamatuwid

ng buhay kaya makalalapit sila sa harapan ng Diyos at hihingin ang Kanyang pagpapala dahil sa sarili nilang kabutihan! Totoo, may mga nagsasabing nandidiri at namumuhi sila sa karumaldumal na kahalayan ng mga mangmang na karaniwang tao, pero mas banal ba o mas malinis ba ang kanilang pribadong buhay kaysa sa mga taong malakas nilang hinahatulan?

Sila naman ngayon ang ipinatatawag sa hukuman, wika nga, kung saan buong tapang silang inihaharap ng apostol sa dakilang hukuman ng “matuwid na Panginoon, na umiibig sa katuwiran.” “Kaya wala kang maidadahilan, O tao, sinuman ka na humahatol; sapagkat sa paghatol mo sa iba ay hinahatulan mo ang iyong sarili; sapagkat ikaw na humahatol ay gumagawarin ng gayunding mga bagay.” Hindi naiingatan ng pilosopiya ang tagasunod nito mula sa pagpapakasasa sa laman. Ang pagkilala sa kasamaan ay hindi nangangahulugang may lakas ka nang talunin ito. Hindi nalilinis ng kultura ang puso, at hindi nababago ng edukasyon ang likas na pagkatao; at laban sa gumagawa ng masama ibibigay ang hatol ng Diyos ayon sa katotohanan. Ang pagpuri sa kabutihan habang ginagawa ang bisyo ay baka makalusot sa kapwa tao, pero hindi nito malililang ang Diyos na napakalinis ng mga mata para tumingin sa kasamaan.

Mahigpit niyang tinanong, “At inaakala mo ba ito, O tao, na humahatol sa mga gumagawa ng ganitong mga bagay at gumagawa ka rin ng gayon, na makatatakas ka sa hatol ng Diyos? O hinahamak mo ba ang kayamanan ng Kanyang kabutihan at pagtitiis at pagpapahinuhod, na hindi mo nalalaman na ang kabutihan ng Diyos ang umaakay sa iyo sa pagsisisi?” Madalas isipin ng tao na pinalalampas ng Diyos ang kanilang mga gawi, kung “ang hatol laban sa masamang gawa

ay hindi agad isinasagawa,” gayong ang totoo ay naghihintay Siya nang may matiising awa upang magkaroon ang tao ng pagkakataong harapin ang kanilang mga kasalanan at aminin ang kanilang sala, at sa gayon ay makasumpong ng awa. Pero sa halip na gawin ito, dahil sa katigasan at di-pagsisisi ng kanilang puso, ang mga taong hindi naaantig ng biyaya ng Diyos ay “nag-iipon para sa kanilang sarili ng galit sa araw ng galit at ng paghahayag ng matuwid na paghatol ng Diyos, na magbibigay sa bawat tao ayon sa kanyang mga gawa.”

Napakabigat ng pananalitang ito—“Nag-iipon,” o nagtitipon, “ng galit sa araw ng galit!” Napakatama ng sagot ng isang mahirap na matandang babaeng itim. Tinutuya siya dahil kahangalan daw ang maniwala sa isang “dagatdagatang apoy at asupre,” sapagkat “walang ganoon karaming asupre na matatagpuan sa iisang lugar.” Buong taimtim siyang sumagot, “Ang bawat isa’y may dalang sariling asupre!” Iyan nga! Ang bawat rebelde laban sa Diyos, ang bawat nagkakasala laban sa liwanag, ang bawat sumusuway sa sarili niyang budhi, ay may dalang sariling asupre! Siya mismo ang humuhubog ng sarili niyang kahihinatnan.

Sa tingin ko, ang mga talata 7 hanggang 15 ang dapat ituring na nakapanaklong, hindi lamang ang 13 hanggang 15, gaya ng ipinakikita sa Authorized Version. Sa mga talatang ito ay inilalatag ang malalaking prinsipyo ng paghatol na dapat magpatahimik magpakailanman sa mapamintas na nagpapatang sa Diyos ng kalikuan dahil may mga taong may liwanag at pribilehiyong wala sa iba.

Ang paghatol ay “ayon sa katotohanan” at “ayon sa mga gawa.” Hahatulan ang tao ayon sa liwanag na kanilang tinanggap, hindi ayon sa liwanag na hindi nila kailanman nakilala. Ang

buhay na walang hanggan ay iniaalok sa lahat ng “sa matiyagang pagpapatuloy sa paggawa ng mabuti ay humahanap ng kaluwalhatian, karangalan at kawalang-kasiraan.” (Pansinin na hindi ito kawalang-kamatayan, kundi kawalang-kasiraan. Napakahalaga ng pagkakaibang ito, kahit madalas paghaluin ang dalawang salitang ito sa Authorized Version.) Kung may taong ganito ang katangian, patunay iyon na may gawa ang Diyos sa kanyang kaluluwa; pero nasaan ang likas na tao na ganito ang pamumuhay? Kaya nga, “sa mga palaaway at hindi sumusunod sa katotohanan, kundi sumusunod sa kalikuan,” ang tanging maibibigay sa araw ng paghuhukom ay “poot at galit, kapighatian at hapdi, sa bawat kaluluwa ng taong gumagawa ng masama,” maging Judiong may pribilehiyo man o Hentil na walang alam.

Hindi ibig sabihin nito na basta na lamang huhusgahan ng Diyos ang lahat ng tao nang walang pagkakaiba; kundi ang liwanag na ibinigay ang magiging pamantayan ng paghatol sa kanila. Walang makapagrereklamo, sapagkat kung susundan lamang ng tao ang “kislap ng liwanag,” makasusumpung siya ng sapat na liwanag para gabayan ang kanyang mga hakbang at tiyakin ang kanyang kaligtasan. Kung sa liwanag ng kalikasan ay makilala ng tao ang kanyang pananagutan sa kanyang Manlilikha, aakuin ng Diyos ang pananagutang bigyan siya ng karagdagang liwanag para sa kaligtasan ng kanyang kaluluwa.

Sa Kanya ay walang pagtatangi ng tao. Kung mas malaki ang pribilehiyo, mas malaki ang pananagutan. Pero kung kakaunti ang pribilehiyo, hindi bumababa ang malasakit at magiliw na habag Niya sa mga taong walang alam kaysa sa mga taong mukhang mas maganda ang kalagayan sa panlabas.

“Sapagkat ang lahat ng nagkasala nang walang kautusan ay mapapahamak din nang walang kautusan, at ang lahat ng nagkasala sa ilalim ng Kautusan ay hahatulan sa pamamagitan ng Kautusan.” Wala nang prinsipyong mas matibay pa rito. Mananagot ang tao sa kanilang nalalaman, o sa maaari sana nilang malaman kung gugustuhin lamang nila. Hindi sila hinahatulan dahil sa kamangmangan, maliban kung ang kamangmangang iyon ay bunga ng sadyang pagtangga sa liwanag. “Inibig ng mga tao ang kadiliman kaysa sa liwanag, sapagkat masasama ang kanilang mga gawa.”

Ang nakapanaklong na mga talata 13 hanggang 15 ay nagdidiin sa malinaw na prinsipyong buong lakas nang inilatag. Ang paghatol ay ayon sa mga gawa. Ang malaman ang Kautusan at hindi ito sundin ay lalo lamang nagpapabigat ng hatol. Ang mga tumutupad ng Kautusan ay aariing-ganap, kung mayroon mang ganoon. Pero sa ibang bahagi ay natututuhan natin na kung ganito ang titingnan, mapapahamak ang lahat, sapagkat “sa pamamagitan ng mga gawa ng Kautusan ay walang laman na aariing-ganap sa Kanyang paningin.” Ipinagmamalaki ng Judio na nasa kanya ang mga salita ng Diyos, at inakala niyang dahil dito ay nakahihigit siya sa mga bansang Hentil sa paligid niya. Pero hindi iniwan ng Diyos ang Kanyang sarili na walang saksi; sa mga bansang ito ay ibinigay Niya kapwa ang liwanag ng budhi at ang liwanag ng kalikasan. Ipinapakita nila “ang gawa ng Kautusan na nakasulat sa kanilang mga puso.” Pansinin, hindi sinasabing ang Kautusan mismo ang nakasulat sa kanilang mga puso. Iyon ay ang pagkapanganak na muli, at iyon ang natatanging pagpapala ng Bagong Tipan. Kung ang Kautusan ang nakasulat doon, matutupad nila ang katuwiran nito. Pero ang *gawa* ng Kautusan ay ibang-iba. “Ang Kautusan ay nagbubunga ng galit.” Ito ay isang “ministeryo ng paghatol.”

At ang mga makasalanang Hentil na hindi kailanman nakarinig ng Kautusang ibinigay sa Sinai ay nakararamdam na may hatol na nakapatong sa kanila kapag namumuhay sila nang salungat sa sinasabi ng budhing itinanim ng Diyos sa kanila, budhing nagpapatotoo para sa kanila o laban sa kanila—“na nagpapatatang o nagdadahilan sa isa't isa.” Ito ay patunay mula sa karanasan na sila ay may pananagutan, at na magiging matuwid ang Diyos sa paghatol sa kanila sa mabigat na araw na iyon, kung kailan ang Taong si Cristo Jesus ay uupo sa dakilang hukuman ng mga kapanahunan at ihahayag ang mga lihim na motibo at pinagmumulan ng mga gawa. Ito, sabi ni Pablo, ay “ayon sa aking Ebanghelyo.” Sinasabi niyang ang Ipinako sa Krus ang uupo sa trono sa huling dakilang paghuhukom.

“Sapagkat nagtakda Siya ng isang araw na Kanyang hahatulan ang sanlibutan sa katuwiran sa pamamagitan ng Taong Kanyang itinalaga; na binigyan Niya ng katiyakan ang lahat ng tao, nang Siya'y Kanyang buhayang muli mula sa mga patay” (Mga Gawa 17:31). Sa lahat ng isinulat ng apostol tungkol sa pagiging makasalanan at pagkasira ng mga Hentil, barbaro man o napakasibilisado, lubos na sasang-ayon ang Judio. Sila ay mga “aso,” nasa labas ng tipan kay Abraham, “mga hiwalay sa bayan ng Israel.” Makatarungan ang hatol sa kanila, sapagkat sila ay mga kaaway ng Diyos at ng Kanyang bayang pinili. Pero iba raw ang mga Hebreo. Sila ang mga pinili ni Jehova, ang lahing pinili na binigyan ng Diyos ng Kanyang banal na Kautusan at pinagpala ng saganang tanda ng Kanyang natatanging pagtingin. Ganito sila mangatuwiran, nakalilimutang walang silbi ang paghawak sa tamang doktrina kung binabalewala o pinababayaang ang katuwiran sa pang-araw-araw na pamumuhay.

Biglang ipinatawag ng apostol sa hukuman ang palalong makamundong Saduceo at ang kampanteng Fariseo, at sinimulan silang ihabla kasama ng mga hinahamak na Hentil. Ang mga talata 17 hanggang 29 ay ang pagsusuri sa bayang pinili.

“Narito,” sigaw niya, “ikaw ay tinatawag na Judio, at nagpapahinga ka sa Kautusan, at ipinagmamalaki mo ang Diyos, at alam mo ang Kanyang kalooban, at sinasang-ayunan mo ang mga bagay na lalong mabuti (o, sinusubok mo ang mga bagay na magkakaiba; tingnan ang *margin*), palibhasa’y tinuruan ka ng Kautusan; at buo ang tiwala mong ikaw ay tagaakay ng mga bulag, ilaw ng mga nasa kadiliman, tagapagturo ng mga hangal, guro ng mga sanggol, na nasa iyo ang anyo ng kaalaman at ng katotohanan sa Kautusan” (tt. 17-20). Sa mahuhusay na pangungusap na ito, binubuod niya ang lahat ng kanilang inaangkin. At kapag sinabi kong inaangkin, hindi ko ibig sabihing pagkukunwari. Ito ang mga bagay na ipinagmamalaki nila, at karamihan dito ay totoo. Inihayag ng Diyos ang Kanyang sarili sa bayang ito nang higit kaysa sa alinmang bayan, pero mali sila sa pag-aakalang ligtas na sila sa paghatol kahit hindi nila tinutupad ang Kanyang tipan. Matagal na Niyang sinabi, “Kayo lamang ang aking kinilala sa lahat ng angkan sa lupa; kaya parurusahan ko kayo dahil sa lahat ng inyong mga kasamaan” (Amos 3:3).

Ang pribilehiyo ay nagdaragdag ng pananagutan. Hindi nito inaalís ang pananagutan, gaya ng inaakala nila. Ang pagkakilala sa mga salita ng Diyos ay nagbigay sa Judio ng pamantayan ng paghatol na wala sa iba. Kaya gaano pa kabanal dapat ang kanyang buhay! Mas matuwid bang bayan ang mga Israelita kaysa sa mga bansa sa paligid nila? Hindi! Mas malala pa ang

kanilang pagkabigo kaysa sa mga may mas kaunting liwanag at pribilehiyo.

Matalas na idinidiin ng Espiritu ng Diyos ang katotohanan tungkol sa tunay nilang kalagayan sa pamamagitan ng apat na tanong na naglalantad ng pinakalihim na sulok ng kanilang puso at naglalabas ng mga nakatagong kasalanan sa kanilang buhay. “Ikaw nga na nagtuturo sa iba, hindi mo ba tinuturuan ang iyong sarili?” Buong ang tiwala mong kaya mong turuan ang mga mangmang, pero sinunod mo ba ang turo ng Kautusan? Walang sagot!

“Ikaw na nangangaral na huwag magnakaw, nagnanakaw ka ba?” Sa buong sinaunang daigdig, ang Judio ay itinuturing na pinakamagaling na magnanakaw, gamit ang bawat tusong paraang alam ng nagpapautang at ng nagpapatubo para mailayo ang yaman ng kanyang mga kliyente. Totoo, dahil sa matinding pangangailangan ay kusang lumalapit ang Hentil sa Judiong sanglaan, pero alam niya habang ginagawa ito na ang kaharap niya ay walang anumang awa o habag sa isang dukhang may utang kapag ang may utang ay isang kinamumuhang asong Hentil. Muling hindi nakaimik ang Judio.

“Ikaw na nagsasabing huwag mangalunya, nangangalunya ka ba?” Ang pinakamabigat na uri ng kahalayan ay hindi bihirang kasalanan sa Israel, gaya ng pinatutunayan ng mga talaan ng Diyos at ng kasaysayan. Ang kasamaang ito ay nasa mismong likas na pagkatao ng tao. Mula sa puso nanggagaling ang pakikiapid, kahalayan, at lahat ng maruming bagay. Dito, kasing-sala ng Judio ang kapitbahay niyang Hentil. Wala siyang maisagot.

Marahil ang pinakamatalim na tusok ay nasa pinakahuling tanong. “Ikaw na nasusuklam sa mga diyus-diyosan, nanloloob ka ba ng mga templo?” Ang salitang isinaling “commit sacrilege” ay talagang nangangahulugang “mangalakal ng mga diyus-diyosan.” Ito ay kasalanang lalong ginagawa ng Judio. Kahit nasusuklam siya sa mga larawang inanyuan, madalas siyang makilala bilang tagapamagitan sa pagbebenta ng mga diyus-diyosang ninakaw mula sa mga templo ng isang nasakop na bayan sa mga handang bumili nito sa ibang lugar. Pinaratangan pa nga siya na sistematikong nanloloob ng mga templo at saka ibinebenta ang mga larawan. Ito ang nasa isip ng kalihim ng bayan ng Efeso nang sabihin niya, “Dinala ninyo rito ang mga taong ito, na hindi naman mga magnanakaw sa templo (hindi, mga iglesya), ni lumapastangan man sa inyong diyosa” (Mga Gawa 19:37). Kaya talagang tagos sa puso ang tanong na ito, na agad naglantzad sa pagkamapagkunwari ng taong nagsasabing namumuhi siya sa pagsamba sa diyus-diyosan at sa lahat ng gawa nito, pero hindi naman nangangiming kumita ng pera sa kapinsalaan ng mga sumasamba sa diyus-diyosan sa paraang lubos na hindi tapat.

Kaya idinidiin ng apostol ang napakabigat na paratang! “Sapagkat ang pangalan ng Diyos ay nilalapastangan sa gitna ng mga Hentil dahil sa inyo, gaya ng nasusulat” (t. 24). Ito ang sinabi ng sarili nilang mga propeta, at idinidiin lamang niya ang pinatutunayan ng Kasulatan at ng kanilang budhi.

Ang pagtitiwala sa pagtutuli, ang tanda ng tipan kay Abraham, habang namumuhay nang ganoon kamakalaman, ay panlilinlang lamang sa sarili. Walang pakinabang ang mga ordinansa kung pinababayaang ang mismong ipinahahayag ng ordinansa. Ang Hentil na hindi tuli, kung lumalakad siya sa

harap ng Diyos sa katuwiran, ay ituturing na tuli, samantalang ang tanda ng tipan sa laman ng Judio ay lalo lamang magpapabigat ng hatol sa kanya kung namumuhay siya nang salungat sa Kautusan.

Ang tunay na kalagayan ang mahalaga sa Diyos. Ang tunay na Judio (at ang “Judio” ay pinaikling “Juda,” na ang ibig sabihin ay “Papuri”) ay hindi ang Judio dahil lamang sa likas na kapanganakan, o dahil sa panlabas na pagsunod sa mga ritwal, kundi ang tuli sa puso, na humatol sa sarili niyang pagiging makasalanang paningin ng Panginoon, at ngayon ay naghahangad na lumakad ayon sa inihayag na kalooban ng Diyos. “Na ang *papuri* (pansinin ang laro sa salitang Judio) ay hindi mula sa tao kundi mula sa Diyos” (tt. 26-29).

Sa kabanata 3:1-20 ay makikita natin ang dakilang paratang, ang pagbubuod ng lahat ng nauna. Walang pagkakaiba sa moralidad ang Judio at ang Hentil. Lahat ay salat sa katuwiran. Lahat ay nakakulong sa paghatol, maliban kung may katuwiran ang Diyos na Siya mismo ang naglaan para sa kanila.

Inaamin bilang malinaw na totoo na may ilang kalamangan ang Judio kaysa sa Hentil, at ang pinakamalaki rito ay nasa kanya ang Banal na Kasulatan, ang mga salita ng Diyos. Pero ang mismong Kasulatang ito ang lalong nagpalinaw sa kanyang sala. Kahit wala silang tunay na pananampalataya sa mga banal na kasulatang ito, hindi mapawawalang-saysay ng kanilang di-pananampalataya ang katapatan ng Diyos. Tutuparin Niya ang Kanyang Salita kahit mangahulugan pa ito ng pagsasantabi sa bayang pinili Niya para sa Kanyang sarili. Siya ay dapat na tapat kahit ang lahat ng iba ay mapatunayang hindi tapat. Sa paghatol ay paninindigan Niya ang Kanyang katuwiran, gaya ng ipinahayag ni David sa Awit 51 (tt. 1-4).

Kung gayon, ang kalikuan ba ng tao ay naghahanda lamang ng daan para maipakita ng Diyos ang Kanyang katuwiran, at kailangan ba talaga ito? Kung ganoon, bahagi ng plano ng Diyos ang kasalanan at hindi mapananagot ang tao. Pero ito ay galit na pinabubulaanan ng apostol. Ang Diyos ay matuwid. Hahatulan Niya ang tao sa kanilang mga kasalanan nang may katuwiran. At hindi ito mangyayari kung ang kasalanan ay itinakda at ipinasya na noon pa. Kung ganoon nga, may makatwirang dahilan ang tao para magreklamo: “Kung ang katotohanan ng Diyos ay lalong sumagana sa pamamagitan ng aking kasinungalingan para sa Kanyang kaluwalhatian, bakit pa ako hinahatulan bilang makasalanan?” At kung ganoon, magiging tama ang paninirang sinasabi ng ilan na turo raw ni Pablo, “Gumawa tayo ng masama upang dumating ang mabuti.” Pero ang lahat ng nangangatuwiran nang ganito ay nagpapakitang kulang sila sa prinsipyong moral. Makatarungan ang hatol sa kanila.

Pagkatapos, sa mga talata 9-20 ay makikita natin ang hatol ng Diyos sa buong lahi ng tao. Ang Judio ay hindi nakahihigit sa Hentil. Lahat ay nasa ilalim—ibig sabihin, alipin—ng kasalanan. At ito ay pinatutunayan ng Lumang Tipan. Gaya ng isang napakahusay na abogado, binabanggit niya ang sunud-sunod na awtoridad para patunayan ang kanyang kaso. Ang mga sinipi ay karamihang mula sa Mga Awit, at isa mula kay propeta Isaias. (Tingnan ang Awit 14:1-3; 53:1-3; 5:9; 140:3; 10:7; Isaias 59:7,8; Awit 36:1.) Ito ay mga patotoong hindi masusubukang pabulaanan ng Judio, sapagkat nagmula ang mga ito sa sarili niyang kinikilalang Kasulatan. May labing-apat na magkakahiwalay na paratang sa sakdal na ito o buod ng ebidensiya.

- 1—“Walang matuwid, wala, kahit isa.” Lahat ay nabigo sa anumang bagay.
- 2—“Walang nakauunawa.” Lahat ay sadyang naging mangmang.
- 3—“Walang humahanap sa Diyos.” Lahat ay hinahanap ang sariling kapakanan.
- 4—“Silang lahat ay lumihis sa daan.” Sinadya nilang talikuran ang katotohanan.
- 5—“Silang lahat ay naging walang pakinabang.” Nilapastangan nila ang Diyos sa halip na luwalhatiin Siya.
- 6—“Walang gumagawa ng mabuti, wala, kahit isa.” Masasama ang kanilang mga gawain. Hindi nila hinahangad ang mabuti.
- 7—“Ang kanilang lalamunan ay isang bukas na libingan,” dahil sa kabulukan sa loob.
- 8—“Sa pamamagitan ng kanilang dila ay nanlinlang sila.” Ang pagsisinungaling at panlilinlang ay kanilang katangian.
- 9—“Ang kamandag ng ahas ay nasa ilalim ng kanilang mga labi.” Ito ang lason na isinalin sa mismong likas na pagkatao ng tao ng “matandang ahas na iyon, ang diyablo at si Satanas” noon pang pasimula.
- 10—“Ang kanilang bibig ay puno ng pagsumpa at kapaitan,” sapagkat “mula sa kasaganaan ng puso ay nagsasalita ang bibig.”
- 11—“Ang kanilang mga paa ay matulin sa pagbububo ng dugo.” Ang pagkapoot ay nauuwi sa pagpatay, at, ay, sa napakaraming paraan ito naipapakita!
- 12—“Pagkawasak at kahirapan ang nasa kanilang mga daan,” sapagkat nakalimutan nila ang Diyos, ang pinagmumulan ng

buhay at pagpapala.

13—“Ang daan ng kapayapaan ay hindi nila nakilala,” sapagkat sinadya nilang piliin ang mga daan ng kamatayan.

14—“Walang takot sa Diyos sa harap ng kanilang mga mata.” Kaya walang karunungan sa kanila.

May makapagsasabi bang “Wala akong sala” sa lahat ng paratang na ito? Kung mayroon, magsalita siya. Pero walang sinumang makagagawa nito nang tapat. Kaya nagtapos siya, “Nalalaman natin na anuman ang sinasabi ng Kautusan, ito ay sinasabi sa mga nasa ilalim ng Kautusan; upang matikom ang bawat bibig at ang buong sanlibutan ay mapasailalim sa hatol ng Diyos. Kaya sa pamamagitan ng mga gawa ng Kautusan ay walang laman na aariing-ganap sa Kanyang paningin, sapagkat sa pamamagitan ng Kautusan ay nakikilala ang kasalanan” (tt. 19-20).

Muling sinasabi ng Diyos, gaya noong mga araw ni Noe, “Ang wakas ng lahat ng laman ay dumating na sa harap Ko!” “Ang mga nasa laman ay hindi makapagbibigay-lugod sa Diyos.” “Ang laman ay walang pakinabang.” Napakabagal nating matuto nito! Napakahirap para sa likas na tao na bitawan ang lahat ng pag-aangkin ng katuwiran at magpatirapa sa alabok ng paghatol sa sarili at pagsisisi sa harap ng Diyos—at doon pala niya matutuklasan na siya ay nasa mismong lugar kung saan siya masasalubong ng biyaya!

Ang Kautusan ay ibinigay sa isang natatanging bayan, gaya ng nakita na natin. Sila lamang ang “nasa ilalim ng Kautusan.” Na ang mga Hentil ay hindi, ay nasabi na sa atin sa kabanata 2:12-14. Paano, kung gayon, nadadala ng pagkabigo ng mga nasa ilalim ng Kautusan ang buong sanlibutan sa pagiging may sala

sa harap ng Diyos? Makatutulong ang isang halimbawa. May isang lalaking may napakalawak na rantso sa disyerto. Sinabihan siyang wala itong silbi bilang pastulan o sakahan. Binakuran niya ang labindalawang ektarya; binungkal niya ito, sinuyod, nilagyan ng pataba, tinamnan, inalagaan, at ang naani lamang niya ay sagebrush at kaktus! Wala nang saysay na subukan pa ang natitira, sapagkat pare-pareho lamang ang lahat. Sinabi niyang walang silbi ang lahat ng iyon pagdating sa pagsasaka. Ang Israel ang labindalawang ektarya ng Diyos. Ibinigay Niya sa kanila ang Kanyang Kautusan, tinuruan sila, dinisiplina, binalaan, pinigilan, iningatan, at isinugo sa kanila ang Kanyang Anak; at Siya'y kanilang itinakwil at ipinako sa krus. Sa gawang ito ay nakisama ang mga Hentil. Lahat ay nasa ilalim ng hatol ng Diyos. Wala nang saysay ang karagdagang pagsubok. Walang anuman sa laman para sa Diyos. Ang tao ay bulok na walang pag-asa. Hindi lamang siya may sala, kundi lubos siyang walang kakayahang maibalik ang kanyang kalagayan. Lalo lamang pinatitingkad ng Kautusan ang kanyang sala. Hindi ito makapag-aaring-ganap. Ang kaya lamang nito ay humatol.

Napakawalang-pag-asa ng larawang ito! Pero ito ang madilim na likuran kung saan ipapakita ng Diyos ang kayamanan ng Kanyang biyaya kay Cristo Jesus!

Aral 4: Ang Ebanghelyo at ang Ating mga Kasalanan

Mga Kabanata 3:21–5:11.

Napakalaking ginhawa ang lumipat mula sa malungkot na kuwento ng kasalanan at kahihiyan ng tao, para pagmasdan naman ang kahanga-hangang biyaya ng Diyos na isinasalaysay sa Ebanghelyo, ang lunas ng Diyos sa pagkawasak na pumasok dahil sa pagkahulog ng tao. Dalawang bahagi ang paglalahad na ito ng mabuting balita: una, ipinapakita ang Ebanghelyo kaugnay ng tanong tungkol sa ating mga kasalanan; at kapag naayos na iyon, kaugnay naman ng ating kasalanan—ang prinsipyo ng kasalanan, ang kasalanan sa laman, ang makalamang pag-iisip na naghahari sa taong hindi pa ligtas at hindi pa ipinanganak na muli. Ang unang paksa ay buong tinatalakay mula kabanata 3:21 hanggang 5:11, at ito ang pag-aaralan natin ngayon.

“NGUNIT NGAYON”—bulalas ng apostol. Tanda ito ng malinaw na paglipat ng paksa. *Ngayong* lubos nang nalantad ang tao, ang Diyos naman ang ihahayag. *Ngayong* napatunayan nang di-matuwid ang buong sangkatauhan, “ang katuwiran ng Diyos ay nahayag.” Noong una pa ay sinabi na Niya, “Aking inilalapit ang Aking katuwiran.” Hindi ito katuwirang pinaghirapan at ayon sa Kautusan, na hindi naman kayang ibigay ng tao sa Diyos. Ito ay katuwirang “walang Kautusan,” ibig sabihin, lubos na hiwalay sa anumang prinsipyo ng pagsunod ng tao sa isang alituntunin ng moralidad na itinakda ng Diyos. Ito ay katuwiran ng Diyos para sa mga taong di-matuwid, at hindi ito nakasalalay sa anumang kabutihan o naabot ng tao.

Malawak ang kahulugan ng salitang Katuwiran ng Diyos. Dito, ang ibig sabihin ay katuwirang ang Diyos ang naglaan—isang ganap na katayuan para sa mga taong may sala, na ang Diyos mismo ang nananagot. Kung maliligtas man ang tao, kailangang sa katuwiran. Pero wala talagang katuwiran ang tao. Kaya kailangang humanap ang Diyos ng paraan para matugunan ang bawat hinihingi ng Kanyang matuwid na trono, at gayunman ay maaring-ganap pa rin sa lahat ng bagay ang mga makasalanang may sala. Hinihingi ng Kanyang likas na pagkatao na hindi ito mangyari nang isinasakripisyo ang katuwiran, kundi lubos na naaayon dito.

At ito na ang nasa isip Niya mula pa sa pasimula. Ito ay “pinatotohanan,” o sinaksihan, “ng Kautusan at ng mga propeta.” Inilarawan ito ni Moises sa maraming larawang napakaganda. Ang mga damit na balat na ipinasuot sa ating unang mga magulang; ang mga hayop na inihandog at tinanggap para sa mga naghahandog; ang kahanga-hangang mga simbolo ng Tabernakulo; lahat ng ito ay nagsasalaysay ng katuwirang inilaan ng Diyos para sa di-matuwid na makasalanang lumalapit sa Kanya nang may pananampalataya. Ganoon din ang kuwento ng mga propeta. Inihula nila ang pagdating ng Isang Matuwid na mamamatay para mailapit sa Diyos ang mga taong di-matuwid. “Iligtas Mo ako sa Iyong katuwiran,” daing ni David. “Linisin Mo ako ng isopo, at ako’y magiging malinis; hugasan Mo ako, at ako’y magiging lalong maputi kaysa niyebe,” panalangin niya. “Binihisan Niya ako ng mga kasuotan ng kaligtasan, tinakpan Niya ako ng balabal ng katuwiran,” sabi ni Isaias, sapagkat “ang parusang nagdulot sa atin ng kapayapaan ay nasa Kanya,” na “nabugbog dahil sa ating mga kasamaan.” “Ito ang Kanyang pangalan,” bulalas ni Jeremias, “na itatawag sa Kanya, Ang Panginoon ay Ating

Katuwiran.” “Ililigtas Ko kayo sa lahat ninyong karumihan,” ang pangako sa pamamagitan ni Ezekiel. Kay Daniel, inihula ng anghel na si Gabriel ang “pagtubos sa kasamaan” at ang pagdadala ng “walang hanggang katuwiran.” Ganito rin ang awit ng mga tinatawag na Maliliit na Propeta, at lahat sila ay tumuturo sa Darating, na sa pamamagitan Niya ay matitiyak ang kaligtasan ng lahat ng nagsisisi; ang Kasama ni Jehova, na magiging Pastol na sinaktan para sa pagtubos ng tao. “Sa Kanya’y nagpapatotoo ang lahat ng mga propeta, na sa pamamagitan ng Kanyang pangalan ay tatanggap ng kapatawaran ng mga kasalanan ang bawat sumasampalataya sa Kanya” (Mga Gawa 10:43).

Ang katuwiran ng Diyos ay katuwirang “sa pamamagitan ng pananampalataya.” Hindi ito “sa pamamagitan ng mga gawa.” Ang pananampalataya ay ang paniniwala sa sinabi ng Diyos. Kaya nagpadala Siya sa tao ng mensaheng dapat paniwalaan. Ito ay alok ng katuwirang walang maipipintas, para sa lahat, pero nasa lahat lamang ng mga sumasampalataya. May tanong tungkol sa tamang pagkakasulat dito. Inaalis ng ilang editor ang “at sa lahat.” Pero walang duda ang katotohanang nasa likod nito. Malayang inaalok ng Diyos ang katuwiran sa lahat. Ito ang pantakip sa lahat ng sumasampalataya, at sila lamang. Pare-pareho itong kailangan ng lahat, sapagkat ang lahat ay nagkasala. Walang pagkakaiba rito. Walang taong nakaabot sa pamantayan. Ang lahat ay hindi nakaabot sa kaluwalhatian ng Diyos. Pero hindi naghahanap ang Diyos ng kabutihan sa tao. Inaalok Niya ang Kanyang katuwiran bilang libreng regalo. Kaya mababasa natin, “Inaaring-ganap nang walang bayad sa pamamagitan ng Kanyang biyaya, sa pamamagitan ng pagtubos na na kay Cristo Jesus” (t. 24).

Ang maaring-ganap ay ang ipahayag na matuwid. Ito ang hatol ng hukom na pabor sa bilanggo. Hindi ito kalagayan o kondisyon ng kaluluwa. Hindi tayo inaaring-ganap dahil naging matuwid na ang ating puso at buhay. Inaaring-ganap muna ng Diyos, saka Niya pinalalakas ang inaring-ganap para mamuhay sa praktikal na katuwiran. Tayo ay inaaring-ganap *nang walang bayad*. Ang ibig sabihin ng salita ay “walang halaga!” Ito rin ang salita sa Juan 15:25, “Kinapootan nila Ako nang walang dahilan.” Walang anumang masama sa mga lakad o buhay ni Jesus na dapat ikapoot sa Kanya ng mga tao. Kinapootan nila Siya *nang walang dahilan*. Ganoon din, walang anumang mabuti sa tao na dahilan para siya ay aring-ganap ng Diyos. Inaaring-ganap siya nang libre, *nang walang dahilan*, kapag sumampalataya siya kay Jesus.

Ito ay “sa pamamagitan ng biyaya.” Ang biyaya ay hindi lamang kagandahang-loob na hindi pinaghirapan. Ang biyaya ay kagandahang-loob na salungat sa nararapat. Ito ang kabutihan ng Diyos, hindi lang sa mga taong walang ginawa at walang magagawa para maging karapat-dapat dito, kundi kagandahang-loob na ipinakita sa mga taong ang nararapat ay ang kabaligtaran nito. “Kung saan sumagana ang kasalanan, ay lalong sumagana ang biyaya.”

“Biyayang dakila, sa sala’y nananaig;
Ang mga tinubos, balita’y pinalalakas,
Kalaliman itong walang makasusukat;
Sino’ng makapagsasabi ng haba’t lapad?
Sa kaluwalhatian nito
Kaluluwa ko’y mananahan magpakailanman.”

Para maipakita ng Diyos ang biyaya sa katuwiran sa mga makasalanang tahasang may sala, kailangan Niya ng makatarungan at sapat na batayan. Hindi maaaring palampasin na lang ang kasalanan. Kailangan itong matubos. Ito ay naganap “sa pamamagitan ng pagtubos na na kay Cristo Jesus.” Ang pagtubos ay pagbili muli. Wala nang karapatan sa buhay ang tao dahil sa kanyang masasamang lakad. Naipagbili siya sa ilalim ng hatol. Si Cristo, ang Banal—Diyos at Tao sa iisang maluwalhating Persona, na walang anumang paniningil sa Kanya ang nilabag na Kautusan—ay pumalit sa lugar ng rebeldeng may sala, binayaran ang buong parusa, at sa gayon ay tinubos ang makasalanang sumasampalataya mula sa poot at sumpang pinagbilhan niya sa kanyang sarili.

*“Pinasan Niya sa puno ang hatol na sa akin,
Kaya ngayo’y kapwa malaya ang Tagapanagot at ang
salarin.”*

At Siyang namatay ay muling nabubuhay at Siya mismo ang nananatiling pampalubag-loob—sa literal, ang luklukan ng awa, ang lugar kung saan makakatagpo ng Diyos ang tao sa pamamagitan ng dugong pantubos ni Cristo—na bukas sa pananampalataya. Malinaw na tinutukoy ng apostol ang luklukan ng awa na winisikan ng dugo sa ibabaw ng kaban ng tipan noong una. Nasa loob ng kaban ang mga tapyas ng Kautusan. Nasa itaas ang mga kerubin, “katuwiran at kahatulan,” ang tahanan ng trono ng Diyos. Para bagang handa silang lumundag mula sa tronong iyon para isagawa ang matuwid na poot ng Diyos laban sa mga lumalabag sa Kanyang Kautusan. Pero nakawisik sa luklukan ng awa ang dugong larawan ng handog sa krus. Wala nang hinihingi pa ang

katuwiran at kahatulan. “Ang awa ay nagmamapuri laban sa paghatol,” sapagkat ang Diyos mismo ang nakasumpong ng pantubos. Hangga’t hindi pa nagdurusa ang Panginoong Jesus dahil sa mga kasalanan, ang Matuwid para sa mga di-matuwid, upang tayo’y madala sa Diyos, hindi pa talaga naaayos ang tanong tungkol sa kasalanan. “Hindi maaaring alisin ng dugo ng mga toro at mga kambing ang mga kasalanan.” Kaya ang mga banal sa Lumang Tipan ay naligtas nang “pautang,” ika nga. Ngayong namatay na si Cristo, sarado na ang talaan, at ipinapahayag ng Diyos ang Kanyang katuwiran sa pagpapalampas sa mga kasalanan sa mga nakaraang panahon nang lumapit sa Kanya ang mga tao nang may pananampalataya. Hindi *ang ating* mga nakaraang kasalanan ang tinutukoy Niya sa talata 25. Ito ay ang mga kasalanan ng mga mananampalataya sa mga panahon bago ang krus. At ngayon ay ipinapahayag ng Diyos sa *panahong ito*—dahil tapos na ang gawain—ang Kanyang katuwiran, sapagkat ipinakita Niya kung paanong Siya ay makatarungan at gayunman ay inaaring-ganap ang mga makasalanang di-maka-Diyos na sumasampalataya kay Jesus. Wala itong iniwang puwang para magmalaki ang tao; sa halip, para mahiya at magsisi dahil sa naging halaga ng ating mga kasalanan sa Tagapagligtas, at para magpuri nang may kagalakan habang pinagmamasdan natin ang biyayang kumilos nang kahanga-hanga para sa atin. Sa mismong likas ng bagay, walang puwang ang kabutihan ng tao. Ang kaligtasan ay sa pamamagitan ng biyaya, sa pananampalataya. “Kaya napagpasyahan namin na ang tao ay inaaring-ganap sa pamamagitan ng pananampalataya, hiwalay sa mga gawa ng Kautusan.” Kasama rito ang mga Hentil na walang Kautusan, gayundin ang mga Judiong lumabag sa Kautusan. Iisa ang Ebanghelyo para sa lahat. Siyang Manlilikha

ng lahat ay walang nilampasan. Aariing-ganap Niya ang mga tuli, hindi sa pamamagitan ng ritwal kundi sa pananampalataya, at ganoon din ang Hentil na di-tuli, sa pamamagitan ng pananampalataya.

Pinawawalang-bisa o binabalewala ba nito ang Kautusan? Hindi kailanman. Hinatulan ng Kautusan ang lumabag dito at humingi ng paghihiganti. Ito ang pinasan ni Cristo, kaya naitataguyod ang kadakilaan ng Kautusan, at gayunman ay naliligtas ang mga makasalanan.

“Kay Cristo bumagsak ang poot ng Makapangyarihan, Na sana’y naglubog sa sanlibutan sa Impiyerno; Pinasan Niya ito para sa lahing hinirang, At sa gayo’y naging Kanlungan.”

Sa ikaapat na kabanata, ipinapakita naman ng apostol, sa pamamagitan nina Abraham at David, kung paanong pinatotohanan ang lahat ng ito ng Kautusan at ng mga propeta. Si Abraham ay mula sa Pentateuch, ang mga aklat ng Kautusan; si David ay mula sa Mga Awit, na kaugnay ng mga Propeta.

Ano nga ang nakikita natin kay Abraham? Inaring-ganap ba siya sa harap ng Diyos dahil sa kanyang mga gawa? Kung gayon, may maipagmamalaki siya—na matuwid niyang pinaghirapan ang pagsang-ayon ng Diyos. Pero ano ang sinasabi ng Kasulatan? Sa Genesis 15:6 ay sinasabi sa atin na “sumampalataya si Abraham sa Diyos, at ibinilang ito sa kanya na katuwiran.” Ito mismo ang prinsipyong idinidiin at ipinapaliwanag nang napakalinaw ng apostol.

Kung pagtatrabahuhan ang kaligtasan sa pamamagitan ng mga gawa, magkakautang ang Diyos sa tao. Obligado Siyang iligtas ang taong nagtagumpay sa kanyang paggawa. Ito mismo ang kabaligtaran ng biyaya, na awang ipinakikita “sa hindi

gumagawa, kundi sumasampalataya sa Kanya na umaaring-ganap sa di-maka-Diyos.” Ang kanyang pananampalataya ang ibinibilang na katuwiran. Ito nga ang pinatotohanan ni Abraham. At naririnig din si David na umaawit tungkol sa pagpapala ng taong pinagbibilangan ng Diyos ng katuwiran nang walang mga gawa, nang siya ay sumigaw sa Awit 32: “Mapapalad ang mga pinatawad sa kanilang mga kasamaan, at tinakpan ang kanilang mga kasalanan. Mapalad ang tao na hindi pagbibilangan ng Panginoon ng kasalanan.” Sa awit, ang salitang Hebreo para sa “tinakpan” ay nangangahulugang “tinubos.” Ito ang Ebanghelyo. Natubos na ang kasalanan. Kaya hindi ibinibilang ng Diyos ang kasalanan sa mananampalataya sa Kanyang Anak, kundi ibinibilang sa kanya ang katuwiran.

Tinawag ni Luther ang ika-32 Awit na “isang Awit na ayon kay Pablo.” Itinuturo nito nang walang alinlangan ang parehong maluwalhating doktrina ng pag-aaring-ganap na hiwalay sa kabutihan ng tao. Ang hindi pagbibilang ng kasalanan ay katumbas ng pagbibilang ng katuwiran. Ipinasulat ni Augustine ng Hippo ang mga salitang ito sa isang karatula, at ipinalagay ito sa paanan ng kanyang higaan kung saan matititigan ito ng kanyang mga matang naghihingalo. Sa napakarami pang iba, nagdala ang mga ito ng kapayapaan at kagalakan sa pagkaalam na pinatawad na ang pagsuway at natubos na ang kasalanan, gaya ng tunay na kahulugan ng salitang Hebreo sa Lumang Tipan na isinaling “tinakpan.”

Ang pagpapalang ito ay hindi noon—at hindi ngayon—para lamang sa iilang pinili, kundi malayang inaalok sa lahat. Ibinilang kay Abraham na katuwiran ang pananampalataya noong siya ay nasa kalagayan pa ng isang Hentil, bago pa inilagay sa kanyang laman ang tanda ng tipan na pagtutuli. Ito

ay tatak lamang ng totoo na, gaya rin ng bautismong Cristiano; dahil inaring-ganap na siya, iniutos sa kanya na magpatuli. Sa mga siglong lumipas, itinuring ng mga Judio na mas mahalaga ang tanda kaysa sa pananampalataya. Laging itinataas ng tao ang nakikita kapalit ng hindi nakikita.

Si Abraham ay tinatawag na “ama ng pagtutuli,” sapagkat sa kanya nagsimula ang ordenansang ito. Pero ama siya hindi lamang ng mga literal na tuli, kundi ng lahat ng hindi nagtitiwala sa laman, na humatol dito bilang mahina at walang pakinabang, at, gaya niya, nagtitiwala sa Diyos na buhay.

Ang pangakong siya ay magiging tagapagmana ng sanlibutan ay hindi ibinigay sa kanya “sa pamamagitan ng Kautusan,” ibig sabihin, hindi ito gantimpala ng kabutihan, isang bagay na pinaghirapan niya sa pagsunod. Ito ay batay sa dakilang biyaya. Kaya ang kanyang katuwiran, gaya ng sa atin kung tayo ay sumasampalataya, ay “katuwirang sa pamamagitan ng pananampalataya.” Ang mga tagapagmana ng pangako ay ang mga tumatanggap nito sa ganoon ding pananampalataya; kung hindi, mawawalan ito ng bisa. Ito ay pangakong walang kondisyon.

Nangako ang Kautusan ng pagpapala sa pagsunod, at nagbabala ng hatol sa pagsuway. Walang nakatupad dito. Kaya, “Ang Kautusan ay nagdudulot ng poot.” Sumpa ang dala nito. Hindi ito makapagpapala. Pinatindi nito ang kasalanan sa pagbibigay dito ng tiyak na katangian ng paglabag, at ginawa itong sinasadyang paglabag sa batas na alam na. Hindi ito maaaring maging paraan para pagtrabahuhan ang bagay na ibinigay nang libre.

Ang pangako ng pagpapala sa pamamagitan ng Binhi—na si Cristo—ay sa pananampalataya, upang ito ay sa biyaya. Kaya

ito ay “tiyak” sa buong binhi, ibig sabihin, sa lahat ng may pananampalataya. Ang lahat ng ito ay “sa pananampalataya ni Abraham.” Kaya siya ang ama nating lahat na sumasampalataya kay Jesus. At sa gayon ay natupad ang salitang nagsabi, “Ginawa kitang ama ng maraming bansa.” Pasingit lamang ito. Ang mga salitang, “Sa harap Niya na kanyang sinampalatayanan,” ay dapat sumunod sa mga salitang, “Ang ama nating lahat.” Ibig sabihin, si Abraham, bagaman hindi literal na ama natin sa likas na pagsilang, ay ama ng lahat ng sumasampalataya, sa paningin ng Diyos. Iisang pananampalataya ang tanda nilang lahat.

Ang Diyos ay Diyos ng pagkabuhay na muli. Kumikilos Siya kapag walang magawa ang kalikasan. Ganoon ang ginawa Niya kina Abraham at Sara, na kapwa lampas na sa edad na maaari pa silang magkaanak. Ganoon din ang ginawa Niya nang ibangon Niya si Cristo, ang tunay na Binhi, una sa pagdadala sa Kanya sa sanlibutan nang salungat sa kalikasan, sa pamamagitan ng isang inang birhen; at ikalawa sa pagbangon sa Kanya mula sa mga patay. Sumampalataya si Abraham sa Diyos ng pagkabuhay na muli, at hindi siya nag-alinlangan sa pangako ng Diyos kahit tila imposible ang katuparan nito. Natutuwa ang Diyos na gawin ang imposible! Ang ipinangako Niya ay tinutupad Niya. Lubos na kumbinsido rito, sumampalataya si Abraham sa Diyos at ibinilang ito sa kanya na katuwiran. Ganoon din, tayo ay tinatawag na sumampalataya sa Kanya na bumuhay kay Jesus na ating Panginoon mula sa mga patay—Siya na, sa walang hanggang biyaya, ay ibinigay sa kamatayan para tubusin ang ating mga pagsuway, at, nang matapos ang Kanyang gawain nang may lubos na kasiyahan ng Diyos, ay muling binuhay para sa ating pag-aaring-ganap. Ang Kanyang pagkabuhay na muli ang patunay na nasiyahan na ang

Diyos. Napawi na ang hinihingi ng katarungan ng Diyos. Napatunayan nang tama ang kabanalan ng Diyos. Naitatag ang Kautusan. Kaya ang makasalanang sumasampalataya ay ipinahayag na inaring-ganap sa lahat ng bagay. Ganito ang patotoo ng kabanata 4.

Sa unang labing-isang talata ng kabanata 5 ay may kahangahangang pagbubuod, na nagtatapos sa bahaging ito ng paksa. “Kaya nga,” ibig sabihin, dahil sa lahat ng napakalinaw nang naitatag, “yamang inaring-ganap sa pamamagitan ng pananampalataya, tayo ay may kapayapaan sa Diyos sa pamamagitan ng ating Panginoong Jesu-Cristo.” Isinasalin ito ng ilan na, “Magkaroon tayo ng kapayapaan.” Pero pinahihina nito ang lakas ng buong pangangatwiran. Ang kapayapaan dito ay hindi kalagayan ng isip o puso. Ito ay umiiral na kalagayan sa pagitan ng dalawang dating magkaaway. Ginulo ng kasalanan ang ugnayan ng Manlilikha at ng nilalang. Nagkaroon ng lamat na hindi kayang ayusin ng tao. Pero ang kapayapaan ay ginawa na sa pamamagitan ng dugo ng krus ni Cristo. Wala nang hadlang. Ang kapayapaan sa Diyos ngayon ang palagiang kalagayan na pinapasok ng bawat mananampalataya. Naayos na ang tanong tungkol sa kasalanan. Kung magkadigma ang dalawang bansa, walang kapayapaan. Kung nagkasundo na sila, wala nang digmaan. “Walang kapayapaan, sabi ng aking Diyos, sa masasama.” “Pero si Cristo ay gumawa ng kapayapaan,” oo, “Siya ang ating kapayapaan.” Pinaniniwalaan natin ito, at tayo ay may kapayapaan sa Diyos.

Masasabi nating, “Tamasahin natin ang kapayapaan sa Diyos.” Pero ang “Magkaroon tayo ng kapayapaan sa Diyos” ay halatang walang saysay. Nasa atin na ang kapayapaan. Tapos na ang usapang iyan. Siya ang gumawa nito, hindi tayo.

*“Ito’y kapayapaang walang hanggan,
Tiyak gaya ng pangalan ni Jehova;
Matatag gaya ng Kanyang tronong di-natitinag,
Magpakailanma’y hindi nagbabago.*

*“Ang pag-ibig ko’y madalas manlamig,
Ang galak ko’y laging kumakati’t lumalaki,
Pero kapayapaan sa Kanya’y di nagbabago,
Walang pagbabagong alam si Jehova.*

*“Ako’y nagbabago; Siya’y hindi,
Ang aking Cristo’y hindi na mamamatay;
Pagkakaibigang tinatakan ng dugo’y di nagbabago,
Katapatan Niya, hindi akin, ang tali.”*

Iba naman ang “kapayapaan ng Diyos,” gaya sa Filipos 4:6, 7. Iyon ay nararanasan. Ito ang palagiang bahagi ng lahat ng natututong ilagak ang bawat alalahanin sa Kanya na dakilang Tagapasan ng ating mga pasanin.

Napakahalagang makita ang pagkakaibang ito at talagang maunawaan ito sa pananampalataya. Hangga’t hindi natatanto ng kaluluwa na ang kapayapaang ginawa sa pamamagitan ng dugo ng Kanyang krus ay walang hanggan at hindi nagagambala—kahit ibang-iba man ang karanasan ng isang tao dahil sa sariling pagkukulang o kakulangan ng pananampalatayang tumatanggap—hindi magkakaroon ng katiyakan sa sukdulang kaligtasan ng isang tao.

Pero dahil alam kong ang kapayapaang ito ay nakasalig, hindi sa aking pakiramdam o damdamin, kundi sa pagtubos na naganap na, may malay akong daan sa pamamagitan ng pananampalataya papasok sa biyayang ito na aking

kinatatayuan. Nakatayo ako sa biyaya, hindi sa sarili kong kabutihan. Naligtas ako sa biyaya. Nagpapatuloy ako sa biyaya. Luluwalhatiin ako sa biyaya. Ang kaligtasan, mula umpisa hanggang wakas, ay buong-buo sa Diyos, at kaya buong-buo sa biyaya.

*“Biyaya ang pinakamatamis na tinig
Na sa ating tainga’y dumating kailanman:
Nang budhi’y nagparatang at katarunga’y sumimangot,
Biyaya ang nag-alis ng ating takot.*

*“Biyaya’y minahan ng kayamanan
Na binuksan para sa mahirap,
Biyaya ang dakilang bukal ng kalusugan,
Ito’y buhay magpakailanman.*

*“Kaya biyaya ang ating awitin,
Paksang masaya’t kahanga-hanga;
Ang biyayang nagdala’y magdadala ng kaluwalhatian,
At maghahari tayong kasama Niya.”*

Ito ang gintong setro na iniaabot ng Hari ng Kaluwalhatian sa lahat ng naglalakas-loob na lumapit nang may pananampalataya.

Pansinin na *pagpasok at katayuan* ang nasa harap natin sa ika-2 talatang ito ng ika-5 kabanata ng ating sulat. Ang pagpasok ay nakasalig sa katayuan, hindi sa kalagayan. Dapat maingat na pag-ibahin ang dalawang salitang ito. Sa Filipos ay marami tayong nababasa tungkol sa “inyong kalagayan.” Labis na nababahala si Pablo tungkol doon. Pero hindi siya kailanman natakot tungkol sa katayuan ng mga anak ng Diyos. Iyon ay naayos na magpakailanman.

Ang katayuan ay tumutukoy sa bagong lugar na pinaglagyan sa akin ng biyaya bilang inaring-ganap sa harap ng trono ng Diyos at kay Cristong nabuhay na muli, magpakailanman hindi na maaabot ng hatol. Ang kalagayan ay ang kondisyon ng kaluluwa. Ito ay karanasan. Ang katayuan ay hindi kailanman nagbabago. Ang kalagayan ay pabagu-bago, at nakadepende sa kung gaano ako lumalakad kasama ng Diyos. Laging ganap ang aking katayuan dahil sinusukat ito ayon sa pagkatanggap kay Cristo. Tinanggap ako sa Kanya. “Kung ano Siya, ay gayon din tayo sa sanlibutang ito.” Pero ang aking kalagayan ay magiging mabuti o masama ayon sa kung lumalakad ako sa Espiritu o lumalakad ayon sa laman.

Ang aking katayuan ang nagbibigay sa akin ng karapatang pumasok nang may malay, bilang mananambahang nilinis na, sa Dakong Kabanal-banalan, at lumapit nang may katapangan sa trono ng biyaya sa panalangin. Noong una ay mahigpit na sinabi ng Diyos, “Sumamba kayo mula sa malayo.” Hindi kilala ang malayang paglapit sa ilalim ng tipan ng Kautusan. Nakatago ang Diyos; hindi pa napupunit ang tabing. Ngayon ay iba na ang lahat, at hinihimok tayong “lumapit nang may tapat na puso, sa lubos na katiyakan ng pananampalataya, na ang ating mga puso ay winisikan mula sa masamang budhi, at ang ating mga katawan ay hinugasan ng malinis na tubig.”

*“At ngayon tayo’y lumalapit sa trono ng biyaya,
Sapagkat naroon ang Kanyang dugo at ang Saserdote;
At masaya nating hinahanap ang banal na mukha ng Diyos
Dala ang suuban ng papuri at panalangin.
Ang nag-aapoy na bundok at ang mahiwagang tabing
Kasama ng ating sindak at sala ay wala na;
May kapayapaan ang ating budhi na di kailanman*

mabibigo,

Ang Kordero sa itaas ay nasa trono.”

Kaya tunay ngang nagagalak tayo sa pag-asa sa kaluwalhatian ng Diyos. Ito ay pag-asa—hindi bilang kawalang-katiyakan—kundi pag-asang tiyak at sigurado, dahil nakasalig sa natapos na gawain ng Cristo ng Diyos at sa isang Saserdoteng nakaupo sa kanan ng Kamahalan sa kaitaasan. Tiyak ang kaluwalhatian para sa lahat ng inaring-ganap sa pamamagitan ng pananampalataya, at sa gayon ay may kapayapaan sa Diyos.

Pero bago natin marating ang kaluwalhatian, kailangan muna nating lakarin ang buhangin ng ilang. Ito ang lugar ng pagsubok. Dito natin natututunan ang walang hanggang kayamanan ng ating kahanga-hangang Diyos. Kaya nagagawa nating magmapuri sa mga kapighatian, kahit salungat pa ang mga ito sa lahat ng ikinagagalak ng likas na tao. Ang kapighatian ang panggiik na itinakda ng Diyos para ihiwalay ang trigo sa ipa. Sa pagdurusa at kalungkutan natin natututunan ang ating sariling kawalang-halaga at ang kadakilaan ng kapangyarihang nangakong magdadala sa atin hanggang dulo. Mga aral ito na hindi natin kailanman matututunan sa Langit.

“Ang haplos na nagpapagaling sa wasak na puso

Ay hindi nadarama sa itaas;

Ang Kanyang mga anghel ay kilala ang Kanyang pagpapala,

Ang Kanyang pagal na mga banal, ang Kanyang pag-ibig.”

Kaya “ang kapighatian ay nagbubunga ng pagtitiis” kung tatanggapin natin ito bilang mula mismo sa ating mapagmahal na Panginoon, alam na ito ay para sa ating ikabubuti. Mula sa

matiyagang pagtitiis ay sumisibol ang mabangong karanasang Cristiano, habang natututunan ng kaluluwa kung gaano kahanga-hangang umalalay si Cristo sa bawat kalagayan. At ang karanasan ay namumukadkad na pag-asa, na naglalayo sa puso sa mga bagay ng lupa at pinupuno ito ng makalangit na tanawing pinupuntahan natin nang nagmamadali.

Kaya “ang pag-asa ay hindi humihiya, sapagkat ang pag-ibig ng Diyos ay ibinuhos sa ating mga puso sa pamamagitan ng Espiritu Santo na ibinigay sa atin.” Ito ang unang pagbanggit sa gawain ng Espiritu sa sulat na ito. Nabasa natin ang tungkol sa Espiritu ng Kabanalan sa unang kabanata kaugnay ng gawain at pagkabuhay na muli ni Cristo, pero wala ni isang pantig tungkol sa gawain ng Espiritu sa mananampalataya hangga’t hindi pumapasok ang kaluluwa sa kapayapaan sa pamamagitan ng pag-unawa sa natapos na gawain ni Cristo. Napakahalaga nito. Hindi ako naligtas dahil sa nangyayari sa loob ko. Naligtas ako dahil sa ginawa ng Panginoong Jesus para sa akin. Pero tinatakan ako ng Espiritu nang sumampalataya ako sa Ebanghelyo, at sa Kanyang pananahan ay ibinuhos ang pag-ibig ng Diyos sa aking puso.

*“Nang ang lahat ko’y aking ipinagkatiwala
Sa dugong pantubos,
Ang Espiritu Santo’y pumasok,
Sapagkat ako’y ipinanganak ng Diyos.”*

Malaking pagkakamali na umasa sa sarili kong pagkilala sa gawain ng Espiritu sa loob ko bilang batayan ng aking katiyakan. Ang katiyakan ay sa pamamagitan ng salita ng katotohanan ng Ebanghelyo. Pero pagsampalataya ko, tinatanggap ko ang Espiritu. Ito ang malaking bahagi ng

tinatalakay sa ika-8 kabanata. Nagbibigay ito ng karagdagang patunay. “Alam nating lumipat na tayo mula sa kamatayan tungo sa buhay, sapagkat iniibig natin ang mga kapatid.”

Ang mga talata 6 hanggang 11 ay hiwalay na bahagi. Sa bahaging ito ay may pagbubuod ng lahat ng nauna, bago magpatuloy ang apostol sa susunod na dibisyon para talakayin ang ikalawang bahagi ng Ebanghelyo—kaugnay ng ating KASALANAN.

Wala tayong magawa, walang lakas, nang sa biyaya ay ibinigay ng Diyos ang Kanyang Anak, na namatay para sa mga makasalanang di-maka-Diyos na walang anumang kabutihang matatagpuan.

Hindi ito ugali ng tao. Bihira talaga ang kusang mamamatay para sa isang taong tapat, isang taong matuwid, na kilala at kinikilalang ganoon—lalo na para sa isang taong masama. Maaaring may ilang handang mamatay para sa isang mabuting tao, isang mabait at mapagbigay na nakuha ang kanilang puso dahil sa kanyang magiliw na pakikitungo. Pero “ipinakita ng Diyos ang Kanyang sariling pag-ibig [tingnan ang Griyego] sa atin, sa ganitong paraan: noong tayo ay mga makasalanang pa [hindi matuwid ni mabuti], si Cristo ay namatay para sa atin,” at sa gayon ay naging Kahalili ng mga rebeldeng may sala. Kung ang pag-ibig ay nagbigay sa Kanya sa kamatayan sa krus noong tayo ay napakaligaw at napakasama, matitiyak natin nang walang anumang duda na ngayong inaring-ganap na tayo sa Kanyang dugo, hindi Niya kailanman hahayaang humarap tayo sa hatol: “Maliligtas tayo sa poot sa pamamagitan Niya.”

Tinawag ang kabanatang ito na kabanata ng “limang lalo pa,” at ang una sa mga ito ay nasa ika-9 na talata. “Lalo pa nga,” bulalas niya, dahil ngayon, nalinis na sa bawat paratang sa

pamamagitan ng dugo ng Anak ng Diyos, tayo ay magpakailanman hindi na maaabot ng paghihiganti ng Diyos laban sa kasalanan.

Ang ikalawang paggamit ng salitang ito ay nasa ika-10 talata: “Sapagkat kung noong tayo ay mga kaaway ay naipagkasundo tayo sa Diyos sa pamamagitan ng kamatayan ng Kanyang Anak, lalo pa, ngayong naipagkasundo na, ay maliligtas tayo sa pamamagitan ng Kanyang buhay.” Gaano kabulag ang mga nagbabasa rito ng pagtukoy sa buhay sa lupa ng ating mapalad na Panginoon. Ang buhay na iyon—gaano man kalinis at kabanal—ay hindi kailanman makapagliligtas kahit ng isang kaawa-awang makasalanan. Sa pamamagitan ng Kanyang kamatayan Niya tinubos ang ating mga kasalanan. Kahit ang pag-ibig ng Diyos na lubos na ipinakita sa mga lakad ni Jesus ay naglabas lamang ng makamandag na poot ng puso ng tao. Ang Kanyang kamatayan ang sumisira sa pagkakaalit—kapag natanto kong namatay Siya para sa akin, naipagkakasundo ako sa Diyos. Nasa panig ko ang lahat ng poot—hindi kailangang makipagkasundo ang Diyos sa akin—pero ako ang nangangailangan ng pakikipagkasundo, at natagpuan ko ito sa Kanyang kamatayan. Ngayong tapos na ito, matitiyak kong “maliligtas ako sa pamamagitan ng Kanyang buhay.” Sinabi Niya, “Sapagkat Ako’y nabubuhay, kayo ay mabubuhay rin.” Siyempre, ang Kanyang buhay ng pagkabuhay na muli ang tinutukoy dito. “Kaya nga naman nakapagliligtas Siya magpakailanman sa mga lumalapit sa Diyos sa pamamagitan Niya, yamang Siya ay laging nabubuhay upang mamagitan para sa kanila” (Hebreo 7:25, salin sa gilid). Ang buhay na Cristo sa kanan ng Diyos ang aking garantiya ng walang hanggang pagtubos. Nabubuhay Siya para ipagtanggol ang ating kaso, para iligtas tayo sa lahat ng pagsubok sa daan, at para dalhin

tayong ligtas sa wakas sa bahay ng Ama. Nakatali tayo sa iisang bigkis ng buhay na kasama Niya, bagaman ito ay talagang paksa ng huling bahagi ng kabanata at may kinalaman sa ikalawang bahagi ng kaligtasan.

Ligtas ngayon at magpakailanman, tayo ay “nagagalak sa Diyos sa pamamagitan ng ating Panginoong Jesu-Cristo, na sa pamamagitan Niya ay tinanggap natin ngayon ang pakikipagkasundo” (t. 11, tingnan ang nasa gilid). Hindi tayo ang tumanggap ng pagtubos, kundi ang Diyos. Kailangan nating gumawa ng pagtubos para sa ating mga kasalanan, pero hindi natin kaya. Ginawa ito ni Cristo para sa atin nang ihandog Niya ang Kanyang sarili nang walang dungis sa Diyos. Kaya ang Diyos ang tumanggap ng pagtubos, at tayo, na dating “mga kaaway” at “hiwalay sa ating pag-iisip dahil sa masasamang gawa,” ay tumanggap ng pakikipagkasundo. Wala na ang pagkakaalit. Tayo ay may kapayapaan sa Diyos, at nagagalak tayo sa Kanya na naging walang hanggang bahagi natin.

Ito ang maluwalhating hantungan—sa ngayon—na pinaghahatiran sa atin ng Espiritu Santo. Ang ating kaligtasan ay puspos at ganap. Wala na ang ating mga kasalanan. Inaaring-ganap tayo nang libre sa pamamagitan ng Kanyang biyaya. Tayo ay may kapayapaan sa Diyos, at inaabangan natin nang may masayang katiyakan ang walang hanggang kaligayahan kasama Niya na tumubos sa atin.

Ang tatlo pang “lalo pa” ay nasa susunod na bahagi, kung saan lubusang tinatalakay ang tanong tungkol sa dalawang Pagkaulo. Papansinin natin ang mga ito isa-isa pagdating natin sa kanila.

Aral 5: Ang Ebanghelyo at ang Kasalanang Nananahan sa Atin (Unang Bahagi)

Mga Kabanata 5:12–7:25

Kailangan nating hatiin sa dalawang aral ang ikatlong bahaging ito ng malaking dibisyong doktrinal, dahil napakalawak ng saklaw mula kabanata 5:12 hanggang sa katapusan ng kabanata 8. Kaya titingnan muna natin ang bahaging nagtatapos sa kabanata 7. Sa huling kalahati ng kabanata 5 ay may dalawang ulo—si Adan at si Cristo. Sa kabanata 6 ay may dalawang panginoon, ang KASALANAN na inilalarawang parang isang tao, at ang DIYOS na nahayag kay Jesus. Sa kabanata 7 ay may dalawang Asawang dapat pag-isipan—ang Kautusan at si Cristong nabuhay na muli.

Isang bagay lang ang inaalala ng makasalanang nagising na ang kalooban: kung paano siya maliligtas sa hatol na makatarungang nararapat sa kanyang mga kasalanan. Ang bahaging ito ng kaligtasan ay lubos nang natalakay at naayos sa bahaging katatapos lang nating pag-aralan. Hindi na ito binubuksan muli. Sa pagpapatuloy natin sa susunod na bahagi ng sulat, hindi na lumilitaw ang tanong tungkol sa pagkakasala. Sa sandaling sumampalataya ang makasalanan sa Ebanghelyo, tapos na magpakailanman ang kanyang pananagutan bilang anak ni Adan na nasa ilalim ng hatol ng Diyos. Pero sa mismong sandaling iyon din nagsisimula ang kanyang pananagutan bilang anak ng Diyos. May bago na siyang likas na naghahangad sa mga bagay na mula sa Diyos. Pero di magtatagal ay matutuklasan niyang hindi naalis ni napabuti

ang kanyang makalamang likas nang siya'y manumbalik sa Diyos, at dito nagmumula ang maraming mabibigat na karanasan. Kadalasan ay labis siyang nagugulat kapag napagtanto niyang may likas pa rin siyang kayang gumawa ng lahat ng uri ng kasamaan. Tama lang na manlumo siya, at baka matukso pa siyang pagdudahan kung totoo nga ang kanyang pagkapanganak na muli at ang pag-aaring-ganap sa kanya sa harap ng Diyos. Paano kaya magpapatuloy ang isang Banal na Diyos sa isang taong may ganitong likas? Kung susubukan niyang labanan ang kasalanan sa laman, malamang ay matatalo siya, at matututuhan niya sa mapait na karanasan ang maikling sinabi ni Philip Melanchthon, ang kaibigan ni Luther: "Masyadong malakas ang matandang Adan para sa batang si Philip."

Mapalad ang bagong mananampalataya kung sa ganitong kagipitan ay makatanggap siya ng matino at maka-Kasulatang turo, sa halip na mahulog sa kamay ng mga espirituwal na manlilinlang na mag-uudyok sa kanyang hanapin ang tuluyang pagkaalis ng makalamang likas at ang kamatayan ng makalamang pag-iisip. Kung susundin niya ang payo nila, aakayin siya sa isang lusak ng pag-aalinlangan at masisilaw siya sa mapanlinlang na ilaw-ilaw ng inaakalang kasakdalan sa laman, at baka ilang taon pa siyang magpagulung-gulong sa putikan ng panatisismo at pagpapahirap sa sarili bago niya marating ang kapahingahang nakalaan para sa bayan ng Diyos. Sinikap kong isalaysay ang sarili kong mga karanasan noong bata pa ako sa pananampalataya tungkol dito, sa isang maliit na aklat na pinamagatang *Holiness, the False and the True*, at nagpapasalamat akong malaman na ginamit ito ng Diyos sa pagpapalaya sa libu-libong kaluluwa. Ang katotohanang pag-aaralan natin ngayon ang siyang sa wakas ay nagligtas sa akin

mula sa kahirapan at mga kabiguan ng mga unang taon kong iyon.

Sa pagtalakay sa mga kabanatang ito, wala akong nais na kalabanin kaninuman; ang gusto ko lang ay buksan nang maayos ang linya ng katotohanang inilalahad dito, para sa pagpapala ng kaluluwa.

At una, kailangan nating pag-isipan ang dalawang malaking angkan at ang dalawang ulong kinatawan sa kabanata 5:12-21.

Sa sandaling inaring-ganap ang isang tao sa pamamagitan ng pananampalataya, ipinanganak din siya ng Diyos. Ang pag-aaring-ganap sa kanya, gaya ng nakita na natin, ay ang opisyal na pagpapawalang-sala sa kanya sa harap ng trono ng Diyos. Ang pagkapanganak niyang muli ay ang pagpasok niya sa isang bagong pamilya. Nagiging bahagi siya ng Bagong Paglalang na ang Ulo ay si Cristong nabuhay na muli. Si Adan na una ang ulong kinatawan ng dating lahi. Si Cristong Nabuhay na Muli, ang Ikalawang Tao at ang Huling Adan, ang Ulo ng bagong lahi. Bumagsak ang dating paglalang kay Adan, at nadamay ang lahat ng kanyang inapo sa kanyang pagkawasak. Ang bagong paglalang ay nakatayong ligtas magpakailanman kay Cristo, at lahat ng tumanggap ng buhay mula sa Kanya ay kabahagi sa mga pagpapalang nakamit ng Kanyang krus at tiniyak ng Kanyang buhay sa kanan ng Diyos.

*"Ngayo'y masaya ang bagong nilalang,
Panatag sa pahingang di magagambala,
Pinagpala sa ganap na kaligtasan kay Jesus,
Wala nang lumbay ni pagkaalipin pa."*

Ang pagkaunawa rito ang siyang lumulutas sa tanong tungkol sa katiyakan ng mananampalataya, at sa gayon ay nagbibigay ng maka-Kasulatang batayan sa doktrina ng paglaya mula sa kapangyarihan ng kasalanan.

Mapapansin na ang paksang sinimulan sa talatang 12 ay tinapos sa mga talatang 18-21. Ang bahaging nasa pagitan (mga talatang 13-17) ay isang panaklong, o paliwanag. Kaya mas mabuti sigurong suriin muna natin ang panaklong. Nasa sanlibutan na ang kasalanan at naghahari sa tao mula pa nang bumagsak si Adan, bago pa man ibinigay ni Moises ang Kautusan; pero wala pang tiyak na anyo ng paglabag ang kasalanan hanggang sa ibigay sa tao ang isang nakasulat na kautusan na sinasadya niyang nilalabag. Kaya, kung walang kautusan, hindi ibinibilang ang kasalanan. Gayunman, malinaw na naroon ito at dapat harapin, sapagkat "sa pamamagitan ng kasalanan ay pumasok ang kamatayan," at naghari ang kamatayan na parang malupit na hari sa lahat ng tao mula kay Adan hanggang kay Moises, maliban nang mamagitan ang Diyos sa kaso ni Enoc, na kinuha upang hindi makakita ng kamatayan. Kahit kung saan walang sinasadyang kasalanan, gaya ng mga sanggol at ng mga taong walang kakayahang managot, naghari pa rin ang kamatayan, at pinatutunayan nito na bahagi sila ng isang bumagsak na lahi na kinatawan ni Adan at nadamay sa kanyang kasalanan, at talagang taglay ang bumagsak na likas ni Adan. Siya na unang nilalang ayon sa larawan at wangis ng Diyos ay sinira ang larawang iyon dahil sa kasalanan at nawala ang wangis ng Diyos, at mababasa natin na "nagkaanak si Adan ng isang lalaki na kawangis niya, ayon sa kanyang larawan" (Genesis 5:3). Ganito ang katangian ng buong lahing pinangungunahan niya. "Kay Adan ang lahat ay namamatay."

Maaaring magtalo ang mga teologo tungkol sa eksaktong kahulugan ng lahat ng ito, at maaaring tahasang tanggihan ito ng mga rasyonalista, pero nananatili ang katotohanan: "Itinakda sa mga tao na mamatay na minsan," at kung walang pamamagitan ang Diyos, masasabi ng bawat isa kasama ng makata:

*"May tipanan ako sa kamatayan,
At hindi ako mabibigong dumating."*

Tiyak na narinig na ninyo ang epitapyong madalas banggitin kaugnay nito, na nakaukit sa lapida na nagmamarka sa libingan ng apat na batang paslit sa bakuran ng simbahan ng St. Andrew's sa Scotland:

*"Mapangahas na di-pananampalataya, mamutla ka't mamatay.
Sa ilalim ng batong ito'y apat na sanggol ang nahihimlay:
Sabihin mo, sila ba'y napahamak o naligtas?
Kung kamatayan ay dahil sa kasalanan, sila'y nagkasala,
sapagkat narito sila.
Kung Langit ay dahil sa gawa, sa Langit ay di sila makikita,
O katwiran, kay sama mo!
Bumaling sa banal na pahina ng Biblia, ang buhol ay kalag na:
Namatay sila, sapagkat nagkasala si Adan; buhay sila,
sapagkat namatay si Jesus."*

Wala nang ibang sagot sa suliranin ng paghihirap ng mga bata kundi ang pagbagsak ng buong lahi kay Adan.

Pero si Adan ay isang larawan, isang anino, ng Isang darating—oo, na dumating na at Siya mismo ang umako sa pananagutang bawiin ang mga bunga ng pagbagsak para sa lahat ng nagtitiwala sa Kanya at sa gayon ay tumatanggap ng Kanyang buhay ng muling pagkabuhay; at kaakibat nito ang isang ganap na katuwiran na walang hanggan ang tagal at mula sa Diyos ang pinagmulan. Pero may pagkakaiba ang pagsuway at ang kaloob. Ang iisang pagsuway ni Adan ang nagdamay sa kanyang lahi sa mga bunga ng kanyang pagbagsak. Si Cristo, nang mabigyang-kasiyahan na ang katarungan ng Diyos, ay nag-aalok ng kaloob na buhay sa biyaya sa lahat ng sasampalataya, kaya ito'y sumasagana sa marami. Pansinin na dito sa talatang 15 ay naroon ang ikatlong "lalong higit."

At hindi lang na kung paano sa pamamagitan ng iisang nagkasala ay gayon din ang kaloob—sapagkat ang iisang kasalanan ay nagdala ng hatol sa lahat, na naglagay sa buong lahi sa ilalim ng paghatol. Pero ang pagtanggap sa pananampalataya ng kaloob na buhay at katuwiran ay naglilagay sa tumatanggap sa kalagayan ng pagkaaring-ganap sa lahat ng bagay, gaano man karami ang kanyang mga pagsuway. Naghari ang kamatayan dahil sa iisang pagsuway. Pero sinasabi sa atin na "lalong higit" na ang mga tumatanggap ng kasaganaang ito ng biyaya at ng libreng kaloob na katuwiran ay naghahari ngayon nang matagumpay laban sa kamatayan sa buhay sa pamamagitan ni Jesu-Cristo, ang Isa na nagtagumpay sa kamatayan at nagsasabing, "Sapagkat Ako'y nabubuhay, kayo man ay mangabubuhay."

Ito ang laman ng panaklong. Ngayon, habang tandang-tanda natin ang lahat ng ito, balikan natin ang talatang 12 at iugnay ito sa mga talatang 18-21. Pumasok ang kasalanan sa sanlibutan

sa pamamagitan ng isang tao, at ang kamatayan sa pamamagitan ng kasalanan, kaya't ang kamatayan ay dumating sa lahat ng tao, sapagkat ang lahat ay nagkasala, dahil ang lahat ay nasa balakang ni Adan nang siya'y bumagsak, at ang buong lahi ay nadamay sa pagtalikod ng ulo nito.

Ngayon, tingnan ang talatang 18. "Kaya nga, kung paanong sa pamamagitan ng isang pagsuway" ay dumating ang hatol sa lahat, gayon din sa pamamagitan ng isang natapos na gawa ng katuwiran sa krus ay may alok sa lahat—ang pag-aaring-ganap sa buhay. Sa ibang salita, may buhay na iniaalok bilang libreng kaloob sa lahat ng nadamay sa mga bunga ng kasalanan ni Adan. Ito ang buhay na walang hanggan na nahayag sa Anak ng Diyos, na minsang nahiga sa kamatayan sa ilalim ng hatol ng kaparusahan, pero nabuhay na muli nang matagumpay, matapos lupigin ang kamatayan, at ngayon, bilang Ulo ng bagong lahi, ay ibinabahagi ang sarili Niyang buhay ng muling pagkabuhay—isang buhay na hindi kailanman maaaring ikabit ang anumang paratang ng kasalanan—sa lahat ng sumasampalataya sa Kanya. Mula ngayon ay kabahagi sila sa isang buhay na hindi kailanman, sa anumang paraan, maaaring dikitan ng kasalanan. Ito ang bagong paglalang, na buong-buong isinulat ni Pablo sa 2 Corinto 5 at sa 1 Corinto 15: "Kung ang sinuman ay na kay Cristo, ito'y bagong paglalang." At sa bagong paglalang, "ang lahat ay sa Diyos"; "Ang mga dating bagay ay lumipas na, at ang lahat ng bagay ay naging bago." Kaya nakukuha natin ang buong bigat ng salitang, "Kung paanong kay Adan ang lahat ay namamatay, gayon din naman kay Cristo ang lahat ay bubuhayin." Hindi ito kaligtasan ng lahat ng tao, at hindi lang din na bubuhayin Niya ang lahat ng patay; kundi pinagtatapat dito ang dalawang lahi, ang dalawang paglalang, ang dalawang Pagkaulo. Si Cristo ang pasimula, ang

pinagmulan, ang ulong kinatawan ng paglalang ng Diyos (Apocalipsis 3:14). Bilang Taong nabuhay na muli sa kanan ng Diyos, na dumaan sa kamatayan, Siya ngayon ang bukal ng buhay—buhay na dalisay, banal, walang dungis—para sa lahat ng sumasampalataya. Kaya ngayon ay nasa harap tayo ng Diyos sa pag-aaring-ganap sa buhay.

Sa pagsuway ng isang tao, ang marami ay ginawang makasalan. "Lalong higit" sa pamamagitan ng isang maluwalhating gawa ng pagsunod hanggang kamatayan ng Isa na ngayon ay ating bagong Ulo, ang marami ay ginawang matuwid.

Ang pagdating ng Kautusan ay nagpabigat pa sa pagsuway. Binigyan nito ang kasalanan ng tiyak na anyo ng paglabag. Pero kung saan sumagana ang kasalanan (umabot na sa pinakamataas na pagbaha, wika nga), ang biyaya ay "lalong higit na sumagana," ibig sabihin, ang biyaya ay umapaw nang higit pa, kaya't kung paanong naghari ang kasalanan na parang malupit na hari sa mahabang mga siglo bago ang krus, hanggang sa kamatayan ng lahat ng kanyang nasasakupan, ngayon naman ay nasa trono ang biyaya at naghahari sa pamamagitan ng natapos na katuwiran hanggang sa buhay na walang hanggan sa pamamagitan ni Jesu-Cristo na ating Panginoon!

Kahanga-hangang Ebanghelyo! Kahanga-hangang plano! Ganap ito; mula ito sa Diyos; gaya ng Diyos Mismo! Kay luwalhati ng pagkakalantad ng mga kababalaghan ng biyaya sa limang "lalong higit" na ito!

Sa liwanag ng lahat ng ito, nakapagtataka pa ba na ang apostol, na alam ang likas na hilig ng puso ng tao na gawing dahilan sa kahalayan ang biyaya ng Diyos, ay inilagay sa bibig ng

mambabasa ang tanong, "Magpapatuloy ba tayo sa kasalanan upang sumagana ang biyaya?" Napakahusay na sinasagot ng kabanata 6 ang pagtutol na ito (sapagkat iyon talaga iyon).

"Huwag nawang mangyari!" bulalas niya nang may pagkagalit. "Paanong tayo na namatay na sa kasalanan ay mabubuhay pa roon?" Sa anong paraan tayo namatay sa kasalanan? Kung talagang patay na tayo rito, hindi na natin iintindihin ang tanong ni ang sagot. Ang nagpapalito sa atin ay na, bagaman kinamumuhian natin ang kasalanan, may nakikita tayong hilig sa ating sarili na sumuko rito. Pero sinasabing namatay na tayo rito. Paano at saan? Ang mga sumunod na talata ang sumasagot.

Ang mismong katotohanan na naputol ang ugnayan natin kay Adan bilang ulong kinatawan dahil sa pakikiisa natin kay Cristo sa Kanyang kamatayan ay nagsasabi sa atin na may karapatan tayong ituring ang ating sarili na namatay na, sa kamatayang iyon Niya, sa kapangyarihan ng kasalanan bilang panginoon. Ang Israel ay tinubos mula sa hatol sa pamamagitan ng dugo ng Kordero. Ito ang katapat ng unang bahagi ng kaligtasan. Sa pagtawid nila sa Dagat na Pula, namatay sila kay Faraon at sa kanyang mga tagapagpatrabaho. Ito ang larawan ng bahaging pinag-aaralan natin ngayon. Hindi na dapat maghari sa atin ang kasalanan; pinaglingkuran natin ito noon. Pero binago ng kamatayan ang lahat ng iyon. Tapos na ang ating pagkaalipin. Kaisa na tayo ngayon ni Cristong nabuhay na muli, at sa gayon ay nadala na tayo sa Diyos.

Ito ang sinasabi ng pasimulang ordenansa ng pagka-Cristiano. "Hindi ba ninyo alam na tayong lahat na binautismuhan kay (o patungo kay) Cristo ay binautismuhan sa (o patungo sa) Kanyang kamatayan?" Ang Israel ay "binautismuhan kay Moises

sa ulap at sa dagat." Dumaan sila sa kamatayan sa larawan, at si Moises ang naging bago nilang pinuno. Natapos na ang paghahari ni Faraon sa kanila (1 Corinto 10). Gayon din tayong mga ligtas, binautismuhan na tayo patungo sa, o sa, kamatayan ni Cristo. Tinanggap natin ang Kanyang kamatayan bilang ating kamatayan, dahil alam nating Siya'y namatay sa ating lugar. Binautismuhan tayo patungo sa Kanya bilang bagong Pinuno.

Ito ba ang bautismo ng Espiritu? Sa palagay ko'y hindi. Hindi nagbabautismo ang Espiritu patungo sa kamatayan, kundi sa iisang bagong Katawan. Ito ang pagkatatag sa mistikong Cristo. Ang ating bautismo sa tubig ay bautismo patungo sa kamatayan ni Cristo.

Nagpatuloy pa ang apostol, "Kaya nga tayo'y inilibing na kasama Niya sa pamamagitan ng bautismo sa kamatayan; upang kung paanong si Cristo ay ibinangon mula sa mga patay sa pamamagitan ng kaluwalhatian ng Ama, gayon din naman tayo ay makalakad sa panibagong buhay" (t. 4). Sa aking bautismo, ipinapahayag ko na namatay na ako sa dating buhay bilang taong na kay Adan, sa ilalim ng paghahari ng kasalanan. Tapos na ako sa lahat ng iyon. Ngayon, patunayan ko ang katotohanan nito sa pamumuhay bilang taong nabuhay na muli—isang taong kaisa ni Cristo sa kabilang panig ng kamatayan—habang lumalakad ako sa panibagong buhay. Sa gayon ay itinatakwil ang anumang isip na mamuhay sa kasalanan, at pinabubulaanan ang lahat ng antinomianismo. Ang bago kong buhay ay dapat tumugma sa pahayag na ginawa ko sa aking bautismo.

Dapat kong maranasan sa pang-araw-araw ang aking pakikiisa kay Cristo. Itinanim akong kasama Niya sa wangis ng Kanyang kamatayan—ibig sabihin, sa bautismo—kaya ako'y magiging

(kaisa Niya) rin sa wangis ng Kanyang muling pagkabuhay. Hindi ako namumuhay sa ilalim ng paghahari ng kasalanan. Nabubuhay ako para sa Diyos, gaya Niya na aking bagong Ulo.

May katuwiran ang pagpapatuloy niya: "Yamang nalalaman natin ito, na ang ating dating pagkatao ay ipinako sa krus na kasama Niya, upang ang katawan ng kasalanan ay mapawi (o, mawalan ng kapangyarihan), upang mula ngayon ay hindi na tayo maglingkod sa kasalanan; sapagkat ang namatay ay malaya na (o, inaring-ganap) sa kasalanan" (tt. 6, 7).

Ang aking dating pagkatao ay hindi lang ang aking dating likas. Ito'y ang lahat ng kung ano ako bilang taong nasa laman, ang "dating tao," ang taong hindi ligtas kasama ang lahat ng kanyang mga ugali at pagnanasa. Ang taong iyon ay ipinako sa krus na kasama ni Cristo. Nang mamatay si Jesus, ako (bilang taong ayon sa laman) ay namatay din. Nakita ako ng Diyos sa krus na iyon kasama ng Kanyang pinagpalang Anak.

Ilang tao ang ipinako sa krus sa Kalbaryo? Naroon ang dalawang magnanakaw, at si Cristo Mismo—tatlo! Pero sila lang ba? Sinasabi ni Pablo sa Galacia 2:20, "Ako'y napako sa krus na kasama ni Cristo." Naroon din siya; kaya apat na. At masasabi ng bawat mananampalataya, "Ang ating dating pagkatao ay ipinako sa krus na kasama Niya." Kaya di-mabilang na milyun-milyon ang nakita ng Diyos na nakabitin doon sa krus na iyon kasama ni Cristo. At hindi lang ito para harapin ang ating mga kasalanan, kundi upang tayo mismo bilang mga makasalanan, bilang mga anak ng bumagsak na lahi ni Adan, ay maalís sa ilalim ng mata ng Diyos, at ang dati nating katayuan ay magwakas magpakailanman.

Pero tayong ipinako sa krus na kasama Niya ay nabubuhay na ngayong kasama Niya. Kaya nagpatuloy ang apostol sa Galacia

2:20: "Gayunman ako'y nabubuhay; gayunma'y hindi na ako, kundi si Cristo ang nabubuhay sa akin; at ang buhay na ikinabubuhay ko ngayon sa laman (ibig sabihin, sa katawang ito) ay ikinabubuhay ko sa pananampalataya sa Anak ng Diyos, na umibig sa akin at ibinigay ang Kanyang sarili dahil sa akin." Ganoon din dito. Kaya napawalang-bisa ang katawan ng kasalanan, kung paanong ang katawan ni Faraon, ang buong kapangyarihan ng Egipto, ay napawalang-bisa para sa Israel. Hindi na ang kasalanan ang aking panginoon ngayon. Kay Cristo ay nabubuhay ako para sa Diyos. Hindi na ako dapat maging alipin ng kasalanan. Matuwid na akong malaya (inaring-ganap) mula sa kapangyarihan ng kasalanan.

Ngayon ay ipinapakita niya ang praktikal na bunga ng lahat ng mahalagang katotohanang ito. Namatay tayong kasama ni Cristo. May pananampalataya tayo na mabubuhay din tayong kasama Niya. *Kung magkagayon*—sa Langit—wala nang kapangyarihan ang kasalanan sa atin. Kaya hindi rin natin dapat kilalanin ang kapangyarihan nito rito sa pagsuko natin dito. Alam natin na si Cristong nabuhay na muli ay hindi na kailanman mamamatay. Ang kapangyarihan ng kamatayan (at ang kasalanan ay nagbubunga ng kamatayan) ay pinawi na magpakailanman. "Sapagkat sa Kanyang pagkamatay, Siya'y namatay na minsan magpakailanman sa kasalanan"—sa kasalanan bilang ating dating panginoon (hindi Kanya—kailanma'y hindi napasan Niya ang pamatok na iyon, lagi Siyang malaya sa kasalanan), at ngayon, sa muling pagkabuhay, Siya'y nabubuhay para sa Diyos lamang. At tayo'y kaisa Niya, kaya tayo man ay dapat na mula ngayon ay mabuhay para sa Diyos lamang. Kasama rito ang praktikal na paglaya mula sa kapangyarihan o awtoridad ng kasalanan.

Tiyak na hindi kailanman naging kalooban ng Diyos na ang Kanyang bayang tinubos ng dugo ay maiwan sa ilalim ng kapangyarihan ng makalamang likas, at hindi makalakad sa kalayaan ng mga taong malaya kay Cristo. Pero ang praktikal na paglaya ay hindi natatagpuan sa pakikipaglaban sa dating panginoon, ang KASALANAN sa laman, kundi sa araw-araw na pagkilala sa katotohanang katatapos lang nating pag-isipan.

Kaya sinasabihan tayong ituring na totoo ang itinuturing ng Diyos na totoo: na namatay tayong kasama ni Cristo sa lahat ng paghahabol ni Faraong-Kasalanan, at malaya na tayong lumakad ngayon sa panibagong buhay bilang kaisa ni Cristong nabuhay na muli. "Gayon din naman kayo, *ibilang* ninyo ang inyong sarili na tunay na mga patay sa kasalanan, ngunit mga buhay para sa Diyos kay Cristo Jesus na ating Panginoon" (t. 11). Ang salitang "Ibilang" ay isa sa mga susing salita ng kabanatang ito. Ang literal na ibig sabihin nito ay "ituring na totoo."

Sinasabi ng Diyos na namatay ako kasama ni Cristo. Dapat ko itong ituring na totoo. Sinasabi ng Diyos na ako'y nabubuhay para sa Kanya. Itinuturing ko itong totoo. Habang umaasa ang pananampalataya sa lahat ng ito, natutuklasan kong napawalang-bisa na ang mga paghahabol ng kasalanan. Walang ibang paraan ng paglaya kundi ang nagsisimula sa pagbibilang na ito. Maaaring mangatwiran ang isip, "Pero hindi mo naman nararamdamang patay ka!" Ano ang kinalaman ng damdamin dito? Ito'y isang katotohanang ayon sa paghatol ng Diyos. Ang kamatayan ni Cristo ay aking kamatayan. Kaya ibinibilang ko ang aking sarili na namatay na sa paghahari ng kasalanan.

Lohikal na sumunod ang kasunod na talata. "Kaya nga huwag ninyong pahintulutang maghari ang kasalanan sa inyong katawang may kamatayan, upang sundin ninyo ang mga pita

nito." May nararamdaman akong udyok na umuusbong sa loob ko na humihingi na sumuko ako sa isang makasalanang pagnanasa. Pero kung gising ako, sasabihin ko agad, "Hindi, namatay na ako riyan. Hindi na iyan dapat maghari sa aking kalooban. Kay Cristo ako. Dapat akong mabuhay para sa Kanya." Habang pinanghahawakan ito ng pananampalataya, nababali ang kapangyarihan ng pita.

Kailangan dito ang pagbabantay at ang palagiang pagkilala sa aking pagkakaisa kay Cristo. Kung paanong noon ay nakaugalian kong isuko ang mga bahagi ng aking katawan bilang mga kasangkapan ng kalikuan, na pinamamahalaan ng kasalanan, ngayon ay dapat kong tiyak at buong-pusong isuko ang aking sarili sa Diyos bilang isang nabuhay mula sa kamatayang iyon na pinasukan ko kasama ni Cristo; at bilang likas na bunga, lahat ng bahagi ng aking katawan ay sa Kanya na, upang gamiting mga kasangkapan sa paggawa ng katuwiran para sa kaluwalhatian ng Diyos na nagligtas sa akin sa Kanyang biyaya. Ang salitang isinaling "kasangkapan" ay talagang "sandata," o "baluti," gaya sa Kabanata 13:2; 2 Corinto 6:7 at 10:4. Ang aking mga talento, ang mga bahagi ng aking katawan, ang lahat ng aking kakayahan ay dapat nang gamitin sa labanan bilang mga sandata para sa Diyos. Ako'y Kanyang kawal, na buong-buong nasa Kanyang pagpapasya.

Dahil hindi ako naligtas sa anumang prinsipyo ng kautusan kundi sa libreng biyaya lamang, hindi na dapat maghari ang kasalanan sa aking buhay. Si Cristong nabuhay na muli ang Kapitan ng aking kaligtasan, at ang Kanyang mga utos ang dapat mamahala sa akin sa lahat ng bagay.

Maaaring mangatwiran ang likas sa kabaligtarang paraan at sabihin sa akin na yamang ako'y nasa ilalim ng biyaya at hindi

ng Kautusan, hindi na gaanong mahalaga kung paano ako kumilos, kaya malaya akong magkasala dahil walang kinalaman ang aking mga gawa sa aking kaligtasan. Pero bilang taong ipinanganak na muli, hindi ko gusto ang kalayaang magkasala. Ang gusto ko ay kapangyarihan para sa kabanalan. Kung lagi kong isinusuko ang aking sarili sa kasalanan para kusang sundin ang mga utos nito, ipinapakita kong alipin pa rin ako ng kasalanan, at ang wakas ng paglilingkod na iyon ay kamatayan. Pero bilang taong binago, nais kong sundin ang Isa na nagmamay-ari na sa akin ngayon at Siyang aking pinaglilingkuran. Kaya sinabi niya, "Salamat sa Diyos, na kayo'y dating mga alipin ng kasalanan, ngunit kayo'y sumunod mula sa puso sa anyo ng aral na ibinigay sa inyo. At nang kayo'y palayain mula sa kasalanan (ibig sabihin, sa pamamagitan ng paghatol ng Diyos sa krus), kayo'y naging mga alipin ng katuwiran" (tt. 17, 18).

Nagsasalita siya sa larawan, inilalarawan ang kanyang paksa sa pagtrato sa KASALANAN at sa KATUWIRAN na parang mga tao, upang maunawaan ng mahina nating isip, at inuulit niya ang kanyang pangaral—o sa halip, ang dati niyang sinabi bilang doktrina ay inuulit niya ngayon bilang utos: "Sapagkat kung paanong inihandog ninyo ang mga bahagi ng inyong katawan na mga alipin ng karumihan at ng kasamaan sa ikasasama (sa dating buhay bago tayo naging kaisha ni Cristo), gayon din naman ngayon ay ihandog ninyo ang mga bahagi ng inyong katawan na mga alipin (mga lingkod na nakatali) ng katuwiran sa ikababanal" (t. 19). Noong mga alipin tayo ng kasalanan, hindi katuwiran ang kinikilala nating panginoon, at mapapayuko na lang tayo sa hiya kapag naiisip natin ang bunga ng masamang ugnayang iyon, na ang wakas sana ay kamatayan, kapwa sa katawan at magpakailanman.

Kaya ngayong ayon sa paghatol ng Diyos ay napalaya na tayo sa paghahari ng kasalanan at naging mga alipin na ng Diyos, dapat ay sagana ang ating buhay sa bunga sa ikababanal, at ang wakas ay buhay na walang hanggan. Taglay na natin ngayon ang buhay na walang hanggan bilang kasalukuyang pag-aari, pero dito ay ang wakas ang tinatanaw—kapag tayo'y nasa tahanan na sa lugar na pinuntahan ni Cristo na ating buhay.

Tinapos niya ang bahaging ito sa isang taimtim pero mahalagang pahayag: "Sapagkat ang kabayaran ng kasalanan ay kamatayan, ngunit ang walang bayad na kaloob ng Diyos ay buhay na walang hanggan kay Cristo Jesus na ating Panginoon." Sa isang banda, tapat na panginoon ang kasalanan. Tiyak ang araw ng kanyang pasahod. Ang kanyang sahod ay kamatayan. Pansinin na hindi muna ang hatol ng Diyos ang tinatanaw dito, kundi ang sahod ng kasalanan. Kamatayan ang sahod ng kasalanan, pero "pagkatapos nito ay ang paghuhukom." Kailangan pang harapin ang kaparusahan sa hukuman ng Diyos. Dahil hindi nila nakita ito, marami ang nahulog sa maling akala na ang kamatayan ng katawan ay ang pagkawala na ng buhay at ito na ang sahod at ang kaparusahan. Malinaw na sinasabi ng Kasulatan na may hatol ang Diyos pagkatapos mabayaran ang sahod ng kasalanan.

Sa kabilang banda, ang buhay na walang hanggan ay libreng kaloob, ang kaloob ng Diyos. Walang makapagtatrabaho para makamit ito. Ibinibigay ito sa lahat ng nagtitiwala kay Cristo bilang Tagapagligtas ng mga makasalanan. Atin na ito ngayon, tayong mga sumasampalataya sa Ebanghelyo. Lubos natin itong matatamasa sa buong kapuspusan nito sa "wakas."

Tinatalakay ng ikapitong kabanata ang isa pang aspeto ng mga bagay na lalong mahirap unawain ng mananampalatayang

Judio. Itinataas at sinasagot nito ang tanong, "Ano ang tuntunin ng buhay para sa mananampalatayang sumuko na sa Diyos?" Natural na sasabihin ng Judio, "Ang Kautusang ibinigay sa Sinai." Ang sagot ng apostol ay "Si Cristong nabuhay na muli!" Sayang, kay daming mananampalatayang Hentil ang hindi nakaunawa rito, gayundin ang mga nagmula sa Judaismo.

Malinaw sa unang talata na ang mga kapatid niyang Judiong Cristiano ang pangunahing kausap niya. "Hindi ba ninyo nalalaman, mga kapatid (sapagkat nagsasalita ako sa mga nakakaalam ng kautusan), na ang kautusan ay may kapangyarihan sa tao habang siya'y nabubuhay?" Hindi maiisip na ginagamit niya rito ang salitang "ang Kautusan" sa ibang kahulugan kaysa sa nasa isip niya nang paulit-ulit niya itong gamitin sa mga naunang kabanata. Ang Kautusan dito ay ang Kautusan ni Moises, at wala nang iba. Ang ibig sabihin nito ay ang puso ng Kautusan ni Moises, ang sampung salitang ibinigay sa Sinai. At ang kanyang katwiran dito ay may kapangyarihan ang Kautusan sa tao hanggang sa wakasan ng kamatayan ang kapangyarihan nito o ang kaugnayan nila rito. Pero katatapos lang niyang ipakita sa atin sa pinakamalinaw na paraan na namatay tayong kasama ni Cristo; kaya namatay tayo hindi lang sa kasalanan, kundi namatay din tayo sa Kautusan bilang tuntunin ng buhay. Kung gayon, maiiwan ba tayong walang kautusan? Hindi kailanman: sapagkat tayo ngayon, gaya ng ipinakita niya sa ibang lugar (1 Corinto 9:21), ay "nasa ilalim ng kautusan kay Cristo," o "napapailalim sa kautusan," ibig sabihin, "nararapat na nasasakop" ni Cristo na ating bagong Ulo. Siya'y Asawa at Ulo rin, gaya ng malinaw na ipinakikita ng Efeso 5.

Napakahusay na inilalarawan ang katotohanang ito sa mga talatang 2 at 3, at ang pagsasabuhay ay nasa talatang 4. Ang babaing may asawa ay nakatali ayon sa kautusan sa kanyang asawa sa ugnayang iyon hanggang sa putulin ng kamatayan ang tali. Kung mag-aasawa siya ng iba habang buhay pa ang kanyang asawa, siya'y nagiging mangangalunya. Pero kapag patay na ang unang asawa, malaya na siyang mag-asawa ng iba nang walang anumang kapintasan sa kanya.

Gayon din, winakasan ng kamatayan ang kaugnayan ng mananampalataya sa Kautusan—hindi ang kamatayan ng Kautusan kundi ang ating kamatayan kasama ni Cristo, na nagwakas sa dating kaayusan. Malaya na tayo ngayong maikasal sa iba, sa Cristong nabuhay na muli, upang magbunga tayo para sa Diyos.

May medyo kakatwa at nakagugulat na kaisipang hinango ng iba sa halimbawa ng apostol: na ang unang asawa raw ay hindi ang Kautusan kundi "ang ating dating pagkatao." Ito'y lubos na walang katwiran at hindi maipagtatanggol, sapagkat, gaya ng nakita na natin, ang dating pagkatao ay ako mismo bilang taong nasa laman. Hindi naman ako ikinasal sa aking sarili! Ang ganitong mungkahi ay ang pinakarurok ng kahangalan. Ang mananampalatayang Judio ay minsang nakatali sa tipan ng kautusan. Iniharap ito bilang paraan ng pagbubunga para sa Diyos. Pero ang tanging ginawa nito ay pukawin ang lahat ng masama sa puso. Pinawalang-bisa ng kamatayan ang dating ugnayan, at ang dating umaasa sa Kautusan para sa bunga ay umaasa na ngayon kay Cristong nabuhay na muli; at habang abala ang puso sa Kanya, nabubunga sa buhay ang ikinalulugod ng Diyos.

Sinasabi niya, "Sapagkat nang tayo'y nasa laman pa (ibig sabihin, sa likas na kalagayan, bilang mga taong hindi ligtas), ang mga udyok ng mga kasalanan na sa pamamagitan ng kautusan ay gumagawa sa mga bahagi ng ating katawan upang magbunga sa kamatayan." Malinaw nitong pinatitibay ang paninindigang inilahad sa itaas. Ang Kautusan ang asawa, ang aktibong kinatawan na sa pamamagitan nito ay umasa tayong magbunga para sa Diyos. Pero sa halip, nagbunga tayo sa kamatayan; lahat ng ating paghihirap at pagtitiis sa pag-asang makapagbunga ng katuwiran ay nauwi sa kabiguan—patay nang isilang ang sanggol.

"Ngunit ngayon ay napalaya na tayo sa kautusan, yamang namatay na tayo roon (sa ugnayang iyon) na sa atin ay umaalipin (pansinin ang nasa gilid ng pahina), upang tayo'y maglingkod sa panibagong espiritu, at hindi sa lumang titik" (t. 6). Sa halimbawa, namatay ang unang asawa at malaya na ang babae na mag-asawa ng iba. Sa pagsasabuhay, hindi niya sinasabing namatay ang Kautusan; ang punto niya ay ang kamatayan (at para sa atin ay ang kamatayan ni Cristo) ang nagwakas sa ugnayan natin dito. Kaya wala naman palang tunay na pagsasalungatan; sa alinmang kaso, ang dating kalagayan ay winakasan ng kamatayan. Ang Kautusan, gaya ng nakita na natin, ay iniukol sa taong nasa laman, at ito ang dati nating kalagayan, pero ngayon ay nagbago na ang lahat. Hindi na tayo nasa laman, kundi (gaya ng ipapakita sa atin ng susunod na kabanata) nasa Espiritu, kaya nasa isang bagong kalagayan na hindi na sakop ng Kautusan sa anumang paraan. Muli na namang lumilitaw ang lumang tanong: Kung totoo ang lahat ng ito, magkakasala na ba tayo? Mamumuhay ba tayong walang kautusan dahil wala na tayo sa ilalim ng Kautusan? Hindi kailanman. Dapat lang kilalanin ang Kautusan na may

tanging gawain, pero hindi bilang tuntunin ng bagong buhay. Napakahusay nitong panghuli ng kasalanan. Nasabi ni Pablo, "Hindi ko sana nakilala ang *kasalanan* kundi sa pamamagitan ng kautusan." Ibig sabihin, hindi sana niya natuklasan ang masamang likas sa loob niya—gayon kaayos ang kanyang panlabas na pag-uugali—kung hindi sinabi ng Kautusan, "Huwag kang mag-iimbot." Naghimagsik dito ang likas na makasalanan at gumawa sa kanya ng lahat ng uri ng pag-iimbot, o di-mapawing pagnanasa. Pansining mabuti kung gaano katiyak na pinatutunayan nito na ang sampung utos ang nasa isip niya mula pa sa simula. Kahangalang sabihin, sa harap ng pahayag na ito, na ang seremonyal na kautusan lamang ang kinamatayan natin. Saan matatagpuan ang salitang nagbabawal ng pag-iimbot? Sa sampung utos. Kaya "ang Kautusan" ay ang mga banal na utos ng Diyos na iniukit sa mga tapyas na bato.

Kung walang Kautusan, patay ang kasalanan, ibig sabihin, walang kibo at hindi napapansin. May mga kasalanan na bago pa ibinigay ang Kautusan, pero ang kasalanan—ang likas—ay hindi nakilala hanggang sa pukawin ito ng Kautusan.

Sinasabi niya, "Ako'y nabubuhay noong una nang walang kautusan; ngunit nang dumating ang utos, na itinalaga (o iniharap) sa ikabubuhay, ay nasumpungan kong ito'y sa ikamamatay. Sapagkat ang kasalanan, nang makakuha ng pagkakataon sa pamamagitan ng utos, ay dinaya ako, at sa pamamagitan nito ay pinatay ako" (tt. 9-11). Sa ibang salita, para bang sinasabi niya, "Masaya akong walang kamalay-malay sa tunay kong kalagayang moral sa harap ng Diyos bilang makasalanan, hanggang sa tumama sa akin ang bigat ng utos na nagbabawal ng pag-iimbot. Hindi ko napagtanto na ang masamang pagnanasa ay kasalanan na sa ganang sarili nito,

kahit hindi isinasagawa ang pagnanasa. Pero inihayag ito ng Kautusan. Nagpumilit akong supilin ang lahat ng labag na pagnanasa; pero ang kasalanan—isang masamang prinsipyo sa loob ko—ay masyadong malakas para pigilan. Nilinlang ako nito, dinaya ako, at sa gayon, sa paglabag ko sa utos, ay dinala ako nang may kamalayan sa ilalim ng hatol ng kamatayan." Ito mismo ang layunin ng Kautusan, gaya ng ipinakita niya sa sulat sa mga taga-Galacia gayundin dito. "Idinagdag ang kautusan dahil sa (o, para sa) mga pagsalangsang." Ibig sabihin, nagsilbi ang Kautusan na bigyan ang kasalanan ng tiyak na anyo ng paglabag, at sa gayon ay pinalalalim ang pakiramdam ng pagkakasala at pagiging di-karapat-dapat.

Kaya nagtapos siya, "ang kautusan ay banal, at ang utos ay banal, at matuwid, at mabuti." Wala sa Kautusan ang mali kundi nasa akin.

Kung gayon, tanong niya, ang banal na Kautusang ito ba ay naging kamatayan sa akin? Hindi kailanman; kundi natuklasan nito sa kanya ang bagay na sa kamatayan lang mauuwi—ang kasalanan, na upang mahayag sa buong kapangitan nito ay lubos na inilantad ng Kautusan, at sa gayon ay "gumawa ng kamatayan" sa kanya sa pamamagitan ng bagay na kinikilala niyang mabuti sa ganang sarili nito. At sa gayon, ang kasalanan, sa pamamagitan ng utos ng kautusan, ay naging lubhang makasalanan.

Ang mga talatang 14-25 ay itinuring ng marami na tamang karanasan ng isang Cristiano sa buong buhay niya. Inakala naman ng iba na hindi ito maaaring maging labanan ng isang tunay na Cristiano, kundi inilalarawan ni Pablo ang labanan sa pagitan ng mataas at mababang mga pagnanasa ng likas na tao, lalo na ng isang Judiong hindi pa nanunumbalik at nasa ilalim

ng Kautusan. Pero ang dalawang pananaw na ito ay malinaw na salungat sa takbo ng katwiran sa bahaging ito ng sulat.

Tungkol sa ikalawang paliwanag, dapat tandaan na sa buong bahaging ito ng sulat, ang tanong ay ang paglaya ng mananampalataya mula sa kapangyarihan ng kasalanan, at hindi ng di-mananampalataya mula sa kanyang mga kasalanan. Bukod dito, walang taong hindi ligtas ang tapat na makapagsasabi, "Nalulugod ako sa kautusan ng Diyos ayon sa pagkataong panloob." Ang mga may bagong likas lamang ang makapagsasalita nang ganito. At tungkol sa pagiging karaniwang karanasan nito ng isang ligtas na, sisikapin kong ipakita habang pinag-aaralan natin ang ika-7 at ika-8 kabanata na may maayos na pag-unlad mula sa kalituhan ng kabanata 7 tungo sa pagkaunawa at paglakad sa Espiritu sa kabanata 8. Tiyak na lahat ng Cristiano ay may alam tungkol sa kalagayang inilalarawan sa mga talatang 14-25 ng ika-7 kabanatang ito, pero kapag nakalabas na rito, hindi na kailangang daanan pa ito ninuman. Hindi lang ito ang labanan ng dalawang likas. Kung iyon lang, maaari ngang bumalik ang isang tao sa ganoon ding malungkot na karanasan nang paulit-ulit. Ipinapakita nito sa atin ang mga pagsubok ng isang kaluluwang binuhay na nasa ilalim ng Kautusan, na hindi pa natututo ng daan ng paglaya. Kapag natutuhan na ito, malaya na siya sa Kautusan magpakailanman. Nasabi ko na kanina sa pananalitang ito na ang pangunahing nakikita natin dito ay isang Judiong mananampalataya na nagpupumilit magkamit ng kabanalan sa paggamit ng Kautusan bilang tuntunin ng buhay, at matigas na sinisikap pilitin ang kanyang dating likas na pasakop dito. Sa Sangkakristiyanuhan ngayon, ganoon ding karanasan ang dinaraan ng karaniwang mananampalatayang Hentil; sapagkat halos saanman ay itinuturo ang pagiging legalista.

Kaya kapag nanumbalik ang isang tao, natural lang na mangatwiran siya na ngayong ipinanganak na siya ng Diyos, kailangan na lang ang pasya at matiyagang pagsisikap na ipasakop ang sarili sa Kautusan, at makakamit niya ang buhay na banal. At pinahihintulutan Mismo ng Diyos na gawin ang pagsubok, upang matutuhan ng Kanyang bayan sa karanasan na ang laman sa mananampalataya ay hindi mas mabuti kaysa sa laman sa di-mananampalataya. Kapag tumigil na siya sa pagsisikap sa sariling lakas, natatagpuan niya ang paglaya sa pamamagitan ng Espiritu sa pagtutuo kay Cristong nabuhay na muli.

Sumusulat si Pablo sa unang panauhan, isahan, hindi naman upang ilarawan ang isang mahabang karanasan niya (bagaman maaaring dinaanan niya ito), kundi upang ang bawat mambabasa ay makapasok dito nang may pakikiramay at maunawaan ito para sa kanyang sarili.

Ang Kautusan ay espirituwal, ibig sabihin, ito'y mula sa Diyos, banal at higit sa likas. Pero ako'y makalaman, kahit mananampalataya; ako'y higit-kumulang pinaghaharian ng laman. Sa 1 Corinto 2 at 3 ay ipinagkakaiba para sa atin ang likas na tao, ibig sabihin, ang taong hindi ligtas; ang taong makalaman, na anak ng Diyos pero hindi pa napapalaya; at ang taong espirituwal, ang Cristianong namumuhay at lumalakad sa Espiritu.

Dito, ang taong makalaman ay ipinagbili sa ilalim ng kasalanan, ibig sabihin, napapasakop siya sa kapangyarihan ng masamang likas na kinamatayan na niya kay Cristo—isang tunay na pinagpalang katotohanan, pero hindi pa niya napanghahawakan sa pananampalataya. Kaya palagi niyang nakikita ang sarili na sumasalungat sa pinakamalalim na

hangarin ng kanyang bagong likas na itinanim ng Diyos. Ginagawa niya ang mga bagay na ayaw niyang gawin. Hindi niya natutupad ang kanyang mga pasyang gumawa ng mabuti. Kinamumuhian niya ang mga kasalanang ginagawa niya. Ang mabuting iniibig niya ay wala siyang lakas na gawin. Pero pinatutunayan nito sa kanya na may isang bagay sa loob niya na dapat ihiwalay sa tunay niyang sarili bilang anak ng Diyos. Taglay pa rin niya ang makalamang likas, kahit ipinanganak na siya ng Diyos. Alam niyang mabuti ang Kautusan. Gusto niya itong sundin, at unti-unting sumisikat sa kanya ang kamalayan na hindi talaga siya, bilang kaisa ni Cristo, ang nabibigo. Ang kasalanang nananahan sa kanya ang siyang naghahari (tt. 14-17).

Kaya natututuhan niya ang kahinaan at kawalang-pakinabang ng laman. "Nalalaman ko," sabi niya, "na sa akin (ibig sabihin, sa aking laman) ay walang tumatahang anumang bagay na mabuti." Gusto niyang gumawa ng mabuti pero wala siyang lakas na gawin ito nang tama. Gayunman, dahan-dahan niyang isinusuko ang pagsisikap na pilitin ang laman na umayos at magpasakop sa Kautusan.

Pero ang mabuting ibig niyang gawin ay hindi niya ginagawa, at ang masamang hindi niya ibig gawin ay siyang ginagawa niya. Pinatitibay lang nito ang konklusyong narating na niya: "Hindi na ako ang gumagawa nito, kundi ang kasalanang nananahan sa akin." Kung gayon, may natuklasan siyang isang kautusan, o prinsipyo ng pagkilos. Sumasang-ayon siya sa mabuti pero ginagawa ang masama. Ayon sa pagkataong panloob ay nalulugod siya sa kautusan ng Diyos, pero hindi nito nabubunga ang kabanalang inaasahan niya. Dapat niyang matutuhang malugod kay Cristong nabuhay na muli para

marating ang hinahangad niya! Mararating niya ito pagkatapos, pero samantala ay abala siya sa pagkatuklas ng dalawang likas na magkaiba ang mga pagnanasa at gawain. Napapansin niya ang "ibang kautusan," isang prinsipyo, sa mga bahagi ng kanyang katawan (ibig sabihin, ang mga bahagi ng katawan na dinaraan ng pagkilos ng makalamang pag-iisip) na nakikipagdigma laban sa kautusan ng kanyang binagong pag-iisip, at binibihag siya sa prinsipyo ng kasalanan na hindi maihihiwalay sa mga bahagi ng kanyang katawan habang siya'y nasa buhay na ito. Tinatawag niya ang prinsipyong ito na "ang kautusan ng kasalanan at ng kamatayan." Kung hindi dahil sa prinsipyong ito o kapangyarihang naghahari, walang panganib na maibaling sa mali o maabuso ang anumang pagnanasa o hilig ng tao. Halos kumbinsido na siya na magpapatuloy ang labanan sa buong takbo ng kanyang buhay sa lupa, kaya sumigaw siya sa matinding hrap, "Aba, kahabag-habag na tao ako! Sino ang magliligtas sa akin sa katawang ito ng kamatayan!" Para siyang taong buhay na nakatanikala sa isang bangkay na marumi dahil nabubulok, at hindi niya mapatid ang mga tanikala. Hindi niya magawang malinis at mapasunod ang bangkay, gaano man siya magsikap. Ito ang sigaw ng kawalan ng pag-asa kung pagsisikap sa sarili ang pag-uusapan. Narating na niya ang dulo ng kakayahan ng tao. Sa isang iglap, nakita niya sa pananampalataya si Cristong nabuhay na muli. Siya lamang ang Tagapagpalaya mula sa kapangyarihan ng Kasalanan, gayundin ang Tagapagligtas mula sa kaparusahan ng pagkakasala. "Nagpapasalamat ako sa Diyos," sigaw niya, "sa pamamagitan ni Jesu-Cristo na ating Panginoon!" Natagpuan na niya ang daan palabas. Hindi ang Kautusan kundi si Cristo sa kaluwalhatian ang tuntunin ng buhay para sa Cristiano.

Pero ang aktwal na pagpasok dito ay nakalaan sa susunod na bahagi. Samantala ay ipinahahayag niya, "Kaya nga, sa pag-iisip (ibig sabihin, ang binagong pag-iisip) ay ako mismo (ang tunay na tao gaya ng pagkakita sa kanya ng Diyos) ay naglilingkod sa kautusan ng Diyos, ngunit sa laman ay sa kautusan ng kasalanan." Hindi maaaring ang ganitong karanasan ang huwaran ng Cristiano. Ang susunod na kabanata, na hiwalay nating tatalakayin, ang nagpapakita ng daan palabas sa nakalilito at di-kasiya-siyang kalagayang ito.

Kung may mananampalataya man na nakikinig sa akin na kahit ngayon ay nasa matinding paghihirap ng kakila-kilabot na labanang ito, na sinisikap ipasakop ang laman sa banal na kautusan ng Diyos, ipinamamanhik ko sa iyo na tanggapin mo ang sariling hatol ng Diyos sa laman at aminin na hindi mo kailanman ito mapapaayos. Huwag mo itong labanan. Matatalo ka nito sa bawat pagkakataon. Talikuran mo ito; tigilan mo na itong lubusan; at ibaling mo ang iyong paningin mula sa sarili at sa Kautusan tungo kay Cristong nabuhay na muli.

Ang Israel noong una ay gustong dumaan sa daang-tipid sa Edom, larawan ng laman, pero lumabas ang mga anak ni Esau na may sandata upang harangan ang kanilang daan. Ang utos ng Diyos ay lumihis at "libutin ang lupain ng Edom." Ganoon din tayo; habang lubos tayong tumatalikod sa pagkaabala sa sarili, natatagpuan natin ang paglaya at tagumpay kay Cristo sa pamamagitan ng Espiritu Santo.

Aral 6: Ang Tagumpay ng Biyaya (Ikalawang Bahagi)

Kabanata 8

Lagi kong ikinalulungkot na nang ayusin ang ating mga Biblia at hatiin ang teksto sa mga kabanata at talata, pinayagang mapunta ang hatian sa pagitan ng kabanata pito at walo kung saan ito ngayon nakalagay. Kumbinsido ako na maraming kaluluwa ang hindi nakakita ng kaugnayan dahil lang dito. Nasanay tayong magbasa ayon sa kabanata, sa halip na ayon sa paksa. Ang totoo, ang unang apat na talata ng kabanata 8 ay dapat idinugtong mismo sa kabanata 7, para maiugnay sa pahayag ng pag-asa, “Nagpapasalamat ako sa Diyos sa pamamagitan ni Jesu-Cristo na ating Panginoon.”

Ang mga panimulang talatang ito ay pagbubuod ng lahat ng katotohanang naipaliwanag na sa bahaging ito ng sulat, mula sa kabanata 5:12. Halos hindi ko na kailangang ituro at idiin ang bagay na kilala na ngayon ng bawat maingat na nag-aaral ng orihinal na teksto: na ang huling bahagi ng talata isa ay isang singit (na ang tamang lugar ay sa talata 4), at pinalalabo nito ang kahulugan ng dakilang katotohanang ipinapahayag ng mga unang salita: “Ngayon nga’y wala nang anumang hatol sa mga na kay Cristo Jesus.” Ang napakagandang pahayag na ito ay hindi nangangailangan ng anumang pasubali. Hindi ito nakasalalay sa ating lakad. Totoo ito sa lahat ng na kay Cristo, at ang mapasa-Kanya ay nangangahulugang kabilang na sa bagong nilalang. Kapag sinulyapan ninyo ang R.V. o alinmang maingat na salin, makikita ninyong sinasang-ayunan ng lahat ng mga editor ang itinuturo ko. Tiyak ako na ang likas na pag-ayaw ng tao sa biyayang may kapangyarihan ang nagpasok ng

mga salitang pasubaling ito sa teksto ng karaniwang salin. Parang napakahirap paniwalaan na ang paglaya sa hatol ay nakasalalay sa pagiging na kay Cristo Jesus at hindi sa ating paglakad ayon sa Espiritu. Kaya naging madaling iangat ang mga salita mula sa talata apat papunta sa talata isa. Pero sa talata apat ay nasa tamang lugar sila, dahil doon ang tanong ay tungkol sa ating kalagayan. Sa talata isa naman, ang pinag-uusapan ay ang ating katayuan.

Napakalaking ginhawa para sa nalilito at nababagabag na kaluluwa, na nabibigatan sa pakiramdam na hindi siya karapat-dapat at nalulungkot dahil madalas siyang mabigo na tuparin ang pinakamatataas niyang pasya, kapag nalaman niyang nakikita siya ng Diyos na na kay Cristo Jesus, at dahil ganoon siya nakikita, malaya na siya sa lahat ng hatol. Baka sabihin niya, “Pero *pakiramdam* ko ay hatol na hatol ako.” Pero hindi iyon ang tanong. Hindi kung ano ang nararamdaman ko, kundi kung ano ang sinasabi ng Diyos. Nakikita Niya ako kay Cristo na muling nabuhay, magpakailanman ay hindi na maaabot ng hatol.

Ang isang bilanggong nakatayo sa harap ng hukuman, na mahina ang pandinig at malabo ang paningin, ay baka mag-akalang ang hatol sa kanya ay binabasa na sa mismong sandaling ang hukom ay nagbibigay ng hatol na lubos siyang pinawawalang-sala. Hindi mababago ng pagkabulag o pagkabingi ang katotohanang iyon. At kahit madalas ay mabagal tayong makinig, at napakalabo ng ating espirituwal na paningin, nananatili ang mapalad na katotohanan na ipinahayag na ng Diyos na ang mananampalataya ay malaya na sa hatol, lubos man niyang maunawaan ang maluwalhating katotohanang iyon o hindi.

O ikaw na nag-aalinlangan, tumingin ka nang lubusan palayo sa iyong sarili at sa iyong kalagayan, palayo sa iyong pakiramdam at damdamin, at tumingin ka kay Cristo na muling nabuhay, na ngayon ay magpakailanman nang lampas sa krus kung saan Siya minsang inilagay ng iyong mga kasalanan, at tingnan mo ang iyong sarili na nasa Kanya, itinaas doon sa kanang kamay ng Diyos. Wala Siya roon kung ang usapin ng kasalanan ay hindi naayos nang lubos na kasiya-siya sa Diyos. Ang katotohanang naroon Siya, at nakikita ka ng Diyos na nasa Kanya, ang pinakabuong patotoo na malaya ka na sa lahat ng hatol.

*“O, ang kapayapaang laging umaagos
Mula sa isip ng Diyos sa Kanyang Anak,
O, ang kapayapaan ng simpleng pagkaalam
Na sa krus ay natapos na ang lahat.*

*Kapayapaan sa Diyos ay si Cristo sa luwalhati,
Ang Diyos ay liwanag at ang Diyos ay pag-ibig,
Si Jesus ay namatay upang ito’y maibalita,
Mga kaaway ay dalhin sa Diyos sa itaas.”*

Dinala tayo sa Diyos “kay Cristo Jesus,” kaya ang lahat ng usapin ng paghatol ay naayos na magpakailanman. Hindi na ito kailanman mabubuksang muli.

Dahil dito, malaya na ang kaluluwa na pagtuunan ang pagbibigay-lugod sa Diyos, hindi bilang paraan para makatakas sa galit ng Diyos, kundi dahil sa pag-ibig sa Kanya na naglapit sa atin sa Kanyang sarili nang may kapayapaan. Ang hindi kayang gawin ng Kautusan, kahit sa lahat ng mabibigat at taimtim nitong babala at banta (ibig sabihin, ang magbunga ng banal na pamumuhay, dahil sa kahinaan at pagiging hindi

maaasahan ng laman), ay natutupad na ngayon sa kapangyarihan ng bagong buhay sa pamamagitan ng Espiritu. Mas malinaw siguro kung ganito babasahin ang talata dalawa: “Ang kautusan ng Espiritu (na siyang buhay kay Cristo Jesus) ang nagpalaya sa akin mula sa kautusan ng kasalanan at ng kamatayan.” Ibig sabihin, ang kautusan ng Espiritu ng buhay kay Cristo Jesus, na tinanggap sa bagong kapanganakan, ay ipinapakitang kabaligtaran ng kautusan ng kasalanan at ng kamatayan na walang saysay na nilalaban ng mananampalataya habang nakikipagbuno siya sa sarili niyang lakas. Dumarating ang tagumpay kapag tumalikod siya sa sarili at bumaling kay Cristo na muling nabuhay. Nagdadala ng pagpapala ang kautusan ng Espiritu dahil nagbibigay ito ng kapangyarihan sa taong wala nito noon. Ito ay isang lubos na bagong prinsipyo: buhay (hindi sa atin o mula sa atin, kundi) kay Cristo Jesus. Ang bagong buhay na ito ay ibinibigay sa mananampalataya, at sa kapangyarihan ng bagong buhay na ito siya tinatawag na lumakad. “Ang Diyos ang gumagawa sa inyo ng pagnanais at ng paggawa ayon sa Kanyang mabuting kaluguran.” Humingi ang Kautusan ng katuwiran mula sa isang taong ang likas na pagkatao ay lubos na bulok at baluktot, at bulok na bunga lamang ang kaya nitong ibunga. Ang Espiritu Santo ay lumikha ng bagong likas na pagkatao sa taong na kay Cristo, at kasama ng bagong buhay na ito ang mga bagong pagmamahal at hangarin, kaya buong galak siyang tumutugon sa kalooban ng Panginoon ayon sa ipinahayag sa Kanyang Salita. Sa ganitong paraan, ang katuwiran ng Kautusan, ang mabuting gawang hinihingi ng Kautusan, ay talagang nabubuo sa taong lumalakad hindi ayon sa laman, hindi sa ilalim ng kapangyarihan ng dating likas na pagkatao, kundi ayon sa

Espiritu, o nagpapasakop sa Espiritu, na dumating upang angkinin tayo para kay Cristo.

Sa mga talata 5 hanggang 27, ipinaliliwanag niya ang malawak at nakapagpapataas-kaluluwang hanay ng katotohanan kaugnay ng pananahan ng Espiritu Santo, na Siyang tanging tunay na Kinatawan ni Cristo sa lupa. Una, ipinapaalala sa atin na may dalawang prinsipyong lubos na magkasalungat na dapat isaalang-alang, o dalawang lubos na magkasalungat na pamantayan ng buhay. Ang mga ayon sa laman, ibig sabihin ang mga hindi ligtas, ay pinaghaharian ng makalamang likas na pagkatao—“ang iniisip nila ay ang mga bagay ng laman.” Sa maiikling salitang ito nabubuod ang buong buhay ng likas na tao. Sa mapalad na kaibahan nito, ang mga ayon sa Espiritu, ibig sabihin ang mga ipinanganak ng Salita at ng Espiritu ng Diyos, mga lalaki at babaeng ligtas, ay likas na nag-iisip ng mga bagay ng Espiritu. Bilang pansingit, ipinaliliwanag niya na “ang pag-iisip ng laman ay kamatayan,” ibig sabihin iyon lamang ang talagang kahihinatnan nito; pero “ang pag-iisip ng Espiritu ay buhay at kapayapaan.” Ang taong ganito na pinangungunahan ng Espiritu ay naiaangat sa isang bagong antas kung saan walang lugar ang kamatayan at hindi kilala ang labanan.

Hindi naman sa ang laman ay gumaganda, o gaganda pa kailanman, sa anumang paraan. Ang laman ng pinakamatanda at pinakamaka-Diyos na Cristiano ay kasingsama at kasing-hindi-maitutuwid ng laman ng pinakamasamang makasalanan. “Ang kaisipang makalaman (o, ang pag-iisip ng laman) ay pakikipag-alit laban sa Diyos: sapagkat hindi ito napapasakop sa kautusan ng Diyos, at hindi nga ito maaaring mapasakop” (t. 7). Walang saysay ang lahat ng pagsisikap na baguhin o linisin ito. Ipinapakita lang ng Kautusan ang kasamaan nitong walang

lunas. At ito ang paliwanag kung bakit lubos na walang pakinabang ang likas na tao. “Ang mga nasa laman ay hindi makapagbibigay-lugod sa Diyos.” Hindi naman sa ang tao, bilang tao, ay hindi nakakaalam ng tama at mali, o na kahit alam niya ay wala siyang kakayahang gumawa ng tama. Kung ganoon ang sasabihin, para na ring sinabing ang tao ay hindi nilalang na may pananagutan kundi biktima lamang ng isang mabagsik at malupit na kapalaran. Pero kahit alam ng likas na tao ang masama at sinasang-ayunan niya ang mabuti, kumikiling siya sa mali at hindi niya nagagawa ang tama, dahil pinaghaharian siya ng kasalanan sa laman, na pinagbibigyan niya ng kanyang mga sangkap ng katawan bilang mga kasangkapan ng kalikuan, gaya ng nakita natin sa kabanata anim. Dahil wala siyang kakayahang baguhin ang kanyang likas na pagkatao, hindi talaga niya mabibigyang-lugod ang Diyos.

Pero iba ang mananampalataya. Wala na siya sa laman mula nang ipanganak siya ng Diyos. Nasa Espiritu na siya ngayon, at ang Espiritu ng Diyos ay nananahan sa kanya. Ang “kung gayon nga” ay hindi nangangahulugang may mga Cristianong hindi pinananahanan ng Espiritu, kundi ang diwa nito ay “yamang,” ibig sabihin, Yamang ang Espiritu ng Diyos ay nananahan sa inyo, wala na kayo sa laman; ibig sabihin, sa likas na katangian, bilang kabilang sa pamilya ng unang tao at nasa ilalim ng paghahari ng dating likas na pagkatao. Kung ang sinuman, nagpapakilala man siyang mananampalataya o hindi, ay walang Espiritu ni Cristo, siya ay hindi sa Kanya, o “hindi mula sa Kanya.” Hindi lamang ang ugali ni Cristo ang tinutukoy dito; ang Espiritu ni Cristo ay ang Espiritu Santo na isinugo ni Cristo sa sanlibutan at nananahan sa lahat ng Kanyang tinubos sa dispensasyong ito ng biyaya. Pero siyempre, nagbubunga ito ng ugaling tulad ng kay Cristo sa taong pinananahanan Niya.

Pero kung si Cristo (sa pamamagitan ng Espiritu) ay ganito nga sa atin, Siya lamang ang pinagmumulan ng ating kapangyarihan para sa kabanalan. Wala tayong makukuhang tulong mula sa katawan. “Ang katawan ay patay dahil sa kasalanan.” Dapat itong ituring na parang walang buhay at walang kilos pagdating sa kakayahang magbunga para sa Diyos. Ang lahat ay dapat mula sa Espiritu. “Ang Espiritu ay buhay dahil sa katuwiran.”

Hindi ibig sabihin nito na binabalewala o minamaliit natin ang katawan. Ito man ay binili ng dugo ni Cristo, at may pangako tayo na “kung ang Espiritu Niya na bumuhay kay Jesus mula sa mga patay ay nananahan sa inyo, Siya na bumuhay kay Cristo mula sa mga patay ay bubuhayin din ang inyong mga katawang may kamatayan sa pamamagitan ng Kanyang Espiritu na nananahan sa inyo.” (t. 11.) Walang saysay na sabihin, gaya ng sinabi ng ilan, na ito ay pagbuhay sa kasalukuyan, gayong ang naunang talata ay nagsabi ng mismong kabaligtaran. “Ang katawan ay patay dahil sa kasalanan”—hindi literal, siyempre, kundi ayon sa hatol ng batas. Kaya wala tayong dapat asahan dito. Ang malakas na katawan ay hindi nangangahulugang malakas na banal, at ang mahinang katawan ay hindi nangangahulugang mahinang mananampalataya. Ang likas na lakas ay baka magmukha pang hadlang sa espirituwal na paglago kung hindi alam ang katotohanang pinag-aaralan natin, samantalang ang kahinaan ng likas na lakas ay baka magmukhang nagpapadali sa kabanalan sa pamumuhay. Kaya ang mga monghe at iba’t ibang uri ng asetiko ay nagsikap na lumago sa biyaya sa pamamagitan ng pagpaparusa at pagpapagutom sa katawan. Pero sinasabi sa atin sa Colosas 2 na ang lahat ng ito ay walang kabuluhan at walang saysay pagdating sa pagpigil sa pagpapakasasa ng laman.

Pero ang katawan ay para sa Panginoon, at ang Espiritu Santo ring iyon na bumuhay kay Jesus mula sa mga patay ang sa bandang huli ay bubuhay sa atin, sa pagbibigay ng buhay ng pagkabuhay na muli sa mga katawang ito na may kamatayan. Ang tinutukoy niya ay ang katawan ng buhay na mananampalataya na may bagong buhay na ngayon, sa isang katawang napapailalim sa kamatayan. Ito ay magbibihis ng walang kamatayan sa pagbabalik ng Panginoon. Yamang inangkin tayo ng Diyos para dito, wala tayong utang sa laman. Hindi tayo mga may utang dito para paglingkuran ito. Ang gawin iyon ay mangangahulugan lamang ng kamatayan (ito ang dakilang katotohanang itinuturo niya, na “ang kasalanan, kapag ganap na, ay nagbubunga ng kamatayan”). Pero kung sa kapangyarihan ng Espiritung nananahan sa atin ay papatayin natin ang mga gawa ng katawan, tunay tayong mabubuhay. Ang katawan ay tinitingnan bilang sasakyang ginagamit ng laman sa pagkilos nito. Inuudyukan nito ang likas na pagnanasa sa walang pakundangang pagpapakasasa. Ang taong pinangungunahan ng Espiritu ay dapat magbantay laban dito. Kailangan niyang patayin ang mga labag na pagnanasang ito. Sa Colosas 3:5 ay mababasa natin, “Patayin nga ninyo ang inyong mga sangkap na nasa lupa: ang pakikiapid, ang karumihan, ang masamang pagnanasa, ang masamang hangarin, at ang kasakiman na siyang pagsamba sa diyus-diyosan.” Yamang naipako tayo sa krus kasama ni Cristo, tayo ngayon ay dapat sa pananampalataya ay patayin, sa pamamagitan ng paghatol sa sarili, ang mga gawa ng katawan. “Kaming nabubuhay ay laging ibinibigay sa kamatayan alang-alang kay Jesus.” Ang lumakad sa laman ay salungat sa buong prinsipyo ng pagiging Cristiano, sapagkat “ang lahat ng pinapatnubayan (pinangungunahan) ng Espiritu ng Diyos, sila

ang mga anak ng Diyos.” Sa buhay na ito sa kapangyarihan ng Espiritu natin pinapatay ang mga gawa ng katawan at ipinapakita ang ating bagong buhay at kaugnayan. Hindi ito espiritu ng pagkaalipin, ng pagiging legalista, na pumupuno sa atin ng takot at pangamba, kundi ang Espiritu ng pag-aampon, ng pagkilala bilang anak, kaya likas nating itinataas ang ating puso sa Diyos sa sigaw ng batang alam na siya’y anak, “Abba, Ama.” Ang pag-aampon ay dapat ihiwalay sa bagong kapanganakan. Tayo ay mga anak dahil sa kapanganakan pero mga anak na tagapagmana dahil sa pag-aampon. Sa buong kahulugan, hindi pa natin natatanggap ang pag-aampon. Lubos itong matutupad, gaya ng ipinapakita ng talata 23, sa pagbabalik ng Panginoon. Kapag ang isang amang Romano ay hayagang kumilala sa kanyang anak bilang kanyang anak na tagapagmana, ayon sa batas sa liwasan, ang seremonyang ito ay tinatawag na “ang pag-aampon!” Ang lahat ng ipinanganak sa kanyang pamilya ay mga anak. Pero ang mga inampon lamang ang kinikilala bilang mga anak na tagapagmana. Gayundin, tayo ay ipinanganak na muli sa pamamagitan ng Salita ng Diyos kaya tayo ay mga anak, gaya ng lahat ng mananampalataya mula pa kay Abel. Pero dahil pinananahanan tayo ng Espiritu, tayo ay mga inampong anak na tagapagmana, at ito ay lubos na mahahayag sa pinakahayag na paraan kapag binago na tayo sa larawan ng ating Tagapagligtas sa Kanyang muling pagdating.

Napakamakahulugan ng sigaw ng anak, “Abba, Ama.” Ang isang salita ay Hebreo sa teksto, ang isa naman ay Griyego. Para sa mga na kay Cristo, giniba na ang pader na naghihiwalay. Ang lahat ay iisa sa Kanya. Sama-sama tayong sumisigaw, “Abba, Ama.” Ang ating Panginoon mismo ay gumamit ng dalawang salitang ito sa Getsemani (tingnan ang Marcos 14:36). May

isang taong angkop na nagmungkahi na ang “Abba” ay salita para sa mga labi ng sanggol, samantalang ang Griyegong *pateer*, o ang katumbas nito sa Ingles, Ama, ay salita para sa mas may gulang. Pero ang bata at ang matanda ay sama-samang lumalapit sa Ama sa pamamagitan ng Espiritu.

Siya mismo ay nagpapatotoo *kasama* ng ating espiritu ng tao na tayo ay mga anak ng Diyos. Tinanggap natin ang Kanyang Patotoo sa atin ayon sa ibinigay sa Kanyang Salita (Hebreo 10:15); kaya nasa atin ang Patotoo sa *loob* natin, ang Salitang iniingatan sa ating mga puso (1 Juan 5:10), at ngayon ang Espiritu mismo ay nananahan sa loob natin at inaakay tayo sa pagtatamasa ng mga bagay na makalangit. Sa teksto, ang nakasulat ay “ang Espiritu mismo” na parang bagay. Kailangan ito sa Griyego dahil ang salitang “Espiritu” ay pangngalang walang kasarian. Pero ayon sa paraan ng pananalita sa Ingles, tama na gamitin ang panghalip na pantao. Nakikipag-ugnayan Siya sa ating mga espiritu; nagbibigay Siya ng liwanag, nagtuturo at gumagabay sa pamamagitan ng Salita.

*“Ang sinumang nakadama sa Espiritu ng Kataas-taasan,
Hindi Siya mapagkakamalan, ni mapag-aalinlanganan, ni
maitatanggi;
Hindi, sa iisang tinig, O Sanlibutan, kahit ikaw ay
tumanggi,
Tumayo ka sa panig na iyan, sapagkat dito ako nakatayo.”*

Ang “pakikisama ng Espiritu” ay isang kahanga-hanga at tunay na bagay, kilala at tinatamasa ng mga nabubuhay at lumalakad sa Kanya.

Kung tayo ay mga anak ng Diyos, natural lamang na tayo ay Kanyang mga tagapagmana, kaya tayo ay kasamang

tagapagmana ni Cristo. Kahati tayo sa lahat ng luwalhating natamo Niya, kaya sa bandang huli tayo ay “luluwalhating kasama Niya.”

Sa mga talata 18-27, pinaghahambing ng apostol ang ating kasalukuyang kalagayan at ang darating na luwalhati. Kahit pinananahanan tayo ng Espiritu, tinatawag tayo sa landas ng paghihirap at kalungkutan habang sinusundan natin ang mga yapak Niya na noong nasa lupa ay ang Taong Puspos ng Kalungkutan. Pero ang lahat ng maaari nating pagdusahan dito ay walang-wala kung ihahambing sa luwalhating malapit nang mahayag.

Ang buong sangnilikha ay sabik na naghihintay sa ganap na paghahayag ng tunay na kalagayan ng mga anak ng Diyos, kung kailan ito man ay makikibahagi sa maluwalhating kalayaang iyon. Ito ay napasailalim sa kawalang-kabuluhan, hindi sa sarili nitong kagustuhan kundi dahil sa pagkabigo ng kinatawan nitong ulo, pero hindi napasailalim magpakailanman, kundi may pag-asa ng huling pagpapanumbalik, at sa araw na iyon ay palalayain ito mula sa “pagkaalipin sa kabulukan” at pakikibahagiin sa “kalayaan ng luwalhati ng mga anak ng Diyos.” Hindi kabahagi ang sangnilikha sa kalayaan ng biyaya. Magkakaroon ito ng bahagi sa kalayaan ng luwalhati, ang panahon ng kaharian at ng pagpapala ng isang libong taon. Hanggang sa panahong iyon, malungkot na himig ang naririnig sa lahat ng tunog ng sangnilikha; dumaraing at naghihirap na parang babaeng nanganganak sa buong kasalukuyang panahon, naghihintay sa pagpapanibago; at tayo man, kahit natanggap na natin ang kaligtasan ng ating mga kaluluwa at nasa atin ang mga unang bunga ng Espiritu (na ngayon pa lang ay natitikman na natin ang magiging atin sa buong kapuspusan

nito), tayo ay dumaraing kasabay ng dumaraing na sangnilikha habang sabik nating hinihintay ang ating pagkilala bilang mga inampong anak, kapag natanggap na natin ang pagtubos sa ating mga katawan at lubos nang magiging katulad Niya.

Sa pag-asang ito tayo ay iniligtas at sa kapangyarihan nito tayo ay nabubuhay. Lumalakad tayo sa pananampalataya, hindi sa paningin. Kung nakikita na, maglalaho ang pag-asa, pero sa pag-asang ito ay matiyaga nating hinihintay ang Panginoon.

Samantala, madalas ay sinusubok tayo hanggang sa sukdulan, at hindi natin alam kahit kung ano ang dapat nating ipanalangin ayon sa nararapat, pero ang Espiritung nananahan sa atin, na lubos na nakakaalam ng isip ng Diyos, ay namamagitan sa loob natin ayon sa kalooban ng Diyos, hindi sa mga salitang naririnig, kundi sa mga daing na hindi maipahayag ng salita. “Dati ay dumaraing tayo sa pagkaalipin, ngayon ay dumaraing tayo sa biyaya,” gaya ng mahusay na sinabi ng isang kapatid, at ang mismong pagdaing na ito ay patotoo sa pagbabagong idinulot ng ating pakikipag-isa kay Cristo. Ang mga daing ng Espiritu ay kaayon ng ating sariling mga buntong-hininga at luha, at ang dakilang Sumisiyasat ng Puso ay nakikinig at sumasagot nang may walang hanggang karunungan at hindi nagbabagong pag-ibig.

Kaya nagpapatuloy tayo nang may kapayapaan sa gitna ng kapighatian, tiyak sa ating mga puso na, “Ang lahat ng bagay ay nagkakalakip-lakip sa ikabubuti ng mga umiibig sa Diyos, ng mga tinawag ayon sa Kanyang layunin” (t. 28). Ito ang panimula ng huling bahagi ng kabanata, at ng dakilang doktrinal na dibisyong ito ng ating sulat, na isang pagbubuod ng lahat ng ating napag-aralan, at isang napakahusay na pagtatapos sa

pagbubukas ng “katuwiran ng Diyos na ipinahayag sa Ebanghelyo”. Nahahati ito sa dalawang maliliit na bahagi.

Sa mga talata 28 hanggang 34 ay mayroon tayong “Ang Diyos ay panig sa atin.” Sa mga talata 35 hanggang 39, “Walang paghihiwalay.”

Mayroon tayong maluwalhating tanikala na may limang kawing sa mga talata 29, 30 na umaabot mula sa Walang Hanggan sa nakaraan hanggang sa Walang Hanggan sa hinaharap—nakilala nang una pa, itinalaga, tinawag, inaring-ganap, niluwalhati! Bawat kawing ay hinubog sa Langit, at wala ni isa man ang kailanman ay mapuputol. Ang mapalad na bahaging ito ay hindi para pagtalunan ng mga teologo kundi para ikagalak ng mga banal. Nakilala na tayo bago pa tayo tumapak sa mundong ito, at itinalaga tayo na maging lubos na katulad ng ating mapalad na Panginoon—“naging kawangis ng larawan ng Anak ng Diyos,” upang Siya, na mula sa buong Walang Hanggan ay ang “Bugtong na Anak,” ay maging “Panganay sa maraming magkakapatid.” Kaya tayo ay tinawag ng biyayang mula sa Diyos, inaring-ganap sa pananampalataya batay sa natapos nang pagtubos, at ang ating pagluwalhati ay kasintiyak ng pagkaalam nang una pa ng Diyos.

Ano ang masasabi natin sa lahat ng ito? Kung ang Diyos ay ganito kalinaw na panig sa atin—hindi laban sa atin gaya ng dati ay pinapaniwala tayo ng ating nababagabag na puso at may-salang budhi—anong kapangyarihan ang maaaring sumalungat sa atin? Sino ang magtatagumpay na labanan ang kalooban ng Diyos?

Sa pagbibigay kay Cristo, ipinakita sa atin ng Diyos na (gaya ng sinabi ng isang minamahal na kapatid), “Inibig Niya tayo nang higit pa sa pag-ibig natin sa ating mga kasalanan,” at kung hindi

Niya ipinagkait “ang Kanyang Anak kundi ibinigay Siya para sa ating lahat, paanong hindi rin Niya ibibigay sa atin nang walang bayad ang lahat ng bagay kasama Niya?”

Ang sumunod na dalawang talata ay malamang na dapat isulat nang buo bilang mga tanong, gaya ng sa ilang maingat na salin: “Sino ang magsasakdal laban sa mga hinirang ng Diyos? Ang Diyos ba, na siyang umaaring-ganap? Sino ang hahatol? Si Cristo ba na namatay, oo, higit pa rito, na muling nabuhay, na nasa kanang kamay pa ng Diyos, na namamagitan pa para sa atin?”

Walang posibleng sagot. Bawat tinig ay napatahimik. Bawat paratang ay napatigil. Ang ating katayuan kay Cristo ay ganap at ang ating pag-aaring-ganap ay hindi nagbabago.

Kaya sa mga huling talata, 35 hanggang 39, buong tagumpay na hinahamon ng apostol ang anumang posibleng pangyayari, o sinumang nilalang sa buhay na ito o sa susunod, na subuking ihiwalay ang mananampalataya sa pag-ibig ng Diyos na kay Cristo Jesus. Walang karanasan, gaano man kahirap o kabitat, ang makagagawa nito. Kahit ilantad pa tayong parang mga tupang kakatayin, ang kamatayan ay maghahatid lamang sa atin sa harapan ng Panginoon. Sa lahat ng kalagayan tayo ay higit pa sa mga mananagumpay, nagtatagumpay tayo kay Cristo.

At kaya, kung paanong sinimulan niya ang bahaging ito sa “walang hatol,” tinatapos niya ito sa “walang paghihiwalay.” “Lubos akong naniniwala na kahit ang kamatayan, o ang buhay, o ang mga anghel, o ang mga pamunuan, o ang mga kapangyarihan, o ang mga bagay sa kasalukuyan, o ang mga bagay na darating (at ano pa ba ang hindi kasalukuyan at hindi rin darating?), o ang kataasan, o ang kalaliman, o ang anumang

ibang nilalang, ay hindi makapaghihiwalay sa atin sa pag-ibig ng Diyos na kay Cristo Jesus na ating Panginoon!”

Mapalad at kahanga-hangang kaganapan ng pinakakamanghamanghang paksang kailanman ay ipinagkaloob sa tao na ipabatid sa kanyang kapwa! Nawa’y lalong lumalim ang pagpasok ng ating mga kaluluwa rito, at makasumpong ng lumalaking kagalakan at espirituwal na lakas habang pinagbubulay-bulayan natin ito.

“Walang hatol; mapalad na salita!

Walang paghihiwalay; magpakailanman ay kasama ng Panginoon,

Sa Kanyang dugo tayo’y binili Niya, nilinis ang bawat mantsa;

Nang may galak ngayon Siya’y ating pupurihin,

Ang Korderong pinatay para sa mga makasalanan.”

—J. Denham Smith.

Ikalawang Bahagi: Ang mga Kapanahunan ng Pakikitungo ng Diyos

Ang Katuwiran ng Diyos na Itinutugma sa Kanyang mga Paraan ng Pakikitungo ayon sa mga Kapanahunan
Mga Kabanata 9-11

Aral 7: Ang Nakaraang Pakikitungo ng Diyos sa Israel sa Biyayang Pumipili

Kabanata 9

Matapos tayong dalhin ng apostol mula sa pagkalayo, pagkaalipin at hatol ng mga kabanata 1, 2, at 3 hanggang sa maluwalhating kalayaan, pag-aaring-ganap at walang hanggang pakikipag-isa kay Cristo sa kabanata 8, ngayon ay bumabaling siya sa isang lubos na ibang bahagi ng usapin. Alam na alam niya na marami sa mga babasa nito ay mga relihiyoso at maka-Diyos na Judio na tumanggap kay Cristo bilang kanilang Mesiyas at Tagapagligtas, pero dumaraan sa panahon ng matinding pagkalito at pagkataranta habang nakikita nila ang sarili nilang bansa na tila tumigas at sumasalungat sa Ebanghelyo, samantalang ang mga makasalanang Hentil ay bumabaling sa Panginoon. Alam nila na ipinahula ng mga propeta ang isang dakilang gawa ng Diyos sa gitna ng mga Hentil, pero lagi nilang iniisip na ito ay susunod lamang pagkatapos ng lubos na pagpapanumbalik at pagpapala sa Israel, at ang totoo, na ito ay magmumula rito. Ang Israel ay mamumulaklak at uusbong at pupunuin ang ibabaw ng buong lupa ng bunga. Ang mga Hentil ay lalapit sa *kanyang* liwanag at makasusumpong ng kaligayahan sa pagpapasakop sa kanya. Ngayon, ang lahat ng hulang pinagbatayan nila ng kanilang mga inaasahan ay tila hindi natupad. Paano maitutugma ni Pablo ang kanyang pangangaral ng libreng biyaya sa mga Hentil saanman, nang hindi sila nagpapasakop sa mga karapatang kaugnay ng lumang tipan? Sa tatlong kabanatang pag-aaralan natin ngayon, sinasagot ng apostol ang tanong na ito, at napakahusay ng kanyang pagsagot, ipinapakita kung

paanong ang katuwiran ng Diyos ay tugma sa Kanyang mga paraan ng pakikitungo ayon sa mga kapanahunan. Ang bahaging ito ng sulat ay maaaring hatiin sa tatlong maliliit na bahagi. Ang kabanata 9 ay nagpapakita ng *nakaraang* pakikitungo ng Diyos sa Israel sa biyayang pumipili; ang kabanata 10, ng *kasalukuyang* pakikitungo ng Diyos sa Israel sa pagdidisiplina ng Kanyang pamamahala; at ang kabanata 11, ng *darating* na pakikitungo ng Diyos sa Israel bilang katuparan ng hula.

Kaya, pagbuklat natin ng ating mga Biblia sa kabanata 9, sino ang hindi maaantig sa taimtim niyang mga salita tungkol sa kanyang mga kapatid ayon sa laman? Idinidiin niya na mahal na mahal niya sila, at laging nabibigatan ang kanyang puso dahil sa kanila. Walang sinumang maaaring magmahal sa kanila nang higit pa sa kanya. Baka inakala nila na lumayo na ang loob niya sa kanila dahil sa kanyang tungkuling ipangaral ang Ebanghelyo sa mga bansa, pero napakalinaw, dito at sa buong huling bahagi ng aklat ng Mga Gawa, na kahit pinahalagahan niya ang kanyang katungkulan bilang apostol sa mga Hentil, laging may matinding paghila sa kanyang puso na makarating sa sarili niyang bayan at magpatotoo sa kanila. Ang kanyang ministeryo ay laging una sa Judio at pagkatapos ay sa Griyego.

May pagkakaiba ng opinyon sa mga taong maka-Diyos at marunong tungkol sa eksaktong kahulugan ng talata 3: Ibig ba niyang sabihin na may mga pagkakataong talagang hinangad niya, kung maaari lamang, na iligtas ang kanyang mga kapatid sa pamamagitan ng pagiging sumpain siya at ihiwalay kay Cristo; na papayag siyang magpasakop dito? O sinasabi lang ba niya na lubos niyang nauunawaan ang damdamin ng pinakamasigasig na Judio, na dahil sa maling sigasig ay

kinamumuhian si Cristo, dahil siya mismo ay minsang talagang naghangad na mapasumpa at mapahiwalay kay Cristo bilang kaisa ng kanyang mga kapatid ayon sa laman? Kung tatanggapin natin ang ikalawang pananaw, makikita natin sa talatang ito ang simpleng pagpapahayag ng tindi ng kanyang damdamin noong siya ay Judiong hindi pa nagbabalik-loob. Kung, gaya ng hilig ng nagtuturo ngayon, tatanggapin natin ang unang paliwanag, inilalagay natin siya sa iisang antas ni Moises, na sumigaw, “Kung maaari, burahin Mo ako sa Iyong aklat, buhayin Mo lamang ang bayan.” Pero alinmang pananaw ang sa huli ay tanggapin natin, lalong tumitindi ang ating pagkadama sa malalim niyang malasakit sa kanyang bayan habang binabasa natin ito.

Isa-isa niyang binabanggit, sa mga talata 4 at 5, ang mga dakilang pagpapalang nauukol sa Israel. Sinasabi niya na sa kanila nauukol ang pag-aampon (literal, ang paglalagay bilang anak), at ang luwalhati, at ang mga tipan, at ang pagbibigay ng Kautusan, at ang paglilingkod sa mga seremonya, at ang mga pangako. “Sa kanila ang mga magulang, at sa kanila nagmula si Cristo ayon sa laman, na Siyang nasa lahat, Diyos na pinagpala magpakailanman. Amen.”

Isaalang-alang natin ang mga pagpapalang ito ayon sa pagkakasunod-sunod:

Una: Ang paglalagay bilang anak. Kinilala ng Diyos ang bansang Israel bilang Kanyang anak. Hindi ito ang katotohanan ng Bagong Tipan tungkol sa pag-aampon sa bawat isa, gaya ng nasa sulat sa mga taga-Efeso at gaya ng napag-aralan na natin sa Roma 8; ang totoo, hindi ito tungkol sa bawat isa rito, kundi *pambansa*. Masasabi ng Diyos tungkol sa Israel, “Mula sa Egipto ay tinawag Ko ang Aking anak;” at muli, “Kayo lamang

ang Aking kinilala sa lahat ng bansa sa lupa.” Sila ay sa Kanya, at kinilala Niya sila bilang ganoon.

Ikalawa: Ang luwalhati. Ang luwalhati ay ang kahusayang nahahayag. At sa pamamagitan nila ay ihahayag ng Diyos ang kadakilaan ng Kanyang dakilang pangalan. Sila ang Kanyang mga saksi.

Ikatlo: Ang mga tipan. Pansinin na ang lahat ng tipan ay nauukol sa Israel; ibig sabihin, ang tipan kay Abraham, ang tipan kay Moises, ang tipan kay David, at ang *bagong* tipan. Ang lahat ay sa kanila. Ang mga mananampalataya mula sa mga Hentil ay napapasailalim sa mga pagpapala ng *bagong* tipan, dahil ito ay tipan ng purong biyaya. Pero ang Israel at ang Juda ang nasa isip ng Diyos nang sabihin Niya, sa pamamagitan ng propeta, “Gagawa Ako ng bagong tipan sa inyo.” Nang itatag ng ating Panginoon ang hapunang pang-alaala, sinabi Niya, “Ang sarong ito ang bagong tipan sa Aking dugo, na ibinubuhos para sa inyo sa ikapagpapatawad ng mga kasalanan.” Ang dugo ng tipan ay naibuhos na, pero ang bagong tipan ay hindi pa talaga naisasagawa, bagaman sa bandang huli ay isasagawa ito sa makalupang bayan. Samantala, ang mga tinubos na Hentil ay napapasailalim sa lahat ng espirituwal na pagpapala ng tipang iyon, at ang totoo, ng lahat ng iba pa, sa paraang malayong higit pa sa anumang maaaring inasahan ng mga propeta ng Lumang Tipan.

Ikaapat: Ang pagbibigay ng Kautusan. Nakita na natin na ang Kautusan ay ibinigay sa Israel. Sa Israel ito nakatuon. Hindi ito kailanman ibinigay sa mga Hentil bilang mga Hentil, bagaman ang lahat ng tao ay nagkakaroon ng pananagutan kaugnay ng mga itinatakda nito kapag ito ay ipinaalam sa kanila.

Ikalima: Ang paglilingkod sa mga seremonya. Nagtakda ang Diyos ng paglilingkod sa mga seremonya na may kamanghamanghang kahulugan at kahanga-hangang kagandahan kaugnay ng tabernakulo at ng templo noong unang panahon, pero walang anumang pahiwatig ng anumang uri ng gawaing seremonyal para sa Iglesya ng Diyos bilang iglesya. Ang totoo, binabalaan pa tayo laban sa mga ito sa mga salitang hindi mapagkakamalan sa Colosas 2.

Ikaanim: Ang mga pangako. Ang tinutukoy, siyempre, ay ang maraming pangako ng makalupang pagpapala sa ilalim ng paghahari ng Mesiyas sa panahon ng kaharian.

Ikapito: Ang mga magulang, sina Abraham, Isaac at Jacob, ang mga patriyarka, sila ay nauukol sa makalupang bayan. Ang makalangit na bayan ay walang listahan ng angkan na masasangguni; lubos silang hiwalay sa makalupang lahi. Ang Iglesya ay pinili kay Cristo bago pa itinatag ang sanlibutan. Pero sa Israel ay nakikita natin ang mga inapo ng mga magulang, bagaman, gaya ng ipinapakita sa pagpapatuloy ng kabanata, hindi lahat ng mula sa Israel ayon sa laman ay ibinibilang na Israel.

Mula sa bayang ito nagmula si Cristo, ipinanganak ng isang birhen—isang tunay na tao sa isang tunay na katawang may laman at dugo, na may espiritu at kaluluwang may pag-iisip; gayunman, ayon sa hiwaga ng Kanyang persona, Diyos na nasa lahat, pinagpala magpakailanman.

Para sa tapat na Judio na umasa sa mga pangako ng Diyos sa Israel, magmumukhang sa malaking bahagi ay hindi natupad ang mga pangakong ito; kung hindi, bakit isasantabi ang Israel bilang bansa at ang mga Hentil ang malalagay sa lugar ng pagpapala? Pero ipinapakita ngayon ng apostol na laging

kumilos ang Diyos ayon sa prinsipyo ng biyayang may kapangyarihan. Ang lahat ng natatanging pribilehiyong tinamasa ng Israel ay dapat iugnay sa prinsipyong ito. Kinuha sila ng Diyos mula sa gitna ng mga bansa bilang bayang hinirang, at ibinukod sila para sa Kanyang sarili. Pero lagi Niyang nasa isip ang isang bayang *ipinanganak na muli* bilang bayan ng pangako. Hindi lahat ng ipinanganak sa dugo ng Israel ay kabilang sa Israel, ayon sa pagkilala ng Diyos. At hindi rin sila awtomatikong mga anak ng pangako dahil lang sila ay likas na binhi ni Abraham. Sa biyayang pumipili ay sinabi ng Diyos kay Abraham, “Kay Isaac tatawagin ang iyong binhi.” Pinili Niyang lampasan si Ismael, ang taong ipinanganak ayon sa laman, at kunin si Isaac, na ang kapanganakan ay himala. Sa pamamagitan nito ay inilalarawan Niya ang prinsipyo na “ang mga anak ng laman, sila ay hindi mga anak ng Diyos. Ang mga anak ng pangako ang ibinibilang na binhi.” Napakalakas na dagok ito sa mga pag-aangkin ng mga taong napakaingay na nagmamalaki sa ating panahon tungkol sa tinatawag nilang *pagiging Ama ng Diyos sa lahat ng tao at pagiging magkakapatid ng lahat ng tao*. Malinaw na sinasabi sa atin na ang mga anak ng laman ay *hindi* mga anak ng Diyos. At sa pahayag na ito ay idinidiin ang mismong katotohanang ipinahayag ng ating Panginoon kay Nicodemo, “Malibang ang tao ay ipanganak na muli, hindi niya makikita ang kaharian ng Diyos.”

Si Isaac ang anak ng pangako. Sinabi ng Diyos, “Sa panahong ito ay darating Ako, at si Sara ay magkakaroon ng anak na lalaki.” Sa likas na paraan, imposibleng matupad ang pangako, pero kumilos ang Diyos sa kapangyarihan ng pagkabuhay na muli, binuhay ang mga katawang patay na ng mga magulang ni Isaac, at nagkatotoo ang salita.

Kasunod nito, sa kaso ng mga anak nina Isaac at Rebeca, nakikita nating muli ang parehong prinsipyo ng biyang pumipili. Sinasabi sa atin na:

“(Sapagkat hindi pa ipinanganak ang mga bata, at wala pang nagagawang mabuti o masama, upang manatili ang layunin ng Diyos ayon sa pagpili, hindi dahil sa mga gawa, kundi dahil sa Kanya na tumatawag;) Sinabi sa kanya, Ang nakatatanda ay maglilingkod sa nakababata. Gaya ng nasusulat, Inibig Ko si Jacob, ngunit kinapootan Ko si Esau” (tt. 11-13).

Napakaraming walang saysay na pagtatalo ang sumiklab tungkol sa mga talatang ito! Pero napakalinaw at napakasimple nila kapag tiningnan sa liwanag ng pakikitungo ng Diyos ayon sa mga kapanahunan. Walang usapin dito ng pagtatalaga sa Langit o pagtatakwil sa Impiyerno; ang totoo, ang mga walang hanggang usapin ay hindi talaga pumapasok sa buong kabanatang ito, bagaman siyempre natural na sumusunod ang mga iyon bilang bunga ng paggamit o pag-abuso sa mga pribilehiyong bigay ng Diyos. Pero hindi sinasabi sa atin dito, ni saanman, na bago pa ipanganak ang mga bata ay layunin na ng Diyos na ipadala ang isa sa Langit at ang isa sa Impiyerno; na iligtas ang isa sa biyaya, sa kabila ng lahat ng kanyang masasamang gawa, at hatulan ang isa sa kapahamakan, sa kabila ng lahat ng kanyang pananabik sa isang bagay na mas mataas at mas marangal kaysa sa natagpuan na niya. Ang talatang ito ay lubos na tungkol sa pribilehiyo dito sa lupa. Layunin ng Diyos na si Jacob ang maging ama ng bansang Israel, at sa *pamamagitan* niya ay darating sa sanlibutan ang ipinangakong Binhi, ang ating Panginoong Jesu-Cristo.

Itinakda rin Niya nang una pa na si Esau ay magiging tao ng ilang—ang ama ng isang bansa ng mga lagalag, gaya ng laging naging kalagayan ng mga Edomita. Ito ang saklaw ng utos bago pa sila ipinanganak: “Ang nakatatanda ay maglilingkod sa nakababata.” At pansinin na hindi bago ipanganak ang mga bata, at bago sila nakagawa ng mabuti o masama, sinabi ng Diyos, “Inibig Ko si Jacob, ngunit kinapootan Ko si Esau.” Ang mga salitang ito ay sinipi mula sa pinakahuling aklat ng Lumang Tipan. Matatagpuan natin ang mga ito sa Malakias 1:2, 3. Babasahin ko ang mga ito:

“Inibig Ko kayo, sabi ng Panginoon, gayunma’y sinasabi ninyo, Sa paano Mo kami inibig? Hindi ba kapatid ni Jacob si Esau? sabi ng Panginoon: gayunma’y inibig Ko si Jacob, at kinapootan Ko si Esau, at ginawa Kong sira ang kanyang mga bundok at ang kanyang mana ay ibinigay Ko sa mga asong-gubat sa ilang.”

Pansinin kung ano ang pinag-uusapan:—Nakikiusap ang Diyos sa mga anak ni Jacob na paglingkuran at sundin Siya, sa batayang dalawang ulit Siyang may karapatan sa kanilang pagsunod: una, dahil Siya ang kanilang Manlilikha; ikalawa, dahil sa mga pribilehiyo, ang mga makalupang pagpapalang ibinigay Niya sa kanila. Kung paghahambingin, inibig Niya si Jacob, at kinapootan si Esau. Ibig sabihin, binigyan Niya si Jacob ng magandang lupang tinubuan, sagana sa tubig, mabunga, kaaya-aya ang kinalalagyan; binigyan din Niya sila ng banal na Kautusan, mga pastor, mga haring pastol na gagabay sa kanila, mga propetang magtuturo sa kanila, isang sistema ng mga seremonyang puno at makahulugan na mag-aakay sa kanilang mga puso sa pagsamba at papuri. Ang lahat ng ito ay

ipinagkait sa Edom. Sila ay mga anak ng disyerto. Wala tayong nababasa na may propetang ipinadala sa kanila kailanman, bagaman hindi sila iniwang walang anumang kaalaman tungkol sa Diyos. Tumanggap si Esau ng turo mula sa bibig ng kanyang mga magulang, pero dahil sa isang subo ng tinapay ay ipinagbili niya ang kanyang karapatan bilang panganay. At ang kanyang mga inapo ay laging nakilala sa parehong mapagsarili at walang batas na espiritu. Ayon sa mga kapanahunan ng pakikitungo ng Diyos, si Jacob ay inibig, si Esau ay kinapootan. Walang pagtukoy dito sa indibidwal bilang indibidwal. “Gayon na lamang ang pag-ibig ng Diyos sa sanlibutan,” kaya bawat anak ni Jacob o ni Esau ay maaaring maligtas kung gugustuhin niya. Pero walang makapagtatatawa sa katotohanan na si Jacob at ang kanyang mga inapo ay nagtamasa ng mga makalupang pribilehiyo, at espirituwal din, na hindi kailanman nakilala ni Esau at ng kanyang mga anak. Hindi ba matuwid ang Diyos sa ganitong pagtatangi sa pagitan ng mga bansa? Hindi ba Siya matuwid, halimbawa, ngayon, sa pagbibigay sa mga bayan ng hilagang Europa at ng Amerika ng mga pribilehiyong hindi kailanman nakilala ng mga naninirahan sa gitnang Africa at sa kaloob-looban ng Timog Amerika? Hinding-hindi. Siya ay may ganap na kapangyarihan. Ipinamamahagi Niya ang mga bansa ng tao sa lupa ayon sa inaakala Niyang mabuti, at kahit kumuha Siya ng isang bansa sa natatanging biyaya at lampasan ang iba, hindi nito hinahadlangan kahit kaunti ang sinumang indibidwal sa alinmang bansa na bumaling sa Diyos sa pagsisisi, at kung ang sinumang tao saanman sa silong ng araw, sa anumang kalagayan, ay tumingala sa Diyos, gaano man kalalim ang kanilang kamangmangan, ipinapahayag ang kanilang kasalanan at sumisigaw ng awa, nasusulat, “Ang sinumang tumawag sa pangalan ng Panginoon ay maliligtas.”

Sinisipi ni Pablo ang salita ng Diyos kay Moises: “Kaaawaan Ko ang Aking *ibig* kaawaan, at mahahabag Ako sa Aking *ibig* kahabagan.”

Pansinin, hindi ninyo makikita ang kabaligtaran nito. Hindi Niya sinasabi, “Hahatulan Ko ang Aking *ibig* hatulan, o itatakwil Ko sa walang hanggang kapahamakan ang Aking *ibig* itakwil.” Walang ganoong kaisipan sa isip ng Diyos, na “hindi naghahangad ng kamatayan ng makasalanan, kundi na ang lahat ay bumaling sa Kanya at mabuhay.” Kailan sinabi ang mga salitang ito kay Moises? Bumalik kayo sa Exodo 33:19. Basahin ang buong talata, at pansinin ang pagkakataon nang gamitin ng Diyos ang mga ito. Naiwala na ng Israel ang lahat ng karapatan sa pagpapala batay sa Kautusan; gumawa sila ng gintong guya at yumukod sa harap nito, habang si Moises ay nasa bundok pa at tinatanggap ang mga tapyas ng tipan. Kaya nilabag na nila ang unang dalawang utos bago pa ang mga ito ay naipasok sa kampo, matapos nilang ipahayag ilang araw lamang bago iyon, “Ang lahat ng sinabi ng Panginoon ay aming gagawin, at kami ay susunod.” *Dahil* dito, malapit nang burahin sila ng Diyos sa ibabaw ng lupa, pero si Moises, ang tagapamagitan, ay nakiusap para sa kanila sa Kanyang harapan. Nag-alok pa siya, gaya ng nakita natin, na mamatay kapalit nila, kung iyon ay makapagpapalayo sa mabangis na galit ng Panginoon. Pero pansinin ngayon ang mga kababalaghan ng biyayang may kapangyarihan: nagkanlong ang Diyos sa Kanyang likas na karapatang ipagpaliban ang paghatol, kung iyon ang Kanyang kaluguran. Kaya sinabi Niya, “Magiging mapagbiyaya Ako sa Aking *ibig* pagbiyayaan, at magpapakita Ako ng awa sa Aking *ibig* kaawaan.” Iniligtas Niya ang bayan, at sa gayon ay ginawa silang kahanga-hangang saksi ng Kanyang biyaya. Kung wala ang biyayang ito na may kapangyarihan, walang sinumang

maliligtas kailanman, dahil *lahat* ng tao ay nawalan na ng karapatan sa buhay dahil sa kasalanan. Ang Israel, bilang bansa, ay may utang ng *lahat* ng kanilang pagpapala sa awa at habag ng Diyos, gayong ayon sa katuwiran ay dapat sana silang inalis na sa lupain ng mga buhay. Kung ngayon ay kaluguran ng Diyos na kunin ang mga Hentil at kaawaan sila, anong batayan ang mayroon ang Israel para magreklamo?

Kaya nga, sabi ng apostol, “Hindi ito nakasalalay sa may ibig, ni sa tumatakbo, kundi sa Diyos na nagpapakita ng awa.” Hindi niya isinasantabi ang kalooban ng tao; hindi niya sinasabing walang pananagutan ang tao na tumakbo sa daan ng katuwiran; pero ang *ipinapahayag* niya ay na, kung wala ang awa ng Diyos na may kapangyarihan, walang taong kailanman ay magnanais na maligtas o tatakbo sa daan ng Kanyang mga utos.

Sumunod na bumaling siya sa pagsasalita tungkol kay Faraon, sapagkat malinaw na hindi lohikal na matanggap ang katotohanang naipakita na nang hindi kinikilala ang katotohanan na *talagang* may mga ibinibigay ang Diyos sa kapahamakan at hinahayaang mapahamak sa kanilang mga kasalanan. Si Faraon ay isang Hentil, ang umaapi sa Israel. Sa kanya ay isinugo ng Diyos ang Kanyang mga lingkod at hiniling ang kanyang pagpapasakop. Sa kanyang kapalaluan at kayabangan, sa kanyang kawalang-hiya at kasamaan, sumigaw siya, “Sino ang Panginoon, upang sundin ko Siya?” Nangahas siyang hamunin ang Makapangyarihan sa *lahat*, at nagpakababa ang Diyos na tanggapin ang hamon. Sinabi Niya:

“Dahil sa mismong layuning ito ay itinaas kita, upang ipakita Ko sa iyo ang Aking kapangyarihan, at upang ang

Aking pangalan ay maipahayag sa buong lupa.”

Hindi isang walang magawang sanggol ang tinutukoy Niya rito. Walang kinalaman ang mga salita sa kapanganakan ni Faraon; ang tanging tinutukoy ng mga ito ay ang kilalang katayuang ibinigay sa kanya ng Diyos, upang siya ay maging aral sa lahat ng susunod na salinlahi tungkol sa kahangalan ng pakikipaglaban sa Diyos. Dati ay sinasabi ng mga Griyego, “Ang sinumang ibig wasakin ng mga diyos, ay una nilang binabaliw.” Ito ay isang prinsipyong malinaw na nakikita kahit ng mga pagano. Nakikita pa rin natin ang parehong prinsipyo: isang Alexander, isang Caesar, isang Napoleon, isang Kaiser, na pinayagang umakyat halos sa pinakatuktok ng ambisyon ng tao, para lamang sa huli ay mapahiyang ihagis sa kailaliman ng sumpa at pagkasuklam.

Kaya ipinapakita ng Diyos na kinaaawaan Niya ang Kanyang ibig kaawaan, at ang Kanyang ibig ay Kanyang pinatitigas. Siya ang Tagapamahala ng moralidad ng buong sansinukob at ginagawa Niya ang lahat ng bagay ayon sa payo ng Kanyang sariling kalooban. “Walang makapipigil sa Kanyang kamay, ni makapagsasabi sa Diyos, Ano ang ginagawa Mo?” Kung ang mga tao ay mangangahas na walang-pakundangang sumugod sa makakapal na kalasag ng Makapangyarihan sa lahat, tiyak na mararanasan nila ang Kanyang matuwid na poot.

Mula sa talata 19 hanggang sa katapusan ng kabanata, sinasagot ng apostol ang pagtutol ng taong naniniwala sa kapalaran, ang taong nagsasabi, “Sige, kung tatanggapin ko ang lahat ng sinabi mo, ang mga utos ng Diyos ay hindi malalabanan at ako mismo ay parang makina lamang, pinagagalaw ayon sa Kanyang kalooban, lubos na walang

pananagutan. Bakit pa Siya naninisi? Anong batayan ang maaaring magkaroon para hatulan ang isang nilalang na hindi kailanman makapagnanais ni makatatakbo maliban kung paano siya inuutusan ng Diyos mismo? Imposibleng labanan ang Kanyang kalooban. Kung gayon, saan papasok ang pananagutang moral?”

Ang ganitong mga pagtutol sa doktrina ng ganap na kapangyarihan ng Diyos ay ibinangon na mula pa noong pinakaunang panahon. Pero yamang nakita na natin na ang nasa isip lamang ng apostol ay ang pribilehiyo dito sa lupa, bumabagsak ang mga pagtutol na iyon. Ang Judiong may pribilehiyo ay maaaring lubos na hindi magpahalaga sa mga pagpapalang ibinuhos sa kanya, kaya mapapasailalim siya sa hatol ng Diyos; samantalang ang mangmang na barbaro, na pinagkaitan ng lahat ng pagpapala ng sibilisasyon at kaliwanagan, ay maaari pa ring magkaroon ng budhing nababagabag na mag-aakay sa kanya sa harapan ng Diyos. Anuman ang mangyari, sukdulang ng kawalang-galang sa Diyos na ang mahinang tao ay umupo para hatulan ang Diyos. Para itong sisidlang hinuhubog sa gulong na babaling sa magpapalayok at galit na magtatanong, “Bakit mo ako ginawang ganito?” Malinaw na ang may talinong humubog ng mga sisidlan mula sa luwad ay may karapatang gawin ang mga ito sa anumang hugis o laki o para sa anumang gamit na inaakala niyang pinakamabuti. Mula sa iisang limpak ng luwad ay maaari siyang gumawa ng isang sisidlan para sa karangalan, na itatanghal sa estante para hangaan ng maraming tao, at ng isa para sa kawalang-karangalan, para gamitin sa hugasan ng pinggan, na lubos na walang ganda o pang-akit. Kung ang Diyos, ang dakilang Manghuhubog ng lahat, na nagnanais na ipakita ang Kanyang galit at ang Kanyang kapangyarihan, ay

nagtitiis nang may malaking pagpapahinuhod sa mga sisidlang nagpapababa ng Kanyang poot dahil, palibhasa'y may kalooban sila na wala sa gawa ng magpapalayok, sinasadya nilang ihanda ang kanilang sarili sa kapahamakan, may karapatan ba ang sinuman na manisi kung ipinapakita Niya ang kayamanan ng Kanyang luwalhati sa Kanyang pakikitungo sa ibang mga sisidlan ng awa na nasa isip na Niya para sa luwalhati ng Kanyang Anak mula pa sa walang hanggan? At ang mga sisidlang iyon ng awa ay ang mga tinawag ng Diyos, Judio man sa kapanganakan o mga Hentil din. Sunud-sunod na talata mula sa Lumang Tipan ang ginamit upang ipakita na hindi ito bago sa mga paraan ng Diyos sa tao, at nakita na ng mga propeta nang una pa ang mismong ganitong pagsasantabi sa Israel at pagkuha sa mga Hentil na nangyari na. Nagpatotoo si Hosea na sinabi ng Diyos, "Tatawagin Kong Aking bayan ang hindi Ko bayan, at minamahal ang hindi minamahal. At mangyayari na sa lugar kung saan sinabi sa kanila, 'Kayo ay hindi Aking bayan', sila ay tatawaging mga anak ng buhay na Diyos." Naiwala ng Israel ang lahat ng karapatang tawaging Kanyang bayan. Sa kasalukuyang dispensasyon, kung kailan ang biyaya ay lumalabas sa mga Hentil, sila ay isasantabi bilang bansa, at sa bandang huli ang parehong biyayang ipinapakita ngayon sa mga bansa ay muling ihahayag sa kanila, at muli silang tatawaging mga anak ng buhay na Diyos. Nanghula si Isaias na bagaman ang bilang ng mga anak ng Israel ay maging gaya ng buhangin sa dagat, sa napakaraming iyon ay isang nalabi lamang ang maliligtas, at iyon ay sa araw ng poot ng Panginoon, kung kailan isasagawa Niya ang Kanyang paghatol sa lupa. Nakita ng propeta ring iyon ang kasalanan ng bayan na kagaya ng kasalanan ng mga lungsod sa kapatagan, at sumigaw siya, "Kung hindi nag-iwan sa atin ang Panginoon ng mga

hukbo ng isang binhi, naging gaya sana tayo ng Sodoma, at naging katulad ng Gomorra.”

Kung gayon, ano ang konklusyon? Simple lamang: ang mga di-matuwid na Hentil, sa pamamagitan ng biyaya, ay nakamit ang katuwirang mula sa pananampalataya. Hindi nila hinabol ang katuwiran, pero ang Diyos sa katuwiran ang humabol sa kanila at ipinaalam ang Kanyang Ebanghelyo, upang sila ay manampalataya at maligtas. Ang Israel naman, na binigyan Niya ng isang kautusan ng katuwiran, ay higit pang may sala kaysa sa mga Hentil, sapagkat tumanggi silang sundin ito kaya hindi nila nakamit ang katuwirang itinuro sana sa kanila ng Kautusan.

Bakit hindi nila ito nakamit? Dahil hindi nila naunawaan na ito ay makakamit lamang sa pananampalataya, at walang taong, sa sarili niyang kapangyarihan, ay makatutupad kailanman sa banal at sakdal na Kautusang iyon. Nang isugo ng Diyos ang Kanyang Anak sa sanlibutan, na Siyang kabuuan ng lahat ng kasakdalan, na sa Kanya ay sakdal na natupad ang Kautusan, hindi nila Siya nakilala, kundi natisod sila sa batong katitisuran ng isang mapagpakumbabang Cristo gayong ang inaasahan nila ay isang Haring nagtatagumpay. Hindi nila nadama ang kanilang pangangailangan sa isang makagagawa ng katuwiran para sa kanila, dahil kulang sila sa pananampalataya. Kaya tinupad nila ang Kasulatan sa paghatol sa Kanya. Pero gayunman, saanman Siya tanggapin ng bawat isa sa pananampalataya, inililigtas Niya ang kaluluwang nagtitiwala sa Kanya, bagaman ang bansa ay natisod at nabuwal. Gaya ng nasusulat, “Narito, naglalagay Ako sa Sion ng isang batong katitisuran, at isang batong ikabubuwal, at ang sinumang sumasampalataya sa Kanya ay hindi mapapahiya.” Nang

dumating Siya sa biyaya sa unang pagkakataon, tinanggihan Siya ng Israel. Pero “ang batong itinakwil ng mga tagapagtayo ay ginawang Pangulo sa panulukan.” Kapag dumating Siyang muli, Siya ay magiging gaya ng batong babagsak sa paghatol sa mga Hentil, samantalang ang Israel na noon ay nagsisi na at ipinanganak na muli ay makikita sa Kanya ang pangulong batong panulukan.

Aral 8: Ang Kasalukuyang Pakikitungo ng Diyos sa Israel sa Pagdidisiplina

Kabanata 10

Gaya ng nakita na natin, buong husay na ipinagtanggol ng apostol ang katuwiran ng Diyos sa pagsasantabi Niya sa Israel bilang isang bansa dahil sa kawalan nila ng pananampalataya, at sa pagtanggap Niya sa mga Hentil sa kasalukuyang dispensasyon ng biyaya. Ngayon naman ay ipinapakita niya na ang paglihis na ito ng bansa bilang bansa ay hindi nangangahulugang itinatakwil na ang bawat Israelita. Ang bansa bilang bansa ay hindi na itinuturing na nasa ugnayan ng tipan sa Diyos, at hindi ito mangyayari hangga't hindi sila napapasailalim sa bagong tipan sa pasimula ng milenyo, kapag "ang isang bansa ay ipanganganak sa isang araw," ngunit ang mga pangako ring iyon ay para sa sinumang kabilang sa sambahayan ni Israel, gaya rin ng para sa sinumang Hentil.

Sa unang tatlong talata ay ibinubuhos ng apostol ang matinding pananabik at panalangin niya para sa kanyang mga kababayan. Nananabik siya at nananalangin na sila'y maligtas, sapagkat bagaman sila'y binhi ni Abraham ayon sa laman, sila'y "mga nawawalang tupa," at kailangan din silang hanapin at matagpuan ng Mabuting Pastol, gaya rin ng "ibang mga tupa" na mula sa mga Hentil. Ngunit ito ang nakakaawa: bagaman sila'y ligaw, hindi nila nakikita ang tunay nilang kalagayan. Puno sila ng maling sigasig para sa Diyos, at mahigpit silang kumakapit sa panlabas na anyo ng Judaismo bilang sistemang itinatag ng Diyos. Taimtim nilang sinisikap na paglingkurang ang Diyos ng kanilang mga ninuno, ngunit hindi ayon sa kaalaman; ibig sabihin, tinanggihan nila ang mas ganap na

pagpapahayag na ibinigay Niya tungkol sa Kanyang sarili, sa Kanyang isip, at sa Kanyang kalooban sa pamamagitan ni Cristo Jesus. "Sapagkat hindi nila nalalaman ang katuwiran ng Diyos, at pinagsisikapan nilang itatag ang sarili nilang katuwiran, kaya hindi sila napasakop sa katuwiran ng Diyos."

Ang salitang "katuwiran ng Diyos" dito ay ginagamit nang medyo iba sa karaniwang pagkakagamit ng pariralang "ang katuwiran ng Diyos." Nakita na natin noong una na ang katuwiran ng Diyos ay ginagamit sa dalawang paraan. Una, ito ang pagiging tapat ng Diyos sa Kanyang sarili, gaya ng sabi ng isang manunulat, kaya ito ang naging matibay na angkla ng kaluluwa, sapagkat sa Ebanghelyo ay ipinakita ng Diyos kung paano Siya nananatiling matuwid at kasabay nito'y Siya ang nag-aaring-ganap sa mga nananampalataya kay Cristo; naayos na ang usapin ng kasalanan sa matuwid na paraan, gaya ng hinihingi ng likas na katangian ng Diyos, bago Niya mapakitunguhan sa biyaya ang mga taong may sala. Ang ikalawang kahulugan ay ang pagbibilang o pagtutuos. Ibinibilang ng Diyos na matuwid ang lahat ng sumasampalataya. Kaya si Cristo, si Cristo mismo, ang katuwiran ng mananampalataya. Sa ganitong paraan tayo ay ginawa, o itinalaga, na katuwiran ng Diyos sa Kanya, gaya ng nasusulat sa aklat ni propeta Jeremias:

"Ito ang pangalan na itatawag sa Kanya, Ang Panginoon ay ating Katuwiran" (Jehovah Tsid-kenu).

Ngunit sa tatlong talatang ito, kung saan sinasabi ng apostol, "Hindi nila nalalaman ang katuwiran ng Diyos," malinaw na ang ibig lang niyang sabihin ay hindi nila alam kung gaano talaga katuwid ang Diyos; kaya pinagsisikapan nilang magtatag ng sarili nilang katuwiran. Walang taong mag-iisip na gawin ito

kung makikita niya kahit sandali lang kung gaano kataas at kadakila ang katuwiran ng Diyos. Kapag nakita niyang talagang imposibleng makagawa siya ng katuwiran sa pamamagitan ng mga gawa na karapat-dapat sa isang Diyos na walang hanggan ang katuwiran, mapapaurong ang kaluluwa at aaminin niyang wala siyang magagawa. Kapag umabot na ang tao sa ganitong punto, saka siya handang pasakop sa katuwiran ng Diyos na ipinahayag sa Ebanghelyo. Kapag natutunan kong talagang wala akong katuwiran sa sarili ko, ibig sabihin, walang katuwirang karapat-dapat sa isang matuwid na Diyos, masaya kong tatanggapin ang katuwirang ipinahahayag Niya mismo sa Ebanghelyo, at ibinibihis Niya sa akin kapag nagtiwala ako kay Cristo. "Sapagkat si Cristo ang wakas (ibig sabihin, ang layunin o kaganapan) ng Kautusan sa ikatutuwid ng bawat sumasampalataya." Ang Kautusan ay humingi ng katuwirang hindi ko maibigay. Tinupad ni Cristo ang bawat hinihingi ng banal na Kautusang iyon; namatay Siya sa ilalim ng parusa nito; muli Siyang nabuhay mula sa mga patay; Siya mismo ang katuwirang kailangan ng lahat.

Sa mga sumunod na talata ay pinaghahambing ng apostol ang katuwirang ayon sa *Kautusan*, o "katuwirang mula sa mga gawa," at ang "katuwirang nasa *pananampalataya*." Sumipi siya kay Moises, na naglarawan sa katuwirang ayon sa Kautusan sa mabigat na pananalitang ito: "Ang taong gumagawa ng mga bagay na ito ay mabubuhay sa pamamagitan ng mga ito" (Tingnan ang Levitico 18:5). Ito ang pinakaubod ng Kautusan: "Gawin mo at mabubuhay ka." Ngunit wala pang taong *nakagawa* ng anumang magbibigay sa kanya ng karapatan sa buhay, sapagkat "kung tuparin ng isang tao ang buong Kautusan ngunit magkasala sa isang bagay, siya'y nagkasala sa lahat"; ibig sabihin, lumabag siya sa Kautusan. Hindi naman

kailangang nilabag niya ang bawat utos. Ngunit ang magnanakaw ay tunay ring lumabag sa Kautusan gaya ng mamamatay-tao. At kapag nalabag na ang Kautusan, kahit minsan lang, nawala na ang karapatan ng tao sa buhay sa ilalim nito.

Ngayon, ang katuwirang mula sa pananampalataya ay nakasalalay sa patotoong ibinigay ng Diyos. Muling sumipi ang apostol kay Moises, na sa Deuteronomio 12:13, 14 ay idiniin sa bayan na ang Diyos ay nagbigay ng patotoo na dapat paniwalaan ng tao. Ang patotoong iyon, siyempre, ay ang pagpapahayag mula sa Sinai. Ngunit kinuha ng apostol ang mga salita ni Moises, at sa kahanga-hangang paraan, sa patnubay ng Espiritu, ay inilapat niya ang mga ito kay Cristo. "Huwag mong sabihin sa iyong puso, Sino ang aakyat sa langit? (alalaong baga'y upang ibaba si Cristo mula sa itaas:) O, Sino ang bababa sa kalaliman? (alalaong baga'y upang iakyat muli si Cristo mula sa mga patay.)" Bumaba na si Cristo. Namatay na Siya. Binuhay na Siya ng Diyos mula sa mga patay. At dito nakasalalay ang buong patotoo ng Ebanghelyo.

Kaya nagpatuloy siya: "Malapit sa iyo ang salita, nasa iyong bibig, at nasa iyong puso: samakatuwid ay ang salita ng pananampalataya na aming ipinangangaral." Naipangaral na ang Ebanghelyo; narinig na nila ito; kilala na nila ang sinasabi nito. Ang tanong ay: Pinaniniwalaan ba nila ito at ipinahahayag ba nilang Panginoon nila ang Cristong ipinangangaral nito? Sapagkat sa mga talata 9 at 10 ay binuod niya ang buong usapin sa mga salitang ginamit ng Diyos sa loob ng maraming siglo upang bigyan ng katiyakan ang libu-libong mahahalagang kaluluwa: "Kung ipahahayag mo ng iyong bibig ang Panginoong Jesus" (o sa literal, si Jesus bilang Panginoon), "at

sasampalataya ka sa iyong puso na Siya'y binuhay ng Diyos mula sa mga patay, ikaw ay maliligtas. Sapagkat sa puso ang tao ay sumasampalataya sa ikatutuwid; at sa bibig ay nagpapahayag sa ikaliligtas." Ang puso ay isa lamang ibang tawag sa tunay na pagkatao. Hindi sinisikap ng apostol na gumawa ng maselang pagkakaiba, gaya ng ginagawa ng ilang mangangaral, sa pagitan ng pananampalataya sa isip at pananampalataya sa puso. Hindi niya tayo pinaaabala sa uri ng pananampalataya; ang pinagtutuunan *talaga* niya ay ang *pinananaligan* ng pananampalataya. Pinaniniwalaan natin ang mensaheng ibinigay ng Diyos tungkol kay Cristo. Kung tayo'y talagang sumasampalataya, sumasampalataya tayo sa puso. Kung hindi, hindi talaga tayo nagtitiwala. "Sa puso" sumasampalataya ang tao. Ang pagpapahayag dito, siyempre, ay hindi laging katulad ng sinabi ng ating Panginoon, "Ang sinumang magpahayag sa Akin sa harap ng mga tao, siya'y ipahahayag Ko rin sa harap ng Aking Ama na nasa langit." Ito ay higit na pagpapahayag ng kaluluwa sa Diyos mismo na tinatanggap niya si Jesus bilang Panginoon.

Pagkatapos ay sumipi siya ng isa pang talata mula sa Lumang Tipan, sa aklat ni propeta Isaias (kab. 28:16), na nagsasabing "Ang sinumang sumasampalataya sa Kanya ay hindi mapapahiya." Sa ganitong paraan ay pinatunayan niya na ang pagiging bukas sa lahat ng pananampalataya sa Ebanghelyo ngayon ay hindi sumasalungat sa ipinahayag na salita ng Diyos na ibinigay sa mga Judio noong una. Ang "sinuman" ay sumasaklaw sa buong sanlibutan. Napatunayan na niya sa Kabanata 3 na walang pagkakaiba ang Judio at ang Hentil pagdating sa kasalanan. Ngayon naman ay ibinibigay niya ang kabilang panig ng aral na "walang pagkakaiba." "Iisa ang Panginoon ng lahat, na mayaman sa lahat ng tumatawag sa

Kanya, sapagkat ang sinumang tumawag sa pangalan ng Panginoon ay maliligtas." Ang *tumawag* sa pangalan ng Panginoon, siyempre, ay ang pagtawag sa Kanyang pangalan nang may pananampalataya. Ang Kanyang pangalan ay nagsasabi kung sino Siya. Ang tumatawag sa pangalan ng Panginoon ay nagtitiwala sa Kanya, gaya ng nasusulat, "Ang pangalan ng Panginoon ay isang matibay na moog; tumatakbo roon ang matuwid at siya'y ligtas."

Nasanay ang Judio na isiping siya ang pinili ng Panginoon, at siya ang pinagkatiwalaan ng patotoo tungkol sa iisang tunay at buhay na Diyos. Kaya natural lang na magtanong ang tumututol, at si Pablo mismo ang naglagay ng mga salita sa bibig niya: "Paano nga silang tatawag sa Kanya na hindi nila sinasampalatayanan?" Sinundan niya ito ng isa pang tanong: "At paano silang sasampalataya sa Kanya na hindi nila narinig?" At ng ikatlo pa: "Paano silang makaririnig kung walang mangangaral?" At hindi pa rito natatapos ang mga pagtutol, sapagkat sinabi pa niya: "At paano silang mangangaral, malibang sila'y suguin? Gaya ng nasusulat, Napakaganda ng mga paa ng mga nangangaral ng Ebanghelyo ng kapayapaan, at nagdadala ng mabuting balita ng mabubuting bagay!" Sumampalataya ang Judio sa Diyos; narinig niya ang tungkol sa Kanya; may mga mangangaral na nagpahayag sa kanya ng mensahe, at ang mga mangangaral na ito ay sinugo ng Diyos. Ngunit sino ang nagbigay ng karapatan sa sinuman na lumampas sa hangganan ng mga Judio at dalhin ang Ebanghelyo ng kapayapaan sa mga Hentil?

Bilang sagot sa tumututol, ipinaalala sa kanya ni Pablo na ang Israel, na nasa kanila ang lahat ng pribilehiyong ito, ay hindi tumugon gaya ng inaasahan; hindi lahat ay sumunod sa

Ebanghelyo. At ito man ay nakita na ng mga propeta ng Lumang Tipan. Malungkot na nagtanong si Isaias, "Panginoon, sino ang sumampalataya sa aming balita?" na nagpapakitang marami sa mga makaririnig ay tatangging tanggapin ang mensaheng ito. Ngunit sasagot ang tumututol, "Inaamin mo, Pablo, na ang pananampalataya ay nanggagaling sa pakikinig, at ang pakikinig ay sa pamamagitan ng Salita, o ng balita ng Diyos." "Oo," sagot niya, "ngunit hindi ba nila narinig? May bayan bang lubos na nasa kadiliman at kamangmangan na hindi man lang inabot ng salita ng Diyos sa anumang anyo, kaya sila'y may pananagutan?" Pinatotohanan ng Awit 19 na ang tinig ng Diyos ay maririnig sa Kanyang nilikha: ang araw, ang buwan, ang mga bituin, ang lahat ng kababalaghan ng kahanga-hangang sansinukob na ito, ay nagpapatotoo na may tunay at *personal* na Manlilikha. Kaya sinabi ng Mang-aawit, "Ang kanilang tinig ay lumaganap sa buong lupa, at ang kanilang mga salita hanggang sa dulo ng sanlibutan."

Kung gayon, hindi bagong bagay na nagsasalita ang Diyos sa mga Hentil. Ang tanging bago ay mas buo at mas malinaw ang pagsasalita Niya ngayon kaysa dati. Ipinahahayag Niya ngayon sa paraang hindi mapagkakamalan ang alok ng kaligtasan sa lahat ng nagtitiwala sa Kanyang salita. At hindi ba alam ng Israel na tatanggapin ng Diyos ang mga tao ng mga bansa? *Dapat* sana'y alam nila, sapagkat si Moises mismo ang nagsabi: "Kayo'y aking pupukawin sa paninibugho sa pamamagitan ng mga hindi bayan, at sa pamamagitan ng isang mangmang na bansa ay gagalitin ko kayo." At si Isaias, nang buong tapang at walang pag-aatubili, ay nagsabi: "Ako'y nasumpungan ng mga hindi naghahanap sa Akin; Ako'y nahayag sa mga hindi nagtatanong tungkol sa Akin." Tiyak na ang ganitong mga salita ay para lamang sa mga pagano sa sanlibutan ng mga Hentil. At

tungkol naman sa Israel, sa kabila ng lahat ng kanilang pribilehiyo, ito ang sinabi ng Diyos: "Buong araw ay iniunat Ko ang Aking mga kamay sa isang bayang suwail at sumasalansang." Itinutuloy ang paksang ito sa mga unang talata ng susunod na kabanata, kung saan, gaya ng makikita natin, ipinapakita ng apostol kung paano tinitipon ng Diyos ang Kanyang mga hinirang, kahit mula sa Israel, sa kasalukuyang dispensasyon. Ngunit pag-aaralan natin ang buong kabanata sa iisang aral, kaya hindi na ako magdadagdag pa ng paliwanag ngayon, maliban sa pagdiriin na ito ang malinaw na buod ng bahaging ito: sa kasalukuyang dispensasyon, habang ang biyaya ay lumalaganap sa mga bansa, lampas sa hangganan ng lahing Judio, hindi ito nangangahulugang lubusan nang itinakwil ang mga Israelita, ngunit nangangahulugan itong tapos na ang kanilang natatanging pribilehiyo. Maaari silang maligtas kung gugustuhin nila, ngunit sa eksaktong kaparehong kondisyon ng hinahamak na Hentil. Gumuho na ang pader na naghihiwalay, at ang biyaya ay iniaalok sa pamamagitan ni Jesu-Cristo sa lahat ng umaamin sa kanilang pagkakasala at nagpapahayag ng Kanyang pangalan.

Aral 9: Ang Darating na Pakikitungo ng Diyos sa Israel Bilang Katuparan ng mga Hula sa Kasulatan

Kabanata 11

Napakaliwanag ng ikalabing-isang kabanatang ito tungkol sa plano ng Diyos ayon sa mga kapanahunan ng Kanyang pakikitungo. Nakita na natin kung paano pinatunayan ng Kanyang nakaraang pakikitungo sa Israel na matuwid Siya sa pakikitungo Niya ngayon sa mga Hentil, sa kabila ng tipang ginawa Niya sa Kanyang makalupang bayan. Pagkatapos, sa kabanata 10, nakita natin na bagaman ang bansa bilang bansa ay isinantabi, hindi nito hinahadlangan ang bawat Israelita na bumaling sa Diyos at matagpuan ang kaligtasan ding iyon na, ayon sa Kanyang soberanya, ay ipinahahayag Niya sa mga Hentil sa pamamagitan ng Kanyang mga lingkod. Sa unang bahagi ng kabanatang ito, mga talata 1 hanggang 6, itinutuloy at tinatapos ang paksa ng kabanata 10. Itinanong: "Itinakwil ba ng Diyos ang Kanyang bayan?" Hindi kailanman! Ang sariling karanasan ni Pablo ang nagpapatunay na hindi ganoon; sapagkat siya'y isang Israelita, likas na binhi ni Abraham, at mula sa lipi ni Benjamin; gayunman ay hinawakan siya ng Espiritu ng Diyos at dinala sa nakapagliligtas na pagkakilala sa Panginoong Jesu-Cristo. At ang nangyari sa kanya ay *maaaring* mangyari sa sinuman. Ang talagang nangyari ay ang katuparan ng mga salita ni propeta Elias sa mas malawak na kahulugan kaysa noong magsalita siya sa panahon ni Ahab. Tinanggihan ng bansa ang bawat patotoong ipinadala sa kanila. Bilang isang bayan ay pinatay nila ang mga propeta at dinungisan ang dambana ni Jehova. Ngunit kung paanong noong panahon ni

Elias ay nagtira ang Diyos para sa Kanyang sarili ng pitong libong hindi lumuhod sa larawan ni Baal, gayundin "sa kasalukuyang panahon ay may nalabi ayon sa pagkakapili ng biyaya." Itinatakwil ng Diyos ang bansa, ngunit ang biyaya ay umaabot sa bawat isa.

Ngunit ang pinakamahalagang dapat maunawaan ng Israel ay ito: kung sila'y maliligtas man, maliligtas sila sa eksaktong paraan kung paano naliligtas ang mga Hentil, at iyon ay sa pamamagitan ng biyaya. Ang biyaya, gaya ng nakita natin, ay kabutihang hindi pinagtrabahuhan. Oo, masasabi pa natin nang mas matindi: ito ay kabutihang ibinibigay kahit karapat-dapat tayo sa kabaligtaran. Inaalis nito ang anumang isip tungkol sa gawa. Kung isasaalang-alang ang anumang uri ng merito, hindi na ito biyaya. Sa kabilang banda, kung ang kaligtasan ay dahil sa mga gawa, wala nang lugar para sa biyaya, sapagkat aalisin nito sa gawa ang pagiging karapat-dapat nito sa gantimpala. Ang dalawang prinsipyong ito, ang kaligtasan sa biyaya at ang kaligtasan sa mga gawa, ay lubos na magkasalungat. Hindi mapaghahalo ang Kautusan at ang biyaya; sinisira ng isa ang isa.

Simula sa talata 7, ipinapakita ngayon ng apostol ang lihim na layunin ng Diyos tungkol sa Israel sa darating na araw. Ang hinahanap ng bansa ay hindi nila nakamtan; ngunit ang mga hinirang (ibig sabihin, yaong mga kuntentong maligtas sa biyaya) ay *nakakamit* nito; at ang iba naman ay binulag bilang hatol. Muli siyang sumipi mula sa Lumang Tipan upang ipakita na lubos itong kaayon ng salita ng mga propeta. Gaya ng isinulat ni Isaias, "Binigyan sila ng Diyos ng espiritu ng pagkakatulog, ng mga matang hindi makakita, at ng mga taingang hindi makarinig;" at ipinapakita Niya na totoo ito

hanggang sa araw na ito. Isinulat din ni David: "Maging bitag nawa sa kanila ang kanilang hapag, at silo, at katitisan, at ganting-parusa sa kanila: magdilim nawa ang kanilang mga mata upang hindi sila makakita, at iyuko Mo ang kanilang likod magpakailanman." Natupad ang kakila-kilabot na mga sumpang ito nang sadyang tanggihan si Cristo ng mga kumakatawan sa bansa, at tinawag nila ang hatol sa ulo ng kanilang mga inapo nang sumigaw sa bulwagan ng paghuhukom ni Pilato, "Ang Kanyang dugo ay sumaamin, at sa aming mga anak." Dahil tinanggihan nila ang Mesiyas, tinanggihan sila ng Diyos. At maraming Cristiano ang nag-akala na tapos na ang Diyos sa kanila bilang bansa magpakailanman. Ipinapakita ngayon ng apostol na malayo ito sa katotohanan. Itinanong niya, "Natisod ba sila upang mabuwal?"; ibig sabihin, tuluyang mabuwal, mabuwal nang walang anumang pag-asa o posibilidad na makabangon. Ang sagot muli ay, "Hindi kailanman!" Ginamit ng Diyos ang kanilang kasalukuyang paglihis upang ipakilala ang kayamanan ng Kanyang biyaya sa mga Hentil, at ito naman ang gagamitin Niya sa bandang huli upang pukawin ang Israel sa panibugho at ibalik sila sa Diyos ng kanilang mga ninuno at kay Cristo na kanilang tinanggihan. Ang pagbangong ito ay magiging daan ng di-masukat na pagpapala sa bahaging iyon ng sanlibutan na hindi pa nakakaabot sa nakapagliligtas na pagkakilala sa Ebanghelyo. Puno ng banal na sigla, sinabi niya: "Kung ang kanilang paglihis ay naging kayamanan ng sanlibutan, at ang kanilang pagkabawas ay naging kayamanan ng mga Hentil; gaano pa kaya ang kanilang kapuspusan?" Mabuting pansinin kung paano niya ginamit ang salitang ito, "kapuspusan," sapagkat makikita natin itong muli sa ibaba ng kabanata. Ang kapuspusan ng Israel ay ang pagbabalik-loob ng Israel, ang katuparan ng layunin ng Diyos para sa kanila.

Si Pablo ay apostol sa mga Hentil, at bilang ganoon ay pinahalagahan niya nang lubos ang kanyang tungkulin; ngunit ayaw niyang isipin ng mga Hentil kahit sandali na nawalan na siya ng malasakit sa Israel. Sa halip, nais niyang makita silang mapukaw na tumulad, upang marami sa kanila ang maligtas habang nakikita nilang umaabot ang biyaya ng Diyos sa mga Hentil. Sa kabilang banda, ayaw rin niyang magmataas ang Hentil sa Judio dahil ang Judio ay isinantabi at ang Hentil naman ay tumatamasa ng mga pagpapalang sana'y sa Judio, kung naging handa lamang siyang tanggapin ang mga ito. Itinuloy niya ang kanyang paliwanag sa pamamagitan ng isang talinghaga na napakalinaw na nagpapakita ng plano ng Diyos. Sinabi niya: "Sapagkat kung ang pagtatakwil sa kanila ay naging pagkakasundo ng sanlibutan, ano pa kaya ang pagtanggap sa kanila, kundi buhay mula sa mga patay?" Ibig sabihin, kung habang sila'y palabuy-laboy sa lahat ng bansa, isang bayang bigo at pagod, nasa ilalim ng pagtatakwil ng Diyos ng kanilang mga ninuno, ay lumalaganap ang mensahe ng biyaya sa mga Hentil, at may mga hinirang mula sa kanila na tumatanggap ng mensahe, ano pa kaya ang magiging kahulugan nito sa buong sanlibutan kapag ang Israel *bilang bansa* ay bumalik sa Panginoon at naging tunay na banal na bayan, mga saksi Niya sa lahat ng bansa?

"Sapagkat kung banal ang unang bunga, banal din ang buong masa: at kung banal ang ugat, gayundin ang mga sanga." Kung ang nalabing ipinanganak na muli sa Israel ay tunay na bayang ibinukod para sa Diyos, ganoon din sa bandang huli ang bansang kinabibilangan nila. At kung banal ang ugat ng punong olibo ng tipan (ibig sabihin, si Abraham, na sumampalataya sa Diyos, at ito'y ibinilang sa kanya na katuwiran), banal din ang lahat ng tunay na nakaugnay sa kanya sa pananampalataya. Sila

ang mga *likas* na sanga ng punong olibo, mga Israelita sa kapanganakan ngunit hindi sa biyaya, na pinutol. At upang hindi mabigo ang mga pangako ng Diyos kay Abraham, "Sa iyong binhi ay pagpapalain ang lahat ng bansa sa lupa," ang mga sanga ng ligaw na olibo, ang mga Hentil, ay inihugpong sa gitna ng nalabi ng Israel, kaya ang Judio at ang Hentil na magkasamang sumasampalataya ay nakikibahagi sa ugat at katabaan ng punong olibo. Ngunit ngayon ang malaking panganib ay baka umasa lamang ang Hentil sa mga panlabas na pribilehiyo, at habang nakaugnay sa mga anak ng pangako ay hindi naman nila pahalagahan para sa kanilang sarili ang Ebanghelyo ng Diyos, kaya lumabas na hindi sila tunay. Kung ganoon, pakikitunguhan ng Diyos ang mga Hentil gaya ng pakikitungo Niya sa mga Judio. Kaya narito ang mabigat na babala: "Huwag kang magmapuri laban sa mga sanga. Ngunit kung ikaw ay magmapuri, hindi ikaw ang nagdadala sa ugat, kundi ang ugat ang nagdadala sa iyo." Maaaring may magsabi, "Pero ang mga likas na sanga ay pinutol upang ako, na isang Hentil, ay maihugpong." Malinaw at tiyak ang sagot: "Pinutol sila dahil sa kawalan ng pananampalataya, at ikaw ay nakatayo dahil sa pananampalataya." Kaya ang paalala: "Huwag kang magmataas, kundi matakot ka: sapagkat kung hindi pinatawad ng Diyos ang mga likas na sanga, mag-ingat ka, baka hindi ka rin Niya patawarin."

Kailangan pa ba nating huminto upang itanong kung pinahalagahan ng mga Hentil ang kanilang mga pribilehiyo? Hindi ba't kitang-kita ng bawat mapagmasid at espirituwal na tao na ang kalagayan sa Sangkakristiyanuhan ngayon ay kasinsama ng naging kalagayan kailanman sa Israel? Hindi ba natin nakikita ang pagtalikod sa katotohanan na laganap kahit saan? Hindi ba't ang mga palatandaan ng mga huling araw,

gaya ng inilarawan sa 2 Timoteo 3, ay kitang-kita na kahit saan? Kung gayon, hindi ba dapat tayong mabigyang-babala na malapit na ang panahon kung kailan ang mga sangang walang bunga ay bubunutin sa punong olibo, at ang mga likas na sanga, na sa wakas ay babalik sa Diyos, ay muling ihuhugpong sa sarili nilang punong olibo?

Sa mga paraang ito ng pakikitungo ng Diyos sa iba't ibang kapanahunan ay nakikita natin ang kabutihan at kabagsikan ng Diyos, na malinaw nang ipinakita sa ikasiyam na kabanata: sa mga nabuwal, na tumangging maniwala sa patotoo, kabagsikan; ngunit sa mga mangmang at hindi karapat-dapat na Hentil, kabutihan, ngunit ang kabutihang ito ay mananatili lamang sa kanila kung patuloy nila itong pahahalagahan; kung hindi, sila man ay puputulin. Sino ang mag-aalinlangan na malapit na ang araw ng pagputol, kapag ang tunay na Iglesia ay inagaw na upang makasama ang Panginoon, at ang hatol ay ibubuhos sa di-tapat na Sangkakristiyanuhan, at saka babalik ang Diyos sa biyaya sa Israel, kung hindi na sila mananatili sa kawalan ng pananampalataya, at sila'y muling ihuhugpong sa sarili nilang punong olibo, ayon sa kapangyarihan ng Diyos ng muling pagkabuhay?

Naaalala ko ang isang artikulo ng kilalang "higher critic" na nabasa ko ilang taon na ang nakararaan, kung saan pinagtatawanan niya ang paniniwalang kinasihan ng Diyos si apostol Pablo, dahil daw tila hindi alam ni Pablo ang isa sa mga pangunahing prinsipyo ng paghahalaman: "Si Pablo," sabi niya, "ay talagang walang alam sa paghuhugpong kaya sinasabi niyang inihuhugpong ang mga ligaw na sanga sa isang mabuting puno, at halatang hindi niya alam na ang kinaugalian ay ihugpong ang mabubuting sanga sa isang ligaw na puno."

Malinaw na hindi kailanman maingat na binasa ng kagalang-galang na kritikong ito ang mismong mga salita ng apostol, gaya ng nasa sumunod na talata, kung hindi ay hindi sana siya nahulog sa ganitong bitag. Malinaw na ipinahihiwatig ni Pablo na alam na alam niyang ang halimbawang ginamit niya ay salungat sa karaniwang ginagawa. Sinabi niya: "Sapagkat kung ikaw ay pinutol sa punong olibo na ligaw ayon sa likas, at inihugpong nang *salungat* sa likas sa isang mabuting punong olibo: gaano pa kaya ang mga ito, na mga likas na sanga, na maihuhugpong sa sarili nilang punong olibo?"

Hindi; hindi mangmang si Pablo sa paghahalaman, at hindi rin mangmang ang Espiritu Santo, na gumagabay at kumakasi sa kanya habang siya'y sumusulat. Ang hindi nakaugalian ng tao ay madalas na lubos na kaayon ng plano ng Diyos, gaya rito.

Kaya sa mga talata 25-32, makikita natin kung ano ang dapat munang mangyari bago ang muling paghuhugpong na ito, at kung ano ang susunod pagkatapos. "Sapagkat ayaw kong hindi ninyo maalaman, mga kapatid, ang hiwagang ito, baka kayo'y magmarunong sa inyong sariling akala; na ang pagkabulag sa isang bahagi ay nangyari sa Israel, hanggang sa makapasok ang kapuspusan ng mga Hentil. At sa ganito ay maliligtas ang buong Israel."

Ito nga ang isa sa mga lihim na bagay na nakatago sa isip ng Diyos hanggang sa takdang panahon ng paghahayag nito: ang Israel ay mabubulag sa isang bahagi, ngunit, salamat sa Diyos, sa isang bahagi lamang, hanggang sa matapos ang kasalukuyang gawain ng Diyos sa gitna ng mga Hentil. Narito ang ikalawang pagkakagamit ng salitang "kapuspusan." Ang "kapuspusan ng mga Hentil" ay ang pagkakumpleto ng gawain sa gitna ng mga bansa na nagpapatuloy mula pa nang itakwil

ang Israel. Ang "kapuspusang" ito, gaya ng alam natin mula sa ibang mga talata ng Kasulatan, ay darating kapag tinawag na ng ating Panginoon ang Kanyang Iglesya upang makasama Niya, ayon sa 1 Tesalonica 4 at 1 Corinto 15. Saka "maliligtas ang buong Israel." Hindi natin dapat unawain sa pariralang "buong Israel" ang bawat taong may dugong Israelita, sapagkat natutunan na natin na "hindi lahat ng mula sa Israel ay Israel, kundi ang mga anak ng pangako ang ibinibilang na binhi." Kaya ang nalabi ang magiging tunay na Israel sa maluwalhating araw na iyon kapag "Darating mula sa Sion ang Tagapagligtas, at aalisin Niya ang kasamaan kay Jacob," sapagkat sinabi ng Diyos: "Ito ang Aking tipan sa kanila kapag aalisin Ko ang kanilang mga kasalanan."

Kaya nga, pagtatapos ng apostol, sila'y mga kaaway ng Ebanghelyo sa kasalukuyang panahon; ngunit sa pamamagitan ng kanilang pagkapoot ay umaabot ang biyaya sa mga Hentil. Gayunman, ayon sa plano ng Diyos, sila'y minamahal pa rin alang-alang sa mga ninuno, sapagkat ang mga kaloob at pagtawag ng Diyos ay hindi Niya binabawi kailanman; ang mga pangakong ginawa sa mga patriyarka at kay David ay matutupad at *dapat* matupad. Pag-aralang mabuti ang Awit 89 kaugnay nito. At kung paanong ang mga Hentil, na noong una ay hindi sumampalataya sa Diyos ngunit ngayo'y nagtamo ng awa dahil sa kawalan ng pananampalataya ng mga Judio, gayundin naman, kapag ang mga Hentil ay napatunayang hindi sumasampalataya at isinantabi, ang Israel ay magtatamo ng awa kapag bumalik sila nang may pananampalataya sa Diyos.

Judio man o Hentil, lahat ay naliligtas sa iisang prinsipyo, "Sapagkat kinulong ng Diyos ang lahat sa pagsuway, upang kahabagan Niya ang lahat."

Ang huling apat na talata ay isang Doxolohiya, isang awit ng papuri. Napuno ng pagsamba, papuri, at paghanga ang puso ng apostol habang ang buong liwanag ng plano ng Diyos ay pumupuno sa abot-tanaw ng kanyang kaluluwa. Sinabi niya: "O ang lalim ng kayamanan ng karunungan at kaalaman ng Diyos! Napakahirap saliksikin ang Kanyang mga hatol, at ang Kanyang mga daan ay hindi matunton!"

Kung hindi dahil sa paghahayag, walang makaaalam ng Kanyang isip, gaya rin na walang nilalang na kailanma'y naging tagapayo Niya. Walang sinumang nakatamo ng biyaya dahil sa naunang pagbibigay sa Kanya upang siya'y gantihan ng pagpapala; kundi ang lahat ng bagay ay *mula* sa Kanya, at sa *pamamagitan* Niya, at *para* sa Kanya; sa Kanya ang kaluwalhatian magpakailanman. Amen.

Ikatlong Bahagi: Praktikal

Ang Katuwiran ng Diyos na Nagbubunga ng Praktikal na
Katuwiran sa Mananampalataya
Mga Kabanata 12-16

Aral 10: Ang Lakad ng Cristiano

Kaugnay ng Kanyang mga Kapwa Mananampalataya at ng mga Tao ng Sanlibutan

Kabanata 12

Ngayon ay titingnan natin kung paano dapat isabuhay ang lahat ng mahalagang katotohanang ito na inilalahad ng Espiritu ng Diyos sa harap ng ating namamanghang mga mata. Sa huling bahaging ito ng sulat ay natututunan natin kung ano ang dapat na maging bunga nito sa mananampalatayang nanghawak, sa pananampalataya, sa katotohanan ng Ebanghelyo. Maaari nating hatiin ang ikatlong bahaging ito, sa pangkalahatan, nang ganito: Unang Pangkat, Mga Kabanata 12:1–15:7, inilalahad ang mabuti, kaaya-aya, at ganap na kalooban ng Diyos; Ikalawang Pangkat, Kabanata 15:8–33, na nahahati sa dalawang bahagi: ang pagtatapos ng usapin at ang sarili niyang paglilingkod; Ikatlong Pangkat, Kabanata 16:1–24, Mga Pagbati at Babala. Ang mga talata 25–27 ay isang karugtong ng buong sulat.

Ang unang dalawang talata ng Kabanata 12 ang panimula ng buong praktikal na bahaging ito ng sulat, na nakasalig sa paghahayag na ibinigay sa Mga Kabanata 1–8, sapagkat nararapat lamang na ituring natin ang Mga Kabanata 9–11 bilang isang malaking panaklong, na isiningit dahil kailangang linawin sa isip ng Judiong mananampalataya ang mga paraan ng pakikitungo ng Diyos.

Ang mga panimulang salita ay tiyak na nakakabit sa huling bahagi ng Kabanata 8: "Kaya nga, mga kapatid, ipinamamanhik

ko sa inyo." Malinaw na ang "kaya nga" ay tumutukoy sa napakagandang pagbubuod ng katayuan ng Cristiano at ng walang-hanggang pagpapala sa ikawalong kabanata. Dahil kayo'y nasa kay Cristo at malaya sa lahat ng hatol; dahil nananahan sa inyo ang Espiritu Santo; dahil kayo'y mga anak sa pamamagitan ng pag-aampon; dahil kayo'y nakaugnay kay Cristo magpakailanman; dahil kayo'y mga hinirang ng Diyos, itinalagang maging kawangis ng larawan ng Kanyang Anak; dahil wala nang anumang posibilidad na kayo'y mahatulan, sapagkat si Cristo ay namatay at muling binuhay at nakaupo sa kanan ng Diyos; dahil walang anumang paratang laban sa mananampalataya ang pakikilingan ng Diyos; dahil walang makapaghihiwalay sa pag-ibig ng Diyos sa mga nasa kay Cristo Jesus: "Ipinamamanhik ko sa inyo na iharap ninyo ang inyong mga katawan na isang haing buhay, banal, kaaya-aya sa Diyos, na siyang makatuwiran ninyong paglilingkod!" Ibinigay ni Cristo ang Kanyang sarili para sa atin, isang hain sa kamatayan. Gaya ng mga panganay sa Egipto na tinubos ng dugo ng kordero, kayo ngayon ay dapat italaga sa Kanya. Kung paanong ang mga Levita ay iniharap sa Diyos pagkatapos upang mamuhay bilang handog kapalit ng mga panganay, gayundin ang bawat mananampalataya ay tinatawagang kilalanin ang karapatan ng Panginoon sa kanya, at iharap, o isuko, ang kanyang katawan bilang haing buhay, ibinukod at kaaya-aya sa Diyos, dahil sa halagang ibinayad para sa kanyang pagkatubos. Tingnan ang Bilang 8:11-21, at Daniel 3:28. Gaano ba talaga natin ito nararanasan? Tayo na noon ay nagpasakop ng ating mga bahagi ng katawan sa paglilingkod sa kasalanan at kay Satanas ay tinatawagan ngayon na isuko nang buo ang ating sarili sa Diyos bilang mga binuhay mula sa mga patay. Mangangailangan ito ng sakripisyo sa buong daan, ng

pagtanggi sa sarili, at ng patuloy na pagkilala sa karapatan ng Diyos sa atin.

Ang ikalawang talata ang lalong nagpapalinaw sa kahulugan nito: "Huwag kayong makiayon sa sanlibutang ito: kundi magbago kayo sa pamamagitan ng pagbabago ng inyong pag-iisip, upang mapatunayan ninyo kung ano ang mabuti, at kaaya-aya, at ganap na kalooban ng Diyos."

Ang krus ni Cristo ay nakapagitan na sa mananampalataya at sa sanlibutan. Ang makiayon sa mga paraan ng kasalukuyang masamang panahong ito ay pagtataksil sa Kanya na tinanggihan ng sanlibutan ngunit kinilala natin bilang Panginoon at Tagapagligtas. "Ibibigay ko ang buong mundo para lang maranasan ang naranasan mo," sabi minsan ng isang dalaga sa isang tapat na Cristianang ginang. "Anak," sagot nito, "iyan mismo ang naging halaga nito sa akin. Ibinigay ko ang mundo kapalit nito." Ang tapat na puso ay masayang nagsasabi, hindi napipilitan,

*"Kunin na ang mundo, basta't si Jesus ay akin;
Ligaya sa lupa'y pangalan lang, walang tunay;
Ngunit ang pag-ibig Niya'y nananatili,
Sa walang-hanggang mga taon ay di nagbabago."*

Dahil sa "nagtataboy na kapangyarihan ng isang bagong pagmamahal," nagiging madali sa kaluluwa na sabihin kasama ni Pablo: "Huwag nawang mangyari na ako'y magmapuri, maliban sa krus ng ating Panginoong Jesu-Cristo, na sa pamamagitan nito ang sanlibutan ay ipinako sa krus para sa akin, at ako'y para sa sanlibutan."

Hindi natin dapat isipin na ang hindi pakikiayon sa sanlibutan ay nangangahulugang dapat tayong maging asiwa sa kilos, kakaiba sa pananamit, o bastos sa pakikitungo. Ngunit ang buong sistema ng sanlibutan ay mabubuod sa tatlong salita: ang pita ng laman, ang pita ng mata, at ang kapalaluan ng buhay, o ang pagpapasikat sa pamumuhay. Kaya ang hindi pakikiayon sa sanlibutan ay nangangahulugang pinasasakop ang katawan at ang mga hilig nito sa Espiritu ng Diyos, pinasasakop ang guni-guni sa pag-iisip ni Cristo, at lumalakad nang may kababaang-loob sa gitna ng isang mundong ang karaniwan ay ang pagtitiwala sa sarili at ang pagmamayabang.

Sa 2 Corinto 3 ay mababasa natin, "Tayong lahat, na nakatingin na parang sa isang salamin sa kaluwalhatian ng Panginoon na walang talukbong ang mukha, ay binabago (o nababagong-anyo) sa gayunding larawan sa pamamagitan ng Espiritu ng Panginoon" (literal na salin).

Kaya rito ay inuutusan tayong magbago sa pamamagitan ng pagbabago ng ating pag-iisip; ibig sabihin, habang ang isip ay abala kay Cristo at ang ating pagmamahal ay nakatuon sa mga bagay na nasa itaas, nagiging kawangis tayo Niya na umakit sa ating puso para sa Kanyang sarili; at habang lumalakad tayo sa mapagmahal na pagsunod, napapatunayan natin ang pagpapala ng mabuti, at kaaya-aya, at ganap na kalooban ng Diyos. Sa natitirang bahagi ng kabanata ay makikita natin ang mabuting kalooban ng Diyos tungkol sa ating mga ugnayan, lalo na sa mga kapwa mananampalataya; sa kabanata 13, ang kalooban ng Diyos para sa mananampalataya kaugnay ng pamahalaan ng tao at ng lipunan sa pangkalahatan; sa kabanata 14 at sa unang pitong talata ng kabanata 15, ang kalooban ng Diyos tungkol sa

kaugnayan ng mananampalataya sa mga mahihina sa pananampalataya.

Pansinin natin, kung gayon, na ang mananampalataya rito ay itinuturing na bahagi ng Katawan ni Cristo, at bagaman ito'y napakadakilang pribilehiyo, may kaakibat din itong mabigat na pananagutan. Mabuting ipaliwanag dito na ang Katawan ni Cristo ay tinitingnan sa dalawang magkaibang anyo sa mga sulat. Sa Efeso at Colosas ay makikita natin ang Katawan ayon sa dispensasyon, na sumasaklaw sa lahat ng mananampalataya mula sa Pentecostes hanggang sa pagbabalik ng Panginoon para sa Kanyang Iglesya. Kung titingnan sa ganitong paraan, si Cristo lamang ang Ulo, at ang lahat ay nakauugnay sa Kanya, buháy man sila o patay na. Ngunit sa 1 Corinto 12, at dito sa Roma 12, ang Katawan ay tinitingnan bilang isang bagay na nakikita rito sa lupa, kaya binabanggit ng apostol ang mga mata, mga tainga, at iba pa, gaya ng sa katawan dito sa ibaba. May walang-katuturang konklusyong hinango mula rito: na ang *Iglesya* sa aklat ng Mga Gawa at sa mga naunang sulat ni Pablo ay hindi raw kapareho ng Iglesya sa mga sulat mula sa bilangguan. Ang pananaw na ito ay pawang palagay lamang, nakasalig sa isang labis na pagpapalawig ng dispensasyonalismo na sumisira sa malaking bahagi ng pakiramdam ng pananagutan ng Cristiano saanman ito lubos na tinatanggap. Sa Corinto, at sa Roma rin, ang Katawan ni Cristo ay tinitingnan dito sa lupa; at dahil may mga inilagay sa Iglesya na nagsasalita at kumikilos para sa Ulo na nasa Langit, angkop lamang na gamitin ang larawan ng mga mata, mga tainga, at iba pa. "Kung ang isang bahagi ay naghihirap, ang lahat ng bahagi ay naghihirap na kasama nito," ay hindi masasabi tungkol sa mga banal na nasa Langit. Tapos na magpakailanman ang kanilang paghihirap; ngunit hangga't may

isang banal na naghihirap dito sa lupa, ang bawat ibang bahagi ng Katawan ni Cristo ay nakikibahagi sa kanyang dalamhati.

Natatandaan ko pa noong bata ako, buong paghanga akong nakatitig sa isang rehimyento ng mga Highlander habang nagmamartsa sila sa mga lansangan ng aking sinilangang lungsod, ang Toronto, Canada, at tuwang-tuwa ako nang sabihin sa akin na ang rehimyentong iyon ay lumaban sa digmaan sa Waterloo. Labis akong nadismaya nang malaman ko pagkatapos na wala ni isa man sa kanila ang nakasama sa dakilang labanang iyon. Ang tinitingnan ko ay ang rehimyento ayon sa mga kasapi nito noon, at ang labanan sa Waterloo ay naganap maraming taon na ang nakalipas; ngunit iyon din ang rehimyento, at patuloy na pinapalitan ng mga bagong sundalo ang mga pumanaw na. Ganyan din ang Katawan ni Cristo sa lupa. Namamatay ang mga mananampalataya at umaalis upang makasama si Cristo at makasama sa di-nakikitang koro sa itaas; ang iba naman ang pumapalit sa kanila rito sa ibaba, kaya nagpapatuloy ang Iglesya sa bawat siglo.

Ngayon, bilang bahagi ng Katawan ni Cristo, kailangan kong maunawaan na hindi ako dapat kumilos nang hiwalay sa ibang mga bahagi; at hindi ko rin dapat isiping mas mataas ako kaysa sa iba, kundi mag-isip nang mahinahon bilang isang binigyan ng Diyos ng sukat ng pananampalataya, gaya rin ng ibinigay Niya sa bawat ibang Cristiano. Kung paanong maraming bahagi ang katawan ng tao, at walang dalawang bahaging magkapareho ang gawain, gayundin ang mga mananampalataya, bagaman marami, ay magkakasamang bumubuo ng iisang Katawan kay Cristo, at lahat ay mga bahagi ng isa't isa. Ngunit magkakaiba ang ating mga kaloob, at dapat gamitin ng bawat isa ang anumang kaloob na ibinigay sa kanya

ayon sa biyayang ipinagkakaloob ng Diyos. Kung siya'y may kaloob ng panghuhula, magsalita siya ayon sa sukat ng pananampalataya; kung ang kanyang lugar ay talagang sa paglilingkod, maglingkod siya nang may pagpapasakop sa Panginoon; kung siya'y guro, magturo siya nang may mapagpakumbabang biyaya; kung tagapayo, sikapin niyang pasiglahin ang kanyang mga kapatid, ngunit sa pag-ibig ni Cristo; kung siya'y pinagkatiwalaan ng Diyos ng kayamanan sa lupa upang makapagbigay nang bukas-palad para tugunan ang pangangailangan ng kanyang mga kapatid o para isulong ang gawain ng Ebanghelyo, mamahagi siya nang may katapatan ng puso, hindi pakitang-tao na para bang tinatawag ang pansin sa kanyang sarili o sa kanyang mga kaloob; kung siya'y karapat-dapat mamahala sa kapulungan ng Diyos, maging masipag siyang pastor, o tagapag-alaga ng kawan; kung ibinigay sa kanya na magpakita ng awa sa mga nangangailangan, o sa mga hindi karapat-dapat, gawin niya ito nang may kagalakan.

Higit sa lahat, ang *pag-ibig* ay maging tapat, walang pagkukunwari o pagpapaimbabaw; kinasusuklanan ang masama ngunit kumakapit sa mabuti.

Gaano natin kailangan ang simpleng mga payo ng talata 10: "Magmahalan kayo nang buong lambing bilang magkakapatid; sa paggalang ay unahin ninyo ang isa't isa."

Sa ibang lugar ay isinulat niya: "Maging mabait kayo sa isa't isa." Napakabihira ng tunay na kabaitan! Gaano kadalas na ang kunwaring sigasig para sa katotohanan, o para sa posisyon sa iglesya, ang tumutuyo sa likas na kabaitan ng tao! Gayunman, ito ang isa sa pinakatunay na katangian ng Cristiano. Laging ikinukuwento ni Dr. Griffith Thomas ang tungkol sa isang matandang pastor na taga-Scotland na madalas magsabi sa

kanyang kongregasyon: "Tandaan ninyo, kung hindi kayo masyadong mabait, hindi rin kayo masyadong espirituwal." Pero gaano kadalas inaakala ng mga tao na parang hindi magkatugma ang pagiging espirituwal at ang kabaitan! Gaano kaiba sana ang pagsasalita at pakikitungo ng mga Cristiano sa isa't isa kung lagi lamang nilang isinasaisip ang mga paalalang ito.

Ang unang bahagi ng ikalabing-isang talata ay mas mabuting isalin nang, "Huwag maging pabaya sa sigasig." Hindi ito dapat unawain bilang simpleng payo lamang tungkol sa maingat na paraan ng pagnenegosyo; kundi anuman ang dapat gawin ay gawin nang may sigasig, may alab ng espiritu, bilang paglilingkod sa Panginoon.

Hindi na kailangang isa-isahin pa ang bawat talata. Napakalinaw ng mga payo kaya hindi mapagkakamalan. Gayunman, sa talata 16 ay mabuting ipaliwanag na ang itinuturo ng apostol ay hindi talaga ang pagpapakababa na para bang ang mga nakatataas ay yumuyuko sa mga mas mababa ang halaga, kundi ang talagang sinasabi niya ay: "Huwag ninyong isipin ang matataas na bagay, kundi makisama kayo sa mga mabababa." Ang huling limang talata ay maaaring ang sanlibutan ang tinutukoy at hindi ang mga kapwa Cristiano, ngunit nakalulungkot na totoo na kahit sa pakikitungo natin sa mga kapwa mananampalataya ay kailangan din ang ganitong mga paalala. Hindi laging posible ang mamuhay nang payapa, kahit sa mga kapwa banal, lalo na sa mga tao ng sanlibutan. Kaya sinasabi, "*Kung maaari, hangga't nasa inyong makakaya, mamuhay kayong payapa sa lahat ng tao.*" May mga nahirapang unawain ang kahulugan ng pariralang, "Bigyang-daan ang poot," sa talata 19. Ganito ang

pagkaunawa ko sa sinasabi ng apostol: "Huwag ninyong subukang ipaghiganti ang inyong sarili, kundi bigyang-puwang ninyo ang hatol ng Diyos. Kung *kailangang* ibuhos ang poot, hayaan ninyong Siya ang gumawa nito, hindi kayo," sapagkat nasusulat: "Akin ang paghihiganti: Ako ang gaganti, sabi ng Panginoon."

Sinabi ni Savonarola, "Ang buhay ng Cristiano ay ang paggawa ng mabuti at ang pagtitiis ng masama." Hindi niya dapat kunin sa sarili niyang mga kamay ang mga bagay-bagay, kundi isabuhay ang mga talata 20 at 21, na may payak na pagtitiwala na hindi pahihintulutan ng Diyos na dumating sa kanya ang anumang pagsubok sa pamamagitan ng iba na hindi sa bandang huli ay magbubunga ng kabutihan.

Hindi ito likas sa tao, ngunit posible ito sa taong lumalakad sa Espiritu. May isang batang maharlika na nagsumbong kay Francis of Assissi tungkol sa isang magnanakaw. "Ang lokong iyon," sigaw niya, "ninakaw ang mga bota ko." "Habulin mo siya agad," sabi ni Francis, "at ibigay mo pati ang medyas mo." Ito ang espiritu ng Panginoong Jesus, "na nang Siya'y alipustain, ay hindi gumanti ng pag-alipusta," at sa poot ay laging pag-ibig ang iginanti.

Walang hindi makakapansin kung gaano kahawig ng mga payong ito ang turo ng ating pinagpalang Panginoon sa tinatawag na Sermon sa Bundok. Gayunman, napakalaki ng pagkakaiba. Sapagkat doon, ang Kanyang mga salita ang matinding panukat ng pagkaalagad habang hinihintay ang pagdating ng kaharian na ipapakita pa lamang. Ngunit dito, ang payo ay ang lumakad nang ayon sa bagong pagkataong taglay natin bilang mga anak ng Diyos. Hindi ito upang tayo'y "maging

mga anak ng ating Ama na nasa langit." Ito ang pagpapakita ng gawa ng Espiritu sa mga kabilang sa bagong nilikha.

Aral II: Ang Kalooban ng Diyos Tungkol sa Kaugnayan ng Mananampalataya sa Pamahalaan at sa Lipunan; at ang mga Huling Bahagi

Mga Kabanata 13-16.

Sa kalagayan ng mga bagay ngayon, talagang mahirap, at halos kakaiba, ang lugar ng Cristiano sa sanlibutang ito. Mamamayan siya ng ibang daigdig, dumaraan bilang dayuhan at manlalakbay sa isang lupaing hindi kanya. Tapat ang kanyang puso sa tunay na Hari, na tinanggihan ng sanlibutan at itinuring na karapat-dapat lamang sa krus ng isang kriminal. Kaya tinatawag siyang mamuhay nang maka-Diyos at maingat sa isang lugar na ang prinsipeng at diyos ay si Satanas, ang mang-aagaw. Pero hindi siya dapat maging rebelde laban sa lahat ng kaayusan, at hindi rin niya dapat hamakin ang kasalukuyang kaayusan ng mga bagay. Ito lagi ang dapat niyang panuntunan: "Dapat kaming sumunod sa Diyos kaysa sa tao." Gayunman, hindi siya dapat makitang kumakalaban sa pamahalaan ng tao, kahit pa ang mga namamahala rito ay mga taong pinakamasama at pinakamalayo sa katuwiran. Habang pinag-aaralan natin ang ikalabintatlong kabanatang ito, mabuting alalahanin natin na ang nakaupo sa trono ng imperyo nang ibigay ni Pablo ang turong ito tungkol sa pagsunod sa mga may kapangyarihan ay isa sa pinakamasasamang halimaw na nag-anyong tao na umupo kailanman sa trono. Isa siyang malibog at mahalay na hayop ng tao, na pinunit ang katawan ng sarili niyang ina para lang makita ang sinapupunang nagdala sa kanya. Isa siyang masama at mayabang na makasarili,

kasuklam-suklam ang ugali, at ang kanyang kalupitan at kawalang-katarungan ay hindi kayang ilarawan ng salita. Pero sa Kanyang pag-iingat at pamamahala, pinahintulutan ng Diyos ang kahabag-habag na taong ito, na kontrolado ng demonyo, na magsuot ng korona ng pinakadakilang imperyong nakilala noon ng sanlibutan. Si Pablo mismo, sa ibang bahagi, ay tinawag siyang mabangis na hayop nang sumulat siya sa batang mangangaral na si Timoteo: "Iniligtas ako ng Diyos mula sa bibig ng leon." Kahit may hangganan ang kapangyarihan ng emperador dahil sa mga batas at sa Senado, ang kanyang pamamahala ay tiyak na nagdulot ng kapahamakan at sakuna sa maraming Cristiano noong unang panahon. Gaano kalaking pananampalataya ang kinailangan nila para sundin ang turong ibinigay ng Espiritu ng Diyos sa unang pitong talata ng kabanatang ito! At kung sa ilalim ng ganoong pamahalaan ay tinawag ang mga Cristiano na maging masunurin, tiyak na walang lugar ang pag-aalsa o paghihimagsik sa ilalim ng anumang pamahalaan. "Ang mga bibinga ng lupa ay maaaring magtalo sa mga kapwa bibinga ng lupa," at maaaring ibagsak ng isang pamahalaan ang isa pa; pero alinmang pamahalaan ang nakaupo sa kapangyarihan sa isang panahon, dapat magpasakop dito ang Cristiano. May panalangin siyang malalapitan kapag malupit at hindi makatarungan ang mga utos nito, pero hindi siya dapat mag-alsa laban dito. Alam kong mabigat na salita ito para sa ilan sa atin, pero kung may nag-aalinlangan, basahin niya nang mabuti ang mga talatang nasa harap natin ngayon. "Ang bawat kaluluwa ay pasakop sa mga kapangyarihang nakatataas. Sapagkat walang kapangyarihan na hindi mula sa Diyos: at ang mga kapangyarihang umiiral ay itinalaga ng Diyos" (t. 1).

Hindi nito sinisikap patunayan ang aral na banal na karapatan ng mga hari. Ang ibig sabihin lang nito ay ganito: ang Diyos, na nagtataas sa isang tao at nagbababa sa iba ayon sa Kanyang walang hanggang karunungan at layunin, ang nagtatakda kung aling uri ng pamahalaan o aling mga pinuno ang mamamahala sa isang panahon. Gaya ng sinasabi sa aklat ni Daniel, kung minsan ay inilalagay Niya sa ibabaw ng mga bansa ang pinakahamak na mga tao bilang parusa sa kanilang kasamaan; pero sa anumang kaso, walang kapangyarihang iiral kung hindi ito pinahintulutan Niya sa Kanyang pamamahala, kaya kinikilala Niya ito. Ipinakikita ng ikalawang talata na ang lumalaban sa kapangyarihang ito ay lumalaban sa itinalaga ng Diyos. Pero sobra na kung sasabihin nating ang mga lumalaban ay tatanggap ng walang hanggang kaparusahan, kung iyon ang ibig nating sabihin sa "kapahamakan." Ang salita rito, gaya sa Corinto 11, ay nangangahulugang *hatol*, pero hindi kailangang walang hanggang *hatol*. Ang mga pinuno ay hindi kinatatakutan ng mga gumagawa ng mabuti, kundi ng masama. Kahit ang isang Nero ay gumagalang sa mga namumuhay ayon sa batas. Ang dahilan kung bakit inusig niya ang mga Cristiano ay dahil ibinalita sa kanya na kumakalaban daw sila sa mga umiiral na institusyon. Kaya ang taong ayaw matakot sa mga may kapangyarihan ay tinatawag na mamuhay nang masunurin sa batas, gumawa ng mabuti, at sa ganoon ay makikilala ang kanyang katuwiran; dahil sa huli, ang pinuno ay lingkod ng Diyos sa bawat isa para sa kabutihan. Pero ang gumagawa ng masama, na lumalabag sa mga batas ng bayan, ay dapat talagang matakot, dahil ang Diyos mismo ang naglagay ng tabak sa kamay ng mahistrado. Hindi niya ito dala nang walang kabuluhan. Inilagay siya ng Diyos para maging Kanyang lingkod sa pamamahala ng sanlibutan at para maggawad ng *hatol* sa

mga gumagawa ng krimen. Kaya tinatawag ang Cristiano na magpasakop sa pamahalaan, hindi lang para makaiwas sa kaparusahan, kundi para mapanatili rin niya ang malinis na budhi sa harap ng Diyos. Magbayad siya ng buwis, kahit kung minsan ay parang hindi makatarungan ang hinihingi. Ibigay niya sa lahat ang nararapat sa kanila, bayaran nang tapat ang kanyang buwis, at sa ganoon ay ipakita na gusto niyang magpasakop sa pamahalaan sa lahat ng bagay.

Mapapansin na ang lahat ng turo dito ay naglalagay sa Cristiano sa lugar ng pagpapasakop, hindi ng kapangyarihan. Pero kung sa pamamahala ng Diyos ay ipinanganak siyang maharlika, o nailagay sa posisyon ng kapangyarihan, siya man ay dapat sumunod sa Salita ng Diyos gaya ng itinuturo dito.

Ang natitirang bahagi ng kabanata ay tungkol sa kaugnayan ng Cristiano sa lipunan sa pangkalahatan, habang inaabangan ang pagbabalik ng Panginoon at ang malapit nang pagtatapos ng kasalukuyang dispensasyon. Dapat ang kanyang ugali ay hindi ng may utang kundi ng nagbibigay. Huwag siyang magkautang ng anuman kaninuman, kundi hayaan niyang malayang dumaloy ang pag-ibig sa lahat. Dahil ang bawat utos na moral sa ikalawang tapyas ng Kautusan, na nagtuturo ng tungkulin ng tao sa kanyang kapwa, ay nabubuod sa mga salitang: "Ibigin mo ang iyong kapwa gaya ng iyong sarili." Ang taong umiibig nang ganito ay hindi kailanman magkakasala ng pangangalunya, pagpatay, pagnanakaw, pagsisinungaling, o pag-iimbot. Imposibleng maipakita ang pag-ibig sa ganoong mga paraan. "Ang pag-ibig ay hindi gumagawa ng masama sa kanyang kapwa: kaya ang pag-ibig ang katuparan ng Kautusan." Sa ganitong paraan natutupad sa atin ang matuwid na hinihingi ng Kautusan, tayong hindi lumalakad ayon sa laman

kundi ayon sa Espiritu, gaya ng nakita na natin sa Kabanata 8:1-4.

Bawat araw na lumilipas ay naglalapit sa dispensasyon ng biyaya sa katapusan nito at nagmamadali sa pagbabalik ng Panginoon. Kaya hindi dapat matulog ang Cristiano kasama ng mga patay. Dapat siyang lubos na gising sa kanyang mga pananagutan at pribilehiyo, at alam niyang ang kaligtasang hinihintay natin, ang pagtubos sa katawan, ay mas malapit na ngayon kaysa noong tayo ay sumampalataya. Ang gabi, kung kailan naghahari si Satanas sa lupa, ay malapit nang matapos. Nagsisimula nang sumikat ang liwanag ng araw. Kaya ang mga naligtas sa biyaya ay hindi dapat makisangkot sa mga gawa ng kadiliman. Sa halip, bilang mga kawal, isuot nila ang baluti ng liwanag, at manindigan sa kung ano ang mula sa Diyos. Mamuhay sila nang malinis na parang nasa buong liwanag ng araw, hindi sa kahalayan o kalaswaan ng anumang uri, hindi rin sa away at inggitan. Isuot nila ang Panginoong Jesu-Cristo. Dahil ipinahayag na nila na kaisa sila Niya, dapat nilang tanggapin sa praktikal na pamumuhay ang lugar ng kamatayan kasama Niya, at sa ganoon ay huwag maglaan ng anuman para sa pagbibigay-layaw sa pita ng laman. Ang huling dalawang talata ng ikalabintatlong kabanatang ito ang malakas na nagsalita sa puso ni Augustine ng Hippo. Matapos ang maraming taon ng pagkabalisa, takot siyang hayagang ipahayag si Cristo, kahit kumbinsido na ang kanyang isip na dapat siyang maging Cristiano. Natatakot siya na baka hindi niya mapasuko ang kanyang makalamang pagkatao, at baka malaking kahihyan ang maidulot niya sa layuning balak niyang samahan. Pero nang mabasa niya ang mga salitang: "Lumakad tayo nang marangal, gaya ng sa araw; hindi sa kalayawan at paglalasing, hindi sa kahalayan at kalibugan, hindi sa away at inggitan;

kundi isuot ninyo ang Panginoong Jesu-Cristo, at huwag kayong maglaan para sa laman upang tuparin ang mga pita nito," binuksan ng Espiritu ng Diyos ang kanyang mga mata. Nakita niya na ang kapangyarihan para magtagumpay ay wala sa kanyang sarili, kundi nasa katotohanang kaisa siya ng isang Tagapagligtas na ipinako sa krus at muling nabuhay.

Habang tinitingnan niya sa pananampalataya ang Kanyang pinagpalang mukha, at ipinakita sa kanya ng Espiritu Santo ang ilang bahagi ng katotohanan ng pakikipag-isa kay Cristo, pumasok siya sa katiyakan ng kaligtasan at naranasan niya ang tagumpay laban sa kasalanan. Isang araw, hindi inaasahan, nakasalubong niya ang isa sa magaganda pero malalaswang kasama niya noong dati. Tumalikod siya at tumakbo. Sumunod ang babae at sumigaw, "Austin, Austin, bakit ka tumatakbo? Ako lang ito." Habang patuloy siyang tumatakbo, sumagot siya, "Tumatakbo ako, dahil hindi na ako ito!" Ganito siya hindi naglaan ng anuman para sa laman.

Sa kabanata 14 at sa unang pitong talata ng kabanata 15, idinidiin ng Espiritu Santo ang pananagutan ng mananampalataya sa kanyang mga kapatid na mahina. Dapat siyang mamuhay nang may pag-ibig sa mga may mas kaunting liwanag kaysa sa kanya.

Ang mahina sa pananampalataya, ibig sabihin, ang mga taong ang budhing hindi pa natuturuan ay nababahala tungkol sa mga bagay na hindi naman mahalaga, ay dapat tanggapin at kilalanin na nasa ganap na kalagayang Cristiano, at hindi dapat hatulan dahil sa kanilang mga tanong o mga pag-aalinlangan. Napakalawak ng prinsipyong ito, at ipinakikita nito kung gaano kalawak ang pag-ibig Cristiano na dapat manaig sa espiritu ng pagkamakautusan, na napakadali nating mahulugan. Hindi ang

liwanag ang batayan ng pagtanggap sa mga pribilehiyong Cristiano, kundi ang buhay. Ang lahat ng mga anak ng Diyos ay dapat kilalanin bilang kapwa-bahagi ng Katawan, at maliban kung halatang namumuhay sa kasamaan, dapat silang bigyan ng kanilang lugar sa kapulungang Cristiano, lugar na binili ng dugo. Hindi dapat pagkamalian ang kasamaan at ang kahinaan. Ang taong masama ay dapat alisin (tingnan ang 1 Corinto 5), pero ang kapatid na mahina ay dapat tanggapin at ingatan.

Siyempre, hindi ang pagtanggap sa pakikisama ang tinutukoy dito. Ang taong mahina sa pananampalataya ay nasa loob na. Hindi siya dapat tingnan nang malamig at hatulan dahil sa kanyang mga pag-aalinlangan (tingnan ang nasa gilid ng pahina), kundi dapat tanggapin nang buong init, at maingat na isaalang-alang ang kanyang mahinang budhi. Maaaring siya ay nasa ilalim pa ng Kautusan tungkol sa mga bagay na malinis at marumi, o nahihirapan siya tungkol sa mga banal na araw. Sa unang kaso, ang kapatid na malakas sa kalayaang nasa kay Cristo ay naniniwala na bilang Cristiano ay maaari niyang kainin ang lahat ng bagay, nang hindi nagtatanong kung malinis ba ito ayon sa seremonya. Ang kapatid na mahina naman ay takot na takot marumihan kaya gulay na lang ang kinakain niya, kaysa baka makakain siya ng inihandog sa mga diyus-diyosan o ng hindi "Kosher," ibig sabihin, hindi malinis ayon sa batas ng mga Levita.

Ang "malakas" ay hindi dapat humamak sa kapatid niyang sobrang maselan ang budhi. Sa kabilang banda, ipinagbabawal naman sa mahina na paratangan ang mas malakas na hindi tapat o hindi pare-pareho ang pamumuhay.

O kung tungkol naman sa mga araw ang tanong, at ang isang kapatid na may budhing makautusan ay marahil nanghahawak

pa sa kabanalan ng Sabbath ng mga Judio, habang ang isa naman ay nakikitang pare-pareho na ang lahat ng araw ngayon at dapat ilaan lahat sa kaluwalhatian ng Diyos, dapat sikapin ng bawat isa na kumilos na parang nasa harap Niya at maging "lubos na kumbinsido sa kanyang sariling isip."

Sino ang nagbigay sa isang lingkod ng karapatang pamahalaan ang kapwa niya lingkod? Pareho silang mananagot sa iisang Panginoon, at kinikilala Niya ang katapatan ng puso, at aalalayan Niya ang sa Kanya. Kung may katapatan at ang kaluwalhatian ng Panginoon ang hangad ng bawat isa, dapat silang dalawang sikaping kumilos na parang nasa harapan Niya. Walang duda na kung matibay nating hahawakan ang prinsipyong itinuturo dito, mas magiging ganap ang pakikisama ng mga banal at maiiwasan ang maraming sama ng loob.

Hindi tayo nabubuhay para sa sarili natin. Gusto man natin o hindi, palagi tayong nakakaapekto sa iba, sa mabuti man o sa masama. Kaya kilalanin natin ang ating personal na pananagutan sa Panginoon, na Siyang nagmamay-ari sa atin at Siyang dapat nating paglingkuran, sa buhay man o sa kamatayan. "Sapagkat dahil dito ay namatay at muling nabuhay si Cristo, upang Siya ay maging Panginoon ng mga patay at ng mga buhay." Ang mga salitang "at muling nabuhay" ay isang dagdag na hindi kailangan, at inalis ito sa lahat ng maingat na salin.

Sa hukuman ng Diyos (ayon sa pinakamahusay na pagbasa), kung saan si Cristo mismo ang Tagahatol, lalabas ang lahat, at ipapakita Niya kung ano ang ayon sa Kanyang isip. Hanggang doon ay kaya nating maghintay, dahil alam nating lahat tayo ay magbibigay-sulit ng ating sarili sa Kanya. Dahil dito, "Huwag na

tayong maghatulan pa sa isa't isa," kundi hatulan ng bawat isa ang kanyang sarili, at sikapin ng bawat isa na mamuhay nang hindi naglalagay ng anumang katitisuran sa daan ng kapatid na mahina.

Kahit malinaw sa isang tao na ang kanyang ginagawa ay ayon sa kalayaang Cristiano, huwag niyang ipagmayabang ang kalayaang iyon sa harap ng mahina, baka "mapahamak niya ang isang tao na alang-alang sa kanya ay namatay si Cristo."

Tingnan din ang 1 Corinto 8:11. Siyempre, ang pagkasira ng kanyang patotoo ang tinutukoy dito. Dahil lumakas ang loob niya sa halimbawa ng malakas, baka maglakas-loob siyang lumampas sa sinasabi ng kanyang budhi, at sa ganoon ay mapasailalim siya sa pakiramdam ng pagkahatol. O baka panghinaan siya ng loob, dahil iniisip niyang hindi pare-pareho ang pamumuhay ng iba, at sa ganoon ay unti-unti siyang lumayo sa kapulungang Cristiano.

Sa totoo lang, ang mga tanong tungkol sa pagkain at inumin ay maliliit na bagay lamang. "Sapagkat ang kaharian ng Diyos ay hindi pagkain at inumin" (ibig sabihin, hindi ito tungkol sa mga bagay na panlupa at pansamantala, gaya ng lahat ng kaharian ng tao), kundi espirituwal ang uri nito, at ito ay tungkol sa "katuwiran, kapayapaan, at kagalakan sa Espiritu Santo." Kapag ang isang tao ay seryoso tungkol sa mga bagay na ito (kahit nagkakamali pa siya sa iba), naglilingkod siya kay Cristo, kalugod-lugod siya sa Diyos at sang-ayon sa kanya ang mga tao.

Pinahalalagahan ng bawat taong matino ang pag-iisip ang katapatan. "Kaya't sikapin natin ang mga bagay na nagdudulot ng kapayapaan, at ang mga bagay na makapagpapatibay sa isa't isa."

Mas mabuting umiwas sa anumang makaliligalig sa budhi ng kapatid na mahina, kaysa ilihis siya dahil ipinipilit mo ang iyong kalayaan, at ikaw pa ang managot sa kanyang pagbagsak at sa pagkasira ng kanyang pagkaalagad.

Kung may pananampalataya ang isang tao na ligtas niyang magagawa ang hinahatulan ng iba, sarilinin niya iyon sa harap ng Diyos at huwag ipagmayabang sa harap ng mahina. Pero tiyakin niya na hindi siya hinahatulan ng sarili niyang budhi habang sinasabi niyang malinis siya. Dahil ang taong nagpapatuloy sa isang gawain na hindi naman talaga panatag ang kanyang loob sa harap ng Diyos ay hindi tunay na kumikilos sa pananampalataya, kaya siya ay hinahatulan (hindi "napapahamak" siyempre, dahil ang salitang iyon ay tumutukoy talaga sa walang hanggang hatol), sapagkat "ang anumang hindi mula sa pananampalataya ay kasalanan." Ibig sabihin, kung kumilos ako nang salungat sa pinaniniwalaan kong tama, kahit wala namang masama sa moral ang ginagawa ko, ang totoo ay nagkakasala ako laban sa budhi, at sa gayon ay laban sa Diyos.

Binubuod niya ang lahat ng ito sa unang pitong talata ng kabanata 15. Dapat pasanin ng malakas ang mga pasanin ng mahina, na buong-pusong nakikiramay sa kanilang mga paghihirap, at hindi ipilit ang kalayaan para lang mapasaya ang sarili. Sa halip, isipin ng bawat isa ang kabutihan ng kanyang kapwa, hangarin ang kanyang ikatitibay, at huwag basta sirain ang kanyang pananampalataya sa walang-awang pagpipilit ng sariling kalayaan. Ang tunay na kalayaan ay makikita sa pagpipigil sa anumang makatitisor sa mas mahina.

Dito si Cristo ang dakilang halimbawa. Siya na hindi naman kailangang magpasakop kailanman sa anumang utos ng

Kautusan ay kusang nagpasakop sa bawat utos nito, at lumampas pa nga rito. Hindi Niya pinasaya ang Kanyang sarili (gaya nang magbayad Siya ng buwis sa templo, at ang dahilan Niya ay, "Upang hindi natin sila matisod"). Sa ganoon ay inako Niya ang mga paglait ng mga lumalait sa Diyos. Ang Kanyang panlabas na pamumuhay ay walang kapintasan gaya ng Kanyang panloob na buhay, pero nilait Siya ng mga tao gaya ng paglait nila sa Diyos.

Idinidiin ng talata 4 kung gaano kahalaga ang Kasulatan ng Lumang Tipan. "Ang lahat ng bagay na isinulat noong una ay isinulat para sa ating ikatututo, upang sa pamamagitan ng pagtitiis at ng kaaliwan ng mga Kasulatan ay magkaroon tayo ng pag-asa." Iugnay dito ang 1 Corinto 10:6, 11. "Hindi lahat ng Kasulatan ay tungkol sa akin, pero lahat ng Kasulatan ay para sa akin." Isa itong kasabihang talagang dapat tandaan.

Tinatapos niya ang bahaging ito sa panalangin na "ang Diyos ng pagtitiis at kaaliwan" ay magbigay sa mga banal na magkaisa ng isip sa isa't isa, ayon kay Cristo na ang pinagpalang halimbawa ay binanggit niya, upang sama-sama nilang luwalhatiin ang Diyos, ang Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Kailangang magkasundo ang isip at ang bibig para mangyari ito. Kaya hinihimok niya silang tanggapin ang isa't isa, gaya ng pagtanggap din sa atin ni Cristo sa ikaluluwalhati ng Diyos. Kung kaya tayong tanggapin ni Cristo sa biyaya, mahina man o malakas, at gawin tayong karapat-dapat sa kaluwalhatian, tiyak na kaya rin nating maging magiliw at tulad ni Cristo sa ating pakikisama sa isa't isa. Inuulit ko, hindi ang pagtanggap sa kapulungang Cristiano ang tinutukoy dito, kundi ang pagkilala sa mga nasa loob na.

Sa totoo lang, ang sulat bilang sulat, ang pagtalakay sa katuwiran ng Diyos, ay natatapos sa mga talata 8-13. Ang lahat ng kasunod ay mas parang pahabol at karagdagan.

Ano ba talaga ang napatunayan sa napakalawak na pagtalakay na ito? "Sinasabi ko nga na si Jesu-Cristo ay naging lingkod ng pagtutuli alang-alang sa katotohanan ng Diyos, upang pagtibayin ang mga pangakong ibinigay sa mga magulang: at upang luwalhatiin ng mga Hentil ang Diyos dahil sa Kanyang awa." Ibig sabihin, ipinakita niya mula simula hanggang wakas na ang ating Panginoon ay dumating nang lubos na ayon sa mga pangako ng Lumang Tipan. Pumasok Siya sa kulungan ng mga tupa sa pamamagitan ng pintuan (gaya ng sinasabi ng Ebanghelyo ni Juan sa Kabanata 10), at Siya ang lingkod na itinalaga ng Diyos para sa mga Judio, na dumating upang pagtibayin ang mga ipinangakong tipan. Kahit tinanggihan Siya ng bansa, hindi nito pinawawalang-bisa ang Kanyang paglilingkod, kundi binubuksan pa nga nito ang pinto ng awa sa mga Hentil nang mas malawak kaysa dati, pero lubos pa ring ayon sa mga Kasulatan ng mga Judio. Kaya binabanggit niya ang isang talata at isa pa para patibayin ang katotohanang naituro na nang napakalinaw: na alam na at itinakda na noon pa man na maririnig ng mga Hentil ang Ebanghelyo at bibigyan sila ng parehong pagkakataong maligtas na tinamasa ng Judio. Na ang "awa" na ito ay higit pa nga sa anumang inihayag sa mga nakaraang panahon ay alam natin mula nang "ihayag ang hiwaga," na binabanggit niya sa mga huling talata ng sumunod na kabanata. Pero ang punto niya rito ay hindi ito salungat sa mga hula ng mga propeta, kundi lubos na ayon sa ikinalugod ng Diyos na ipaalam noon pa man. At ganito niya tinatapos ang mahusay na paglalahad niyang ito ng Ebanghelyo at ng bunga nito: "Ngayon, punuin nawa kayo ng Diyos ng pag-asa ng

buong kagalakan at kapayapaan sa pagsampalataya, upang kayo'y managana sa pag-asa, sa kapangyarihan ng Espiritu Santo" (t. 13). Sa pagsampalataya sa ano? Simple lang: sa pagsampalataya sa mga dakilang katotohanang itinuro sa sulat na ito, ang napakadakilang mga katotohanan ng ating kabanal-banalang pananampalataya, na nagpapakita sa atin ng pagkawasak ng tao dahil sa kasalanan at ng kanyang pagkatubos sa pamamagitan ni Cristo Jesus. Kapag sinampalatayanan natin ito, napupuno tayo ng kagalakan at kapayapaan habang may pag-asa tayong tumitingin sa katuparan ng lahat ng ito sa pagbabalik ng ating Panginoon. Samantala, lumalakad tayo sa harap ng Diyos sa kapangyarihan ng Espiritung nananahan sa atin, na Siya lamang ang nagpapadama sa atin na totoo ang mahahalagang bagay na ito.

Ang natitirang bahagi ng kabanata ay talagang personal, dahil ipinagtatapat ng apostol sa mga banal sa Roma ang kanyang saloobin, at ikinukuwento niya ang kanyang mga pinagdaraanang tungkol sa kanila at ang kanyang balak na dalawin sila. Mula sa mga balitang nakarating sa kanya, kumbinsido siya na nasa napakalusog na espirituwal na kalagayan na sila, "puno ng kabutihan, puspos ng lahat ng kaalaman, at kaya ring magpaalala sa isa't isa." Kaya wala siyang balak na pumunta sa kanila para ituwid sila. Pero nadarama niya na may paglilingkod siyang ipinagkatiwala sa kanya ng Diyos na magiging kapaki-pakinabang sa kanila. Bukod pa rito, ang Roma ay bahagi ng malawak na daigdig ng mga Hentil na doon siya isinugo at doon lalo na nakatuon ang kanyang paglilingkod, "upang ang paghahandog ng mga Hentil ay maging kalugod-lugod, na pinabanal ng Espiritu Santo." Hindi na ang Israel ang nag-iisang bansang ibinukod, kundi ang Ebanghelyo ay para sa lahat.

Kaya inaasahan talaga na dadalawin niya sila sa sandaling mabuksan ang daan. At dahil sa tingin niya ay halos natupad na ang kanyang misyon sa mga nasa Asia Minor at silangang Europa, balak niyang pumunta sa kanluran hanggang sa Espanya, at umaasa siyang madalaw sila sa daan. Samantala, aakyat muna siya sa Jerusalem para dalhin ang handog ng mga banal sa Macedonia at Acaya para sa mga nangangailangang mananampalataya sa Judea. Pagkatapos nito, umaasa siyang pupunta sa Espanya at dadaan sa kanila. Napakalaking awa na hindi niya alam ang malapit na hinaharap! Hindi niya akalain kung ano ang malapit na niyang pagdusahan alang-alang sa pangalan ni Cristo. "Ang tao ang nagbabalak, pero ang Diyos ang nagpapasya." At ibang-iba ang plano Niya para sa Kanyang tapat na lingkod. Kasama nga roon ang pagdalaw sa Roma, pero nakakadena!

Tiyak siya na sa takdang panahon ng Diyos ay makararating siya sa kanila at "darating na may kapuspusan ng pagpapala ng Ebanghelyo ni Cristo." Kaya nakikiusap siya sa kanila na ipanalangin ang tagumpay ng kanyang misyon sa sarili niyang mga kababayan, at na maligtas siya mula sa mga Judiong hindi sumasampalataya. Sinagot ang panalanging iyon, pero sa paraang ibang-iba sa inaasahan niya!

Ang kabanata 16 ay halos puro pagbati sa mga banal na kilala niya na nakatira na ngayon sa Roma, at pagbati mula sa iba na kasama niya. Ang unang dalawang talata ay parang sulat ng rekomendasyon para kay Febe, isang diakonesa ng kapulungan sa Cenchrea, isang bayan sa timog lang ng Corinto, sa Acaya (tingnan ang Mga Gawa 18:18). Tiyak na kilalang-kilala siya nina Aquila at Priscila (na binanggit sa pangalan, sa baligtad na pagkakasunod, sa kasunod na talata). Pero hindi niya

hinayaang umasa lang si Febe sa naaalala ng kanyang mga kaibigan tungkol sa nakaraan. Sa sulat na ito, tinitiyak niya sa mga banal ang kasalukuyang katayuan ni Febe sa Iglesya.

Sina Priscila at Aquila ay parang bahagi ng sarili niyang pamilya, ganoon kalapit ang kanilang samahan. At hindi niya malilimutan kung paano nila isinapanganib ang kanilang sarili alang-alang sa kanya. Sa kanilang bahay nagtitipon ang isa sa mga kapulungan sa Roma. Naroon din ang isa pang banal mula sa Acaya, si Epeneto, ang unang bunga ng kanyang misyon sa Corinto.

Habang binabasa natin ang mahabang listahan at napapansin ang mga maseselang detalye, ang magigiliw na alaala, at ang maliliit na pagkakaiba sa papuri, nararamdaman nating napakalapit natin sa mga unang mananampalatayang ito, at gusto pa sana nating malaman ang tungkol sa kanilang kasaysayan at mga karanasan. Interesado tayong malaman na may mga kamag-anak siya, sina Andronico at Junias, na ayon sa kanya ay "nauna sa akin kay Cristo." At naitatanong natin kung ang mga panalangin kaya nila para sa kanilang matalinong batang kamag-anak ay may malaking kinalaman sa kanyang kahanga-hangang pagbabalik-loob.

May isa pang kamag-anak na binanggit sa talata 11, si Herodion, pero hindi sinabi sa atin kung naligtas siya bago o pagkatapos ni Pablo.

May napakamakataong detalye sa talata 13. "Batiin ninyo si Rufo, ang hinirang sa Panginoon, at ang kanyang ina at ina ko rin." Sa isang bahagi ng kanyang mga paglalakbay, ang Cristianang inang ito, kahit hindi binanggit ang pangalan, ay nag-alaga na parang ina sa tapat at mapagsakripisyong lingkod

na ito ni Cristo, at naaalala niya nang may natatanging pasasalamat ang pag-aalaga nito sa kanya.

Kawili-wili ang lahat ng mga pangalan, at matutuwa tayong makilala silang lahat "sa araw na iyon," at malaman pa ang tungkol sa kanilang katapatan sa Panginoon at sa kanilang mga pagdurusa alang-alang sa Kanyang Pangalan, kahit hindi na tayo makapagtatagal dito sa talaan.

Bago niya ipaabot ang mga pagbati mula sa kanyang mga kasama, naglagay muna siya ng babala laban sa mga huwad na guro, sa mga talata 17 at 18. "Ngayon ay ipinamamanhik ko sa inyo, mga kapatid, na tandaan ninyo ang mga lumilikha ng pagkakabaha-bahagi at mga katitisuran na salungat sa aral na inyong natutuhan, at layuan ninyo sila. Sapagkat ang mga ganito ay hindi naglilingkod sa ating Panginoong Jesu-Cristo, kundi sa sarili nilang tiyan, at sa pamamagitan ng matatamis na salita at magagandang pananalita ay dinadaya nila ang puso ng mga walang malay." Ang mga gumagawa ng masama na tinutukoy dito ay hindi mga gurong Cristiano, kahit pa nagkakamali. Sila ay mga taong hindi maka-Diyos na, gaya ng sinasabi ni Judas, ay palihim na nakapasok mula sa labas. Hindi sila mga lingkod ni Cristo kundi mga kasangkapan ng diyablo, dinala mula sa sanlibutan para sirain at hatiin ang bayan ng Diyos. Napakasamang bagay na gamitin ang ganitong mga salita laban sa tunay na mga Cristiano na, gaano man sila nagkakamali, ay umiibig sa Panginoon at nananabik sa Kanyang bayan, at naghahangad ng kanilang pagpapala. Sa Filipos 3:18, 19, mas marami pa tayong natututuhan tungkol sa mga "naglilingkod sa sarili nilang tiyan," ibig sabihin, nabubuhay lamang para pagbigyan ang sarili. "Marami ang lumalakad, na madalas kong sinabi sa inyo, at ngayon ay sinasabi ko sa inyo

na may pagluha, na sila ay mga kaaway ng krus ni Cristo: ang kanilang wakas ay kapahamakan, ang kanilang diyos ay ang kanilang tiyan, at ang kanilang kaluwalhatian ay nasa kanilang kahihiyan, na ang iniisip ay ang mga bagay na panlupa." Sila rin ang mga kahabag-habag na manghahati na binanggit sa kabanata natin ngayon. Mag-ingat tayo nang husto bago natin paratangan ang tunay na mga lingkod ni Cristo na kabilang sa masamang pangkat na ito, kahit pakiramdam natin ay pinipilit tayo ng katotohanan na tutulan sila sa ilang bagay na ginagawa o itinuturo nila.

Kahit binabalaan niya ang mga banal sa Roma tungkol sa panganib ng pakikinig sa ganitong uri ng mga tao, ipinaaalam niya sa kanila na mabubuting bagay lang ang narinig niya tungkol sa kanila. Pero may banal siyang pagmamalasakit na sana ay mapanatili nila ang kanilang magandang pangalan. Naku, gaano kabilis binuksan ng iglesyang ito mismo ang mga pinto nito sa mismong ganoong mga huwad na guro na binalaan niya sila, kaya pagdating ng ikapitong siglo ay nakaluklok na sa Roma ang Papado mismo!

Nais niya na tayo ay maging walang malay sa masama at marunong sa mabuti, hindi abala sa kamalian kundi sa katotohanan. Magtatagumpay ang katotohanang iyon sa lalong madaling panahon, kapag dinurog na ng Diyos ng kapayapaan si Satanas sa ilalim ng mga paa ng mga banal.

Ang huling mga pagbati mula kay Pablo at sa kanyang mga kasama ay nasa mga talata 21-24. Kasama niya sina Timoteo at Lucas. Ngayon lang natin unang nalaman na malapit na kamag-anak niya si Jason (tingnan ang Mga Gawa 17:5-9). Ito ang bahagyang paliwanag kung bakit tinanggap niya si Pablo at

naging tapat siya rito nang dumalaw ito sa Tesalonica. Kasama niyang binanggit si Sosipatro, na kamag-anak din.

Si Tercio, ang tagasulat na sumulat para kay Pablo, ay nagdagdag ng kanyang pagbati. Kung hindi dahil dito, hindi sana natin nalaman kailanman ang pangalan ng mismong sumulat ng liham.

Ang "Gayo na nagpapatuloy sa akin" sa talata 23 kaya ay siya ring Gayo na tumanggap sa mga naglalakbay na kapatid at pinuri ni Juan dahil sa kanyang Cristianong pagkamapagpatuloy, sa kanyang ikatlong sulat? Hindi natin alam, pero kahit paano ay pareho sila ng espiritu. Narinig na natin si Erasto sa ibang bahagi (Mga Gawa 19:22; 2 Timoteo 4:20), pero si Cuarto ay hindi binanggit sa alinmang ibang talata. Ang mga pangalang Tercio at Cuarto ay nagpapahiwatig na ang mga may ganitong pangalan ay malamang na naging alipin noong una, dahil ang kahulugan lang ng kanilang pangalan ay ikatlo at ikaapat. Madalas na numero lang ang ipinapangalan sa mga alipin.

Ang basbas sa talata 24 ang nagtatapos sa sulat at nagpapatunay na tunay itong kay Pablo. Tingnan ang 2 Tesalonica 3:17, 18. Ang "biyaya" ay parang kanyang lihim na tatak, kung бага, na nagpapatunay na siya ang sumulat. Kapansin-pansin na makikita ito sa Hebreo 13:25, at wala sa ibang mga sulat maliban sa kanya.

Ang mga talata 25 hanggang 27 ay isang karagdagan, kung saan iniuugnay niya ang kanyang mahalagang paglalahad ng Ebanghelyo sa "hiwaga" na natatanging tungkulin niyang ipaalam sa mga Hentil, at na inilalahad nang napakalawak sa Efeso 3 at sa ilan pang mga kasulatan.

"Ngayon, sa Kanya na may kapangyarihang magpatatag sa inyo ayon sa aking Ebanghelyo at sa pangangaral kay Jesu-Cristo, ayon sa paghahayag ng hiwaga na inilihim mula pa nang pasimula ng mga panahon, ngunit ngayon ay nahayag na, at sa pamamagitan ng mga sulat ng mga propeta, ayon sa utos ng walang hanggang Diyos, ay ipinaalam sa lahat ng bansa para sa pagsunod ng pananampalataya: sa Diyos na tanging marunong, sumakanya nawa ang kaluwalhatian sa pamamagitan ni Jesu-Cristo magpakailanman. Amen."

Kay Pablo ipinagkatiwala ang dalawang uri ng paglilingkod: ang sa Ebanghelyo (na kaugnay ng isang niluwalhating Cristo) at ang sa Iglesya, ang hiwagang nakatago sa Diyos bago pa nilikha ang sanlibutan pero ngayon ay inihayag na ng Espiritu. Tingnan ang dalawahang paglilingkod na ito na itinuturo sa Colosas 1:23-29 at Efeso 3:1-12.

Ang "hiwaga" ay hindi isang bagay na mahirap at mahiwaga ang uri, kundi isang banal na lihim na hindi kailanman nalaman ng sangkatauhan hanggang sa ito ay buksan, sa takdang panahon, ng Espiritu Santo sa pamamagitan ni apostol Pablo, at sa pamamagitan niya ay ipinaalam sa lahat ng bansa para sa pagsunod ng pananampalataya. Hindi ito nakatago sa mga Kasulatan para mailabas balang araw; malinaw na sinasabi sa atin na nakatago ito sa Diyos hanggang sa panahong pinili Niyang ihayag ito. Hindi ito nangyari hangga't hindi nabibigyan ang Israel ng lahat ng pagkakataong tanggapin si Cristo, kapwa nang Siya ay magkatawang-tao at nang Siya ay muling mabuhay. Nang tiyak na nilang tanggihan Siya, ipinaalam ng Diyos ang nasa Kanyang puso mula pa sa walang hanggan: na mula sa lahat ng bansa, mga Judio at mga Hentil, tutubusin Niya at kukuha Siya ng isang hinirang na grupo na, sa

pamamagitan ng bautismo ng Espiritu, ay bubuuin bilang isang Katawan para iugnay kay Cristo sa pinakamalapit na kaugnayan (na inihahalintulad sa Efeso 5 sa ugnayan ng mag-asawa, o ng ulo at katawan), hindi lang ngayon kundi sa lahat ng panahong darating.

Ang dakilang hiwagang ito ni Cristo at ng Iglesia ay nahayag na ngayon at ipinaalam sa pamamagitan ng mga sulat ng mga propeta. Hindi "sa pamamagitan ng mga Kasulatan ng mga propeta" gaya ng pagkakasalin dito; ang malinaw na kahulugan ay ipinaalam ito sa pamamagitan ng mga sulat ng mga taong kinasihan, ang mga propeta ng Bagong Tipan, sa panahong ito ng liwanag at patotoo ng Ebanghelyo.

Hindi rin ito basta isang maganda at kahanga-hangang teorya o sistema ng doktrina na hawak lang ng isip. Kasama rito ang pagiging kaisa ni Cristo ngayon sa Kanyang pagkatanggi, kaya ipinaalam ito sa lahat ng bansa para sa pagsunod ng pananampalataya. Hindi ito pinalalawak sa sulat sa mga taga-Roma, dahil ang dakilang paksa rito, gaya ng nakita natin, ay ang Katuwiran ng Diyos na inihayag sa Ebanghelyo. Pero binabanggit ito rito para iugnay ang paglalahad ng Ebanghelyo sa sulat na ito sa paghahayag ng hiwaga, gaya ng ibinigay lalo na sa mga sulat mula sa bilangguan. Hindi ibig sabihin nito na may bago at mas mataas na katotohanan sa Efeso at Colosas, halimbawa, kaysa sa Roma at sa mga naunang sulat. Lahat ay bahagi ng iisang kabuuan, at bumubuo sa katawan ng turo na ipinangaral ng apostol saanman sa mahabang taon ng kanyang paglilingkod, pero hindi naisulat lahat nang sabay. Ang "hiwaga" sa Roma 16:25 ay siya ring hiwaga sa mga huling sulat, at palagi itong mahalagang bahagi ng kanyang mga mensahe. Hindi na sana kailangang sabihin ito kung wala lang ngayon na

ilang gustong lubusang ihiwalay ang paglilingkod ni Pablo sa aklat ng Mga Gawa sa itinuro niya sa huli niyang mga sulat, na isinulat matapos tanggihan ng mga Judio sa Roma ang kanyang mensahe, gaya ng nakatala sa Mga Gawa 28. Ang karagdagang ito sa sulat sa mga taga-Roma ang lubos na pagtanggihan roon. Idinagdag ito rito para ipakita ang pagkakaisa ng kanyang paglilingkod sa Ebanghelyo at sa Iglesya, kahit dalawahan ang uri nito.

At dito natin tinatapos ang medyo mabilisang pag-aaral natin ngayon, na umaasang hindi nawalan ng saysay ang ating pagsusuri sa sulat, kundi magdudulot ito ng higit pang pakinabang at pagpapala habang hinihintay natin ang Anak ng Diyos mula sa Langit.

"Sa Diyos na tanging marunong, sumakanya nawa ang kaluwalhatian sa pamamagitan ni Jesu-Cristo magpakailanman. Amen."

Mga Tala

1. Literal na salin ng 2 Timoteo 3:16.

Sa Diyos ang lahat ng kaluwalhatian.